

## ÎN ACEST NUMĂR:

pagina 2

**DE UNELE, DE ALTELE...**

Ioan Vulcan-Agniteanu

pagina 2

**Povești adevărate din vremea pandemiei**

Mihai Buznea

pagina 5

**Ritualuri funebre și structuri paralele în poezia lui Bacovia**

Ioan Florin Stanciu

pagina 6

**Fascinație naratologică**

Livia Ciupercă

pagina 9

**Mic dicționar de științe socio-umane comentat**

Constantin Vorniceasa

pagina 11

**Andrei MOROȘANU - UMBRA CĂZUTĂ  
DIN CUIB**  
sau  
**Moartea vine cu pași de turnesol**

Lucian Strochi

pagina 15

**DE LA UN GÂND, LA ALTUL**

**Logica globalizării: viitorul a început ieri!**

Dumitru Brăneanu

pagina 3

**Repetiție generală cu Apocalipsa**

Ioan Filipciuc

pagina 4

**Tăceri și comunicări**

Constantin Dram

pagina 4

**Al. Surdu despre filosofia lui Eminescu**

Ionel Necula

pagina 6

**TAIFAS... CU PRIETENII sau MIC TRATAT DESPRE PRIETENIE,  
CU O DUZINĂ ȘI CEVA DE AUTORI IEȘENI**

Vasile Fluturel

pagina 7

**„Viața este atunci când...” – Ștefan Mitroi: Să locuiești într-un lătrat de câine**

Mioara Bahna

pagina 8

**Între lut și cer. Stigmatul distopiei în poemele Taniei Carmen Grigore**

Ionel Bota

pagina 9

**Interviurile lui Marius Manta**

Nicolae Mihai

pagina 10

**Aragaz cu patru ochiuri sau Povestea unei Narfe**

Dan Arvătescu

pagina 12

**O POEZIE INTELECTUALIZATĂ ȘI LIVRESCĂ\***

Liviu Chiscop

pagina 15

**Eveniment omagial de anvergură, la Comănești**

Romulus - Dan Busnea

pagina 16

**PLANdemia**

Virgil Diaconu



Statuia lui Vasile Alecsandri din Parcul Trandafirilor

Ticu Leontescu



**E toamnă în Eden**

Cerescule Părinte,  
mă trag din Adam și Eva  
și m-am născut în Eden.  
Dintre toate, fructul oprit  
pare cel mai frumos, cel mai dorit.  
Mușc din el și mă-ntreb :  
Oare a zis Dumnezeu?  
Nimeni nu m-a alungat încă.

Mă joc de-a v-ați ascunselea cu Tine  
printre pomii grădinii.

Pastelatele frunze,  
ca niște rupte veșminte,  
au dezbrăcat grădina.  
Pomii sunt goi.  
Cuiburi pustii se leagănă în ramuri.  
Pasărea Paradisului, singură-cuc,  
se tânguie nostalgică...  
Dar unde-i heruvimul de la poartă,  
cu-nvăpăiața-i spadă ?

E toamnă în Eden.  
Grădina ?, Rai în paragină.  
Inveșmântat în slavă,  
prin blânda șoapt-a Duhului,  
în taină Tu mă chemi.

Atins de brumă, edenicu-mi veșmânt  
s-a risipit frunză cu frunză.  
Nud, sunt lipsă la apel.  
Fă-mi, Doamne, altul.

Sacrifică un... Miel.



Ioan Vulcan-Agniteanu

## DE UNELE, DE ALTELE...

- Crâmpie dintr-o mai veche declarație de dragoste și iubire, dintre România și românii ei: *Draga mea dragă! Nu te pot iubi cu inima pentru că-mi este teamă că se oprește din ritmica ei zvâcnire. Nici cu mintea, pentru că ea este uitucă. Drept urmare, eu te iubesc cu sufletul, că el e veșnic. Așezările țării mele rezistă în timp și în spațiu, atât prin fiii lor, cât și prin ceilalți oameni care s-au perindat prin ele. Și, astfel, trecutul poate fi glorios, oferind speranța unui viitor luminos. Totul este să știm unde și cum să-l căutăm. Pentru a afla și a nu uita cine am fost, cine suntem și cine vrem să fim!*

- Dacă-i adevărat că Federația Rusă a fost și este, după SUA și China, cel de-al treilea mare partener comercial al țărilor bogate ale Uniunii Europene (inclusiv mica Ungarie vecină nouă), mă întreb și te întreb și pe tine, cititorule: ce rost mai are așezatul embargou economic, militar și diplomatic împotriva „ursului slav” de la răsărit?! Mai bine ascultați-mi sfatul părintesc și românesc: nu-l întărați, mai bine lăsați-l în pace să hiberneze în bârlogul său și în voie bună, altfel fi va și mai multă jale în lumea asta mare! Și apoi, nu uitați că, din teamă pentru tine, cu vecinul apropiat trebuie să te ai mai bine decât cu fratele îndepărtat.

- Când ani în șir a lăsat pământul pârlăoagă, refuzând cu încăpățănare să îl deie vecinului de hotârmicie, care se oferă să-l cultive fără a-i cere nimic în schimb, acel negospodar răutăcios se cuvine să fie certat și amendat, pământul lui devenind cultivatorul semințelor scaietilor și lobodelor care îmburuiează întregul câmp al satului.

- Greu de înțeles cum de mii și zeci de mii de nord-africani și arabi din Orientul Mijlociu își părăsesc așezările și țările lor natale, cu veri veșnic calde, pentru a o lua la pas prin zloata noroioasă și răcoroasă a Europei! Înafară de un prost ca mine, nimeni nu ar cuteza să vă spună dreptul și tristul adevăr și anume că pe ei îi mână în lungă și greua lor pribegie nu numai războaiele pustitoare din țările de baștină, dar mai ales îndemnul religiei musulmane de a cuceri pașnic pământurile popoarelor creștine și bogate.

O recentă astfel de dovadă este și transformarea, oficială, a Catedralei Ortodoxe "Sfânta Sofia", din vechiul Constantinopol elen (Istanbulul turcesc de astăzi), în moscheie musulmană.

- Celor care au savurat cu nesăț paginile romanului „Pe aripile vântului”, sau au vizionat și revizionat filmul artistic cu același titlu, le amintim că autoarea acelei tulburătoare povești de viață, americanca Mitchell Margaret Munnorlyn (1900-1940) s-a născut în statul Atlanta.

Și că aceea singură scriere tipărită a sa a făcut-o nemuritoare și celebră în întreaga lume. Pentru ca acum, în vremea lui COVID-19, nepașnicii protestatari ai lumii să ceară imperativ

să i se ardă și cartea și filmul, ambele creații fiind învinuite că propagă rasișmul între albi și negrii. Sau invers: între negri și albi. Este ca și cum eu aș fi învinuit că am copilărit în vremea legionarilor lui Zelea Codreanu și a vecinului casei fratelui tatălui meu, mândreanul-făgărășan Horea Sima, iar că apoi am îmbătrânit în socialism și că am fost membru UTM și PCR. Nu și elev-pionier cu cravata roșie prinsă la gât. Trecusem de vremea lor.

- Trăind, muncind și odihnind ani îndelungați în ținuturile maghiarime și secuimei transilvane, de o vreme mă tot întreb dacă românii români știu sau nu ce înseamnă numele unui fost ministru al agriculturii românești, devenind apoi prim-ministru tehnocrat și comisar al Consiliului Uniunii Europene, actualmente lider al unui neînsemnat partid politic în țara sa de baștină. Evident că, precum sună, prenumele său de Dacian vine de la strămoșii noștri daci. Dar ce te faci cu numele de familie, acela de Cioloș?! Cel care în limba maghiară se scrie „csalos”, iar tradus în românește înseamnă „trișorul” sau „smecherul”!?

- Ajunși la disperare din cauza hoțiilor și neregulilor de tot felul, cel puțin trei milioane de români și-au găsit o țară de adopție, iar alți câteva sute de mii sunt în căutarea unor astfel de țări.

- Medicul de familie îl apostrofează pe un bătrân pacient: „Cam de mult n-ați mai dat pe la cabinet!”. Iar moșulică îi răspunde: „N-am putut, că am fost bolnav”.

- L-am întrebat pe un prieten ce îi va dori românului la cumpăna dintre ani, iar el mi-a răspuns cam așa: să rămână sănătos, să mai respire și medicii într-un pic de răgaz, iar farmaciile să falimenteze.

- Poporul italian respectă până astăzi „Pactul de la Lantern din 1929” dintre micul Stat Vatican de la Roma și marele Stat Italian, condus de Benito Mussolini (1883-1945). Revăzut în 1984, acest acord prevede că „principiile catolicismului fac parte din patrimoniul italian și ca urmare statul va continua să asigure predarea religiei catolice în școlile publice”. Așadar, la unii se poate în pace, liniște și bună înțelegere, iar la noi numai cu scandaluri!

- Municipiul medieval de pe Târnavă Mare, ce poartă numele de Mediaș, localitate în care își au sediile centrale Romgaz și Transgaz, a trecut de vârsta de 753 de ani ani de la prima lui atestare documentară, prilej cu care condelierii locali scriu și lansează cărți de tot felul. Una dintre ele poartă inspiratul titlu de „Curcubeul e un fel de rugăciune” și este semnată de profesoara de limba română și engleză, Smaranda Maxim, membră a Cenaclului Literar „Aron Cotruș”. Doar o singură strofă din volumul său de versuri: „Celebrez în toate zilele vieții mele/ Toate cuvintele care mă scriu/ Ca să viețuiesc de-a pururi/ Ca o carte vie/ lată merg printre voi să mă citiți”.

- Ajungând cu greu la Mănăstirea Prislop, pe drumul lung, întortocheat și extrem de aglomerat, locul în care se află mormântul preotului-călugăr și stareț Arsenie Boca, am auzit din gura unei țărănci bătrâne, de prin partea locurilor, următoarea definiție a acestui sfânt și binecuvântat lăcaș de rugăciune și închinare din Țara Hațegului și a Hunedoarei: „Mănăstirea dragostei creștine”!



Mihai Buznea

## Povești adevărate din vremea pandemiei

### UNDE NI-I COCOȘUL?

**Povestea ce urmează ni s-a istorisit în zilele noastre de azi și dacă n-ar fi fost nici că s-ar fi povestit!**

...Și iată că găina prezidențială, cu ale ei pretenții de cocoș pintenat protector al orătanilor din ograda ocârmuirii „pas cu pas” a mai slobozit din cioc o mărgică în imaginarul cuibar cu ouă de aur și din care vrea să prepare o omletă uriașă, cu de toate-n ea, cu care să hrănească, dar și să sature, întreg natul pe care-l păstorește.

E încă o poveste ce-și dorește a fi adevărată, din vremea de lângă noi a pandemiei de coronavirus, dar care nu are alte virtuți morale decât aceea de a-i lăsa nedumeriți și cu gurile căscate pe copii și de a-i duce cu zăhărelul pe cei cu puțină minte și pe creduli

Mormanul de euroi pe care prezidentul-găinușă zice că i-a ciugulit de prin haznalele pline cu parai și ferecate cu șapte lăcate ale stăpânilor noștri europeni, de fapt nu-i decât un pumn de firfirici în comparație cu ce și-au împărțit aceștia după regula celui mai tare: ...și palma greblă se făcu! Astfel încât cotcodăciul strident și în falsul al moțetei autohtone KWI, dar revărsat peste creștetele noastre în sunete triumfalistice de fanfară săsească în acompaniament pnl-ist, nu reușește altceva decât să stârnească nedumeriri întrebătoare, ilaritate și condescendență – pe ici-pe colo, de tipul „...iartă-l, Doamnă, că nu știe ce spune!”.

Povestea pungaței cu doi bani, cu cei doi celebri protagoniști – cocoșul moșneagului și găina babei - se repovestește acum în variantă iohanesiană înveșmântată în caftan de culoare galbenă. Doar că, în rostirea sa modernă și contemporană, rolurile se inversează, cocoșul devenind, prin transsexualitate, găină.

Și, ca orice surată lipsită de creastă rotată, dar și de pinteni, își schimbă diapazonul din cucurigat în cotcodăcit, de nici să se mai oprească! Precum ființele orfane de glagorie și de simțul realității, dar pâlite de boala logoreei. Proverbială mărgică de sticlă se metamorfozează, în ciocul său, în vite, multe vite, în cirezi fără de număr.

Cât și-n grămezi de galbeni și-n nenumărate acareturi ce ne vor fi servite pe tipsii de aur, făcând să înflorească și să nu-și mai încapă în piele de-atâta bine mult-



asteptata Românie dezvoltată. Ce mai, așa i se poate întâmpla oricui atunci când e să-și piardă uzul rațiunii pe fond de infatuare și vânare de vânt.

Dar, vorba străvechii zicale: „...prostul nu e prost destul / dacă nu e și fudul!”, iar minciuna servită cu seninătate e pe jumătate crezută și devine confidentul său de taină.

Între toți acei „capi di tuti capi” reuniți în capitala politică și economică a continentului pentru a decide cum, cât și cui se vor împărți

feliile din tortul comunitar pentru relansarea mult-necesară și ardent dorită a tuturor preopinienților reuniți sub faldurile albastre ale drapelului UE, prezidentul român a adoptat poziția sa cea mai dragă – tăcerea mutului, dovedindu-ne că e în temă cu o altă înțeleaptă zicală care ne îndeamnă: „Mai bine taci când nu-ți poți susține vorbele cu fapte!”. Așa că ni s-au dat doar resturile rămase după împărțirea uriașei prăjituri, resturi strecurate printre degetele stăpânilor de prin cele apusuri geografice.

Umilintă și punere la colțul penitenței perpetue transformată de fiecare dată în victorie strălucitoare de către prezidentul-fanfaron și propaganda pnl-istă. Condamnați să scurmăm după himere în loc să ciugulim până ni se umplu gușele din hărzobul plin cu grăunțe de aur? Soarta noastră fu tristă și crudă și de astă-dată. Din cauza tandemului perdant Iohannis și Guvernul pe care-l păstorește, dar care se strofocă prin toate armele și mijloacele propagandistice să ne îmbete cu apă rece neînceptută de izvor răvășitor. Tăcerea Mutului din dealul Cotroceniului și lauda Ingâmfatului ne duc cu pași repezi spre un deznodământ (ne)fericit, atenționându-ne încă odată asupra adevărului spus încă în urmă cu câteva decenii de către un mare vizionar de-al nostru (Petre Țuțea): „Români, nu vă mai alegeți conducători care nu-și iubesc țara”.

Ceea ce ne trimite direct la un alt slogan sub impulsul căruia ne sunt însofite zilele: „...lauda de sine nu miroase-a bine!” Pilda cocoșului năzdrăvan și a găinei cârâitoare fiindu-ne mai mult decât grăitoare în varianta sa cosmetizată de fățarnicia celor doi actori.

Dar de ce să ne lamentăm că am primit o lovitură zdravănă la bărbie de la partenerii noștri europeni, dacă nu am știut să o eschivăm, eventual s-o returnăm, de mai vedem și acum explozia de stele verzi ce ne fac să rânjim fericiți, dar cu o expresie tâmpă pe fețe, spre viitorul nostru de aur în culori de galben strălucitor!

Sigur în toată această poveste din grădinile Edenului cu merele lor de aur e doar faptul că boierii cei mari ai comunității europene înveșmântați în caftanele puterilor discreționare nu știu povestea românească „Punguța cu doi bani”, și nici care-i sunt interpretii de pe ulițele dâmbovițene, cocoșul și găinușă îngemănați în unul și același personaj cu trăsături anecdotice care și-a acordat vocea pentru a cânta fără cusur aria minciunii cu ifose de primadonă.

Spunându-ne o poveste frumoasă, dar neadevărată, despre un gladiator temerar (sau, poate, despre un haiduc modern justițiar) mânat în luptă doar de binele turmei pe care o păstorește și izbânda asupra boierilor hulpavi care i-au întors pungața cu doi bani și ceva măunțis, dar păstrându-și pentru ei haznaua cu galbeni.

Ce, și de ce, să verse și pe la necăjiții! E cazul, totuși, să-l coborâm pe prezidentul nostru de pe armăsarul alb, focos și drapat cu valtrapuri și frâie de mătase (re)aducându-l cu picioarele pe pământ. Pentru (contra)performanța lui oferindu-i un premiu de consolare - un măgar năraș fără șă strunit cu căpăstru de cănepă.

După bugetul (european) împărțit după regula mâinii care are de partea sa atât pâinea, cât și cuțitul, și pe care și-l plimbă ca pe un trofeu de veste/poveste. Păi nu, fuhreer Iohannis?

Dar cred că nu pot încheia această poveste de poveste cu Feți-Frumoși urâți și slujitori slugarnici-eunuci atinși și de neputințele gurii în fața stăpânilor atotputernice, fără a le propune tuturor acestor personaje de pe la noi, dar și de pe aiurea, să asculte măcar odată basmul cu cocoșul-luptător/cântător/biruitoar și găina-cotcodac pâlită de mândria nevredniciei.

Poate că vom ajunge, astfel, la tâlcurile adevărate ale celor două povești: cea de la *Humuleștii lui Creangă și Bruxellesul\$Co*.

## Repetiție generală cu Apocalipsa



Ioan Filipciuc

Prozatoarea **Cornelia Ichim-Pompiliu**, având la purtător cărțile **Cazarmă cu naratori**, Ed. Corgal Press, Bacău, 2006 și **Peștele în oglindă**, la aceeași editură, 2010, revine prin **Repetiție generală cu apocalipsa**, Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2015, într-o a doua ediție, fără a preciza dacă revăzută ori adăugită, 197 p. text + note 201 p., și prima bucată este absolut promițătoare pentru că autoarea – sub acoperire nominală masculină „Puck... Corneliu V. Elis” – primește rolul năstrușnicului duh din piesa lui W. Shakespeare, **Visul unei nopți de vară**; promițătoare nu prin rolul într-o lume desfășurându-se ca teatru, ci pentru că regizorul, maestrul Archi „Era un roșcat impunător cu dinți de iepure și o voce de trombon”, explicându-le actorilor că „Puck nu e decât conștiința lui Oberon. Iar Oberon e Dictatorul, e tiranul ce regizează Apocalipsa! tună maestrul, dezvelindu-și dinții de iepure.” (p. 9)

Or, acești „dinți de iepure” ne trimit minte la iepurele Beni-Ben, scotându-și ceasul din jiletcă în povestea **Alice în Țara Minunilor**, ca de altfel și în multe basme românești în care își face apariția urecheatul, nu altceva decât simbolul minciunii, întrucât: „Un orb vede un iepure, un mut strigă surdului s-alerge șchiopul să-l prindă”, sau și mai limpede: Statu-palmă-barbă-cot călare pe jumătate de iepure șchiop!!!

Cu acest cod mitologic ne este clar enunțul: „Conform teatrului nō, în tradiția căruia, credea maestrul [Archi], își scrisese marele Will piesa, era necesar ca ei [actorii] să ilustreze trecerea dansului spre nemiscare și a muzicii spre tăcere”. (p. 15) Încă un actor, Sorin, alias Blandu, alias Leu se trezește pe o „insulă în care păsările foșneau și frunzele ciripeau”.

Din păcate, versurile de la finea acestui text introductiv și generos, Apocalipsa e în fiecare, aduc niscaiva explicații ce strepezesc toată poezia: „Cortina s-a lăsat brusc. [...] Ca pleoapa unui cocoș bolnav [...] Ca o frunză... Ca o peliculă albă pe ochiul unui pește mort.” (p. 18) Mai departe, cartea priponeste în țărșul pixelilor câteva ființe fantastice, precum **Luptătorul și umbrele**, căruia un soldat hăcuit în tabăra dușmană îi zice fericit: „Eu mor, hau-hauuu, tu mai ai de tras!”, un romancier, ce scrisese cărți sub o lampă veche, „cu abajurul pe care țopăiau trei gheșe în jurul unui lac”, ajunge pe cealaltă lume, pune mâna pe un binoclu [din dotarea Sf. Petru], nimereste vizual în casa unui prieten, unde amicii scriitori mâncau castane calde și, până la urmă, îi aruncă toate cărțile la coș; binoclu îl propășește însă la Uniunea Scriitorilor [Români sau din România?], unde este ridicată în slavă arta unui plagiator. „Și atunci simți că moare. De o moarte adevărată”, fără ca autoarea să ne spună dacă de ...invidie ori de ...râs. (**O moarte adevărată**, p. 22-25)

Proza **O lume pe dos** reia partitura apocaliptică pentru că înfățișează „o lume în coadă de pește”: „Cântărețele de muzică populară conștientizară brusc un lucru: nu mai aveau ce căuta în politică”; „unii membrii ai orchestrelor simfonice nu mai răsăreau aiurea”; „oamenii legii, avocați și procurori, începură a scrie romane în care spuneau tot adevărul despre cazurile pe care le susținuseră. [...] Chiar dacă între timp, unii dintre acuzați

muriseră prin închisori”; deputații „faceau acte de caritate pe ascuns, nu cu televiziunea după ei. Se duceau la biserică și se închinau, când ar fi trebuit să facă rugăciuni și cruci în cadrul întâlnirilor oficiale...” - Ce mai! Era Apocalipsă. (p. 30-33)

Ziaristul Valer scrie adevărul despre șeful de la ziarul unde lucrează și, dat afară din slujbă, prinde harul filozofiei despre putere iar prietenii din preajma puterii, toată lumea, până și fiul lui, reproșându-i: „Cum ai putut, tata, să ne faci una ca asta?”

Așa că Valer dispăre din apocalipsa cotidiană, prozatoarea crezând că ar fi ajuns în „Groenlanda, candidând pentru un post de Moș Crăciun.” (**Mic tratat despre putere**)

Ca un erou este una dintre prozele bune prin raportul extensibil dintre realitate (soldatul împușcat ca dezertor) și ficțiunea eroică servită tatălui celui mort, care l-a „învățat să lupte până la capăt”.

Apocaliptică e și povestirea despre Omul Negru, apărut într-un spectacol cu piesa **Q scrisoare pierdută** de I. L. Caragiale: „Îmbrăcat complet în negru, insul nu a scos nici un cuvânt. Nu a făcut nici un gest. Doar a ținut umbrela senilului politician, cu aerul unui protector” (p. 51). Bază conia scandalizează toată urbea, o profesora de română glosează vartos – „Opera lui e veșnic eternă, nu mai e nevoie de fandaxii”; prefectul nu mai are aer, pentru că polițaiul orașului apăruse multiplicat în alți vreo șapte polițai care mișunau peste tot...” (p. 52) Ceea ce siderează pe șeful miliției, așijderea pe șeful de la direcția a doua, sună sirenele celor trei fabrici din urbe, o poetesă, Casiopeea Casiopi, își caută înfrigurată criticul de serviciu, fotograful n-are ce oferi revistelor, iar povestitorul pleacă de la petrecere cu marele regret că n-a apucat să înfulece măcar câteva fursecuri – „nu găseai nicăieri” (p. 54)

Judecătorul Conțu face și el rost de-o umbrelă și se urcă pe bloc, să scape de nevastă-sa; ziarele și revistele încearcă să afle cine a regizat piesa buclucașă, cheia misterului și cine este **Omul Negru**, simbol arhetipal, descinzând „direct din imagistica demoniacă și apocaliptică”..., explicații care îi provoacă dureri de cap prozatorului; iese în stradă, ia aer curat, după furtuna turbată, totul va fi proaspăt... Să ne amăgim că este purificată!

Dar totul în jur face trimitere la Omul Negru, gutuiul cu trunchi negru, pasărea neagră... Apare însă și un coleg de redacție, Dumitrache, pe al cărui umăr drept – „acolo bunica m-a învățat că stă îngerul cel bun” (p.58) – se agită un omuleț negru. Povestitorul o ia la fugă, însă în dreptul unei case, în curte, copiii joacă și cântă: Ora unu a venit / Omul negru n-a sosit...

Altă proză bine scrisă ar fi Vertij, cu un poet Lys – ușor de reperat fonetic! –, gratul cu laude pompoase, alambicate și lipsite de orice temei... metaforic; rețeta criticii cumetriale va fi orientată către prosperitatea culinară a doamnei Hess – Natură moartă cu somn, iepure și melci, care a tipărit o carte de bucate, unde lipsește „detaliul firav dar omnipotent” și va fi nevoie de încă un volum. Din nefericire, la apariția domnului Hess cu „o pungă plină de melci”, consoarta rămâne țapănă: „Doar că ochii îi prinseseră niște pelițe albe [...] Doar că degetele ei aveau aspectul unor țepușe, iar sub nas și se întindeau două mustați pleoștite de somn.”

Tristețea trompetistului în zori dă deșteptarea peste „o umbră de soare pentru niște umbre ca noi”, soldații unei formații nebuloase, și stârșește pofta de scamatorii: „Pune totul, câmp și scaietii, cer și puști într-o pălărie și în locul lor va ieși un iepure!”, că de asta Maximus era în viața civilă scamator. Și, „ca o confirmare

țășni de undeva un iepure nisipiu, privi în toate părțile și o luă la fugă printre trupuri, un slalom al vieții prin moarte.” (p. 82), întocmai ca în **Alice în Țara Minunilor**, pentru că lumea e „ca un glob de cristal, un glob pe care o mână dumnezeiască îl scutură”, cum susține și soldatul Marcu. În această lume, spre dimineață, sună „strigătul zimțuit al cocoșului”, apoi se auzi și trompetistul, cerul prinde „o geană roșie” și „Iepurele nisipiu țășni dintr-un punct și se învârteji, spulberând zăpada. Pata roșie se lăsa înghițită de nori.”

În scurtă vreme „cerul și pământul deveniră un imens glob cenușiu, cineva nevăzută îl luă în mâni, îl clătină și ninse frumos”... Această proză ar fi trebuit să rotunjească sfârșitul volumului, iar autoarea nu se poate opri aici sau nu are grijă de arhitectura cărții și merge mai departe. În fapt literar, revenind în viața de toate zilele.

Salonul de coafor din bucata **În transcendent** pare a fi o Poiană a lui Iocan, pentru cucoanele povârțite pe fagașul cosmeticii; aceeași vorbărie, cu altă pălărie, la telefoanele mobile dintr-un autotocar unduind grațios pe o șosea precum „Calea Lactee – albă, orbitoară și rece”, monitorizată de convorbirile prin satelit.

Superbă și proza **Arma cu repetiție**, unde un soldat, care nu e Luca (însă de ce-ar fi?), halucinează în urma scenelor (că tot trăim într-o lume-teatru!) de război, garnisită cu camarazi, inamici, morți, cranii, oase și o fotografie selfie – „Și m-am fotografiat automat alb-negru alături de cei zece camarazi întinși pe zăpadă, înainte de a-i îngropa: întorși spre aparat, astfel încât să li se vadă fețele” –, încât nu se mai poate desluși cine e mort și cine trăiește, iar cineva a exclamat, văzând poza: «Ce caută, dom'le, asta mortu' printre cei zece vii?» În lipsă de altă misiune, mortu' joacă selfie șeptică și pierde mereu până „cineva încerca să mă împuște în brațul drept cu o armă cu gloanțe false și până la urmă a tras și cu unul adevărat, dar eu nu am știut care dintre ele era și nu am murit. Și atunci am văzut în fața bisericii un om negru cu armă în mână...” Firește că în asemenea popas



epic cititorul se așteaptă ca omul negru să ia de urechi un iepure alb...

Soldatul cu o mie de fețe – pripășit într-o gospodărie pustie – dă zdravănă bătaie de cap întregului sat Vâlcele pentru că ar fi umbra unui soldat necunoscut întors într-o casă necunoscută (p. 101-102), probă de virtuozitate epică prin inserția unor așchii de mărturie greu de adunat spre a da consistență unei imagini realiste.

Tot așa, **Versul**, în care un general a obosit de atâta istorie: „Stă cu ochii ațintiți la cana cu vin nou, în crășma de țară.” Dimpreună cu trupa așezată la zece mese, cu câte patru soldați fiecare, generalul și soldații sporovăiesc pierduți în plictiseală, istoria sta și ea pe loc repaus, nici o goarnă nu vestește vreun război și, în vis, generalul poposește într-o poiană, unde îl întâmpină trei soldați cu platoșe ruginite, care nu răspund la comenziile superiorului decât prin răsese.

În sfârșit, ge-neralul își amintește de im-pasul când, auzind un vers, hotărăște să lase baltă milităria.

– Care a fost acel vers? întrebă un soldat”

Generalul povestește pe scurt și pe sărite etape din civilizația omenirii, evident și decadența artei războiului, pentru că dușmanii... „au fost din ce în ce mai puțini, până au dispărut”.

– Și versul? se auzi un soldat curios. / Generalul își vârsă apa adunată în glugă, aruncă ciorapii putreziți în picioare și spuse trist: Cred că l-am uitat.”

Ceea ce pune pe jar imaginația cititorului hăituit prin labirintul în care ar spera să dibuiască o semnificație. O va găsi când va lăsa cartea din mână. Dar încă n-o lasă...

Volumul **Repetiție generală cu Apocalipsa** are mai multe proze scurte cu subiecte cazone, generalul fiind personajul multor întâmplări, între care și geneza / definiția poeziei: „O plimbare printre tancuri brumate” (p. 118), chiar acel Un timp eroic, unde o mamă are doi băieți gemeni – „Jan și Jiri erau identici” – care și-au ales meseria armelor, dar vin pe rând la patul bolnavei, până în ziua în care Jan este împușcat din greșeală de un soldat. Camarazi îi transmit condoleanțe celui rămas în viață: „Ciudat. Dacă n-aș ști că nu mai este, aș jura că ești el.”

Doar mama lor nu se înșeală..., deși fiul încearcă s-o cruțe.

Geneză transcrie aventura alcătuirii unui text literar, prin dialogul dintre autor și text T, pornind de la observația lui Tony Lindgren: „Ai izbutit să spui ce voiai despre Duhul acela? întrebă autorul. Niciodată nu poți să spui tot ce vrei, răspunde textul.” Bun de luat ca avertisment și pentru cititorul acestor proze scurte, dar bogate, sprintare, profunde și înduioșătoare.

Ultima proză a volumului, care dă și titlul pricinăș, povestește cum autorul a scris o schiță cu acest titlu. Avem deja o matrioșcă literară din care prozatoarea, după ce a gândit textul, după ce l-a scris și după ce l-a citit selfie – „Scrisesem un text bun”, foile îi sunt smulse de vânt și înfundate în unda unui râu de munte –, nu se alege decât cu titlul... Care nu-i prea potrivit pentru că Apocalipsa din carte e cam zdrențuită și împrăștiată, volumul neavând nici structura miezului de nucă și nici rotunjimea mărunții cu căsuța semințelor ocrotită de carnea gustoasă... ori amară!

Notele din p.190-201, semnate de Petre Isachi, Doru Kalmuski, George Truță, Theodor George Calcan, Daniel Nicolescu și Gabriela Manole, par să fie parodii la aprecierile aduse poetului Lys. Adică, mai bine lipsă..., căci prozele acestui volum nu au trebuință de proptele exegetice.

**Cornelia Ichim-Pompiliu** are talent, are harul jocului, are imaginație, are și cititori... li mai trebuie puținică răbdare și curajul de a se hârjoni sub umbrela Omului Negru. Supărătoare linioara de dialog chircită în cratimă -, ca și cum calculatorul își face mendrele ortografice după cum îi dictează omulețul negru din hard. Rândul scurtat la 10 cm a mărit numărul paginilor, ca să nu mai spun că indentul de 1,4 cm lăbărtează 137 de rânduri cu câte un singur cuvânt la capăt de rând, între care excelează „să” (p. 52), „pa” (p. 54), „dat” (p.136) și „Lenin” (p. 175), ceea ce, împărțit la 32, câte rânduri are o pagină, înseamnă o pagubă de 4 (patru) pagini. Destul de mult într-o economie de piață sălbatecă precum în România. N-aș face asemenea calcule dacă prozele semnate de Cornelia Ichim-Pompiliu ar fi lipsite de expresie artistică și flux imaginativ; implicând și oarece rigoare tipografică le-ar spori mireasma spon-taneității și eclatanța fantasmelor. Scriu toate acestea din încredințarea că talentul și dexteritatea ei au toate șansele să fie înhămate la arhitectura a încă cel puțin unii roman, pe care îl aștept cu nerăbdare.



## Tăceri și comunicări

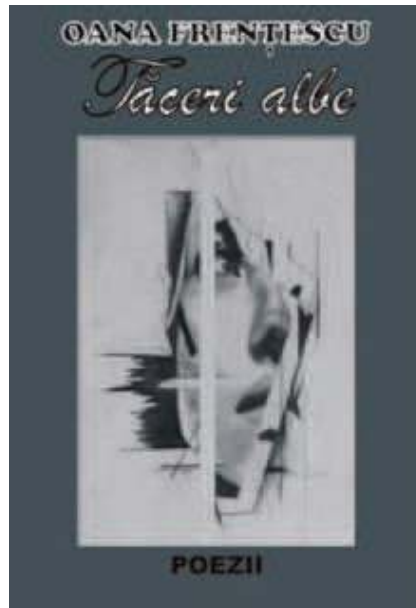
Poeziile scrise de **Oana Frențescu** (în bună parte) reprezintă un mod asumat de înțelegere/ descifrare a lumii, devenind astfel formă de comunicare subtilă cu un sine interiorizat și grav, ca și cu lumea exterioară, posibil tangibilă aleatoriu. În volumul **Tăceri albe** (Editura Pim, Iași, 2019) putem urmări, dincolo de mărcile exprimării lirice a unei poete autentice, și acele elemente ce se pot constitui într-o schiță de artă poetică, fapt care presupune o elaborare a poemelor în linia unui anume program poetic asumat.

De altfel, un anume tematism direcționat de un titlu metaforic asumat („tăceri albe”) este în linia celor afirmate mai sus. Dincolo de conotațiile facile ce vin din obișnuința de a echivala simbolic anumite calități investindu-le în alb, deoarece astfel se trimite mai ușor/ inteligibil spre puritate, aspirații înalte, imaculare, autoarea volumului de față se plasează dincolo de imaginile clasicizate, în dorința de a-și exterioriza, original, beatitudinea unui suflet ce a găsit absolutul, identificat cu armonii celeste, pe de o parte, și în ritmuri, armonii ce țin de integrarea sinelui în propria-i lume, pe de altă parte. Astfel, poeziile din acest volum, lipsite de emfaza proclamării descoperirilor epocale sau de clamări ale nefericirilor multiple, configurează imaginea unui poet de ținută reflexivă, netulburat sentimental, eludând succesiunea unor mărunte accidente de ordin biografic cu care poezii din ultimele decenii și-au umplut absențele din propriile

texte. De aici, nevoia de a-și gândi un tematism poetic evident. „Tăcerile albe” traversează materia întregului volum, generând nuclee semantice precum seară alba, noapte alba, ziua alba, dimineți albe, coșmarul alb, albul sideral, gândul alb. Se poate remarca o anume construcție evidentă, exemplificând cele spuse mai sus. De o parte se află reprezentările ce țin de imaginarul celest perceptibil, dincolo se află totalitatea infinită: albul sideral. Peste ele, ca un fel de altă apropiere de germinarea poetică, se află început, osmoza: gândul alb. Într-o coerență de admirat (puține poeme ar fi putut fi eliminate din acest volum, fiind ori de valoare inferioară, fie încadrându-se în alte registre) remarcăm alți poli de semnificare textuală: lumina, aerul, zborul, golul, singurătatea, iluzia, vederea, alergarea, crepusculul, absența, umbra, locuirea, trecerea, facerea, vântul, cuvântul, poemul. Ultimele două devin expresiile prelucrate ale locuirii (în sens nichitastănescian asumat); în poezii în care concentrarea de imagini și filonul cultural decantat devin evidente, plusul poetic relevă o autoare ce confirmă, plasându-se dincolo de unii autori cu pretenții: „Începe să ningă,/ cuvintele îngheață/ și liniștea e ruptă în lumini.// o alergare apare dinăuntru./ în jurul stomacului cresc frunze și arbori./ loc tragic de amestec între mine și lucruri./ infern dantesc coboară-n metafore./ cerul răstoarnă o dezmoțire ce crește/ spărgând orizontul în țândări.” Celelalte susțin o poetică descriptivă-interrogativă de calitate, cu notații ce țin de asocieri ce pendulează între confesiuni bine temperate și impersonalizări de substanță, fără ca vocea poetică să vizeze corzile unei exprimări marcate de filosofare explicită. Sunt manifestări discrete ale înțelepciunii din preajma actului creației, pe care poeta le transmite prin intermediul unor imagini subtile, dominate de o emoție necosmetizată, în care tăcerile albe

rezonează armonia descoperirii și a comunicării, prin intermediul poeziei.

Putem vorbi de o adevărată cale poetică marcată de poemele semnate de Oana Frențescu: e drumul către sine (autocunoaștere), mereu reversibil și devenit drumul comunicării, drumul către ceilalți, prilej de armonie, lumină, fericire, iubire, tăcere, creație. Descripția poetică domină textele din acest volum, prilejuind adevărate cascade de imagini ce se lasă înșirate într-un florilegiu de gen și întărind percepția aparte pe care o are poezia Oanei Frențescu la nivel de cromatică



semnificată (roz, albastru, alb): aerul ascuțit, roua paradisului, melancolie roz, lumina mușcată de fluturi, culorile trec peste mine lovindu-mă, cuvintele pătațe de uitare, cuvintele plâng desfrunzit. În această dominantă a descriptivismului poetic se poate percepe și trecerea către celălalt registru; e o asociere specifică între lumea culorilor și imperiul cuvintelor, deja devenit natură exterioară (cuvintele desfrunzite), pregătind și lăsând spațiu

suficient pentru transcrierea lirică a stărilor specifice: incertitudine, scepticism, angoasă, singurătate, devoalări ale unor mirări, acceptări, bucurii neanunțate; lipsesc acele manifestări specifice clamărilor poetice de tot felul. Rezultanta, dacă o privim la nivelul unui fenomen coagulant, poate fi denumită metaforic, cu un cuvânt specific unui poem din acest volum, adică acel „adânc”, cum atât de nimerit îl denumeste poeta, într-un text edificator: „adâncul neadormit în noaptea/ cu o întindere până la căldura zilei./ fluturi agitați și ingeri creând miraje fanteziste/ cu lumini light.// provocări migrând de sub povara lanțului, / toamna dansând pe coreografie de cocori/ și răscoliri neexplcate ce sacrifice secunde verzi/ până ce visul biruie locuindu-mă.// totul se petrece așezându-mi absența pe nori strănii./ poemele devenind bucăți de lună intrând pe fereastră, / păcatele fiind lăsate la intrare.”

Versurile citate mai sus sunt generice, marcând sensibil și convingător, totodată, o sinteză a relațiilor poeziei cu cosmosul și cu sinele, așa cum o relevă volumul de față. Rezultă, cum multe dintre textele din volum o arată, un program interior bine statuat, ce urmărește, la nivelul unei *poietici* nedezvăluite, criptări și decriptări succesive ale sensurilor lumii, așa cum o validează cunoașterea, prin culori și cuvintele așezate, mereu, în poeme, acestea fiind echivalente cu cele mai pure reprezentări ale cosmosului, acele „bucăți de lună intrând pe fereastră.”

E o poezie ce susține un adevărat program poetic, ce surprinde prin viziune, prin constanța discursive, prin absența stridențelor și înșiruirilor nonpoetice, cu care ne întâlnim frecvent. De asemenea, în această curgere plină de firesc al unui discurs poetic incontestabil sunt eludate, de la sine, mărcile unui subiectivism oarecare, discursul poetic fiind o formă de respirație continuă la nivelul marilor armonii cosmice.



## Al. Surdu despre filosofia lui Eminescu

Despre o pre-supusă filosofie a lui Eminescu s-a vorbit deseori în cultura românească, iar bibliografia cumulată și varietatea punctelor de vedere exprimate induc, de multe ori, o anumită derută printre analiști. Eminescu a fost înainte de toate poet, dar în egală măsură poate fi revendicat și de istorie, de lingvistică, de folcloristică și, firește, de filosofie, ba chiar și de lumea științifică. Se vede bine că tentația unei erudiții decomplexate și aspirația unui enciclopedism necantonat disciplinar l-au urmărit totdeauna. Ar fi vrut să știe tot, să înțeleagă tot și să se implice sporitor în toate domeniile cunoașterii. A și reușit, de multe ori, dar a fost și a rămas cu precădere poet. Ca filosof, cel mai adesea a fost încadrat în linia gândirii lui Schopenhauer, ceea ce este adevărat în mare parte, dar cei care i-au aprofundat opera n-au putut pierde din vedere anumite infidelități față de gândirea pesimistului german. Dacă poezia conservă, într-adevăr, un cadru schopenhauerian evident, publicistica eminesciană are o structură total diferită

față de pesimismul gânditorului din Frankfurt. (Schopenhauer s-a născut la Dantzig, dar și-a petrecut cea mai mare parte din viață la Frankfurt, unde a și încetat din viață). Explicația acestei disonanțe dintre poezia și publicistica eminesciană o găsim chiar la poet, atunci când disocia lumea închipuirii, de lumea cea adevărată:

*Una-i lumea-nchipuirii cu-a ei visuri fericite*

*Alta-i lumea ce a avea, unde cu sudori muncite*

*Te încerci a stoarce lapte din a stâncei coaste seci;*

*Una-i lumea-nchipuirii cu-a ei mândre flori de aur,*

*Alta unde cerci viața s-o-ntocmești, precum un faur*

*Cerc-a da fierului aspru forma cugetării reci.*

(*Memento mori*)

De unde poezia se revendică din imaginație, fantezie, fabulație, ficțiune, publicistica se deconstruie dintr-o realitate concretă, care trebuia rânduită, tocmită, precum pământul biblic de dinainte de *Facere*. Pesimismul lui Schopenhauer, care s-a dovedit atât de productiv în dispunere lirică, în realizarea acelor neterminate artistice nepereche se dovedea total

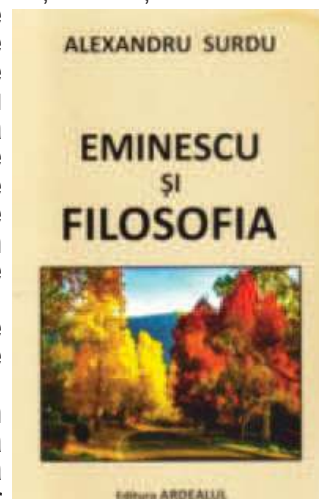
inadecvat pentru publicistică, unde era nevoie de idei, de atitudini, de opinii și puncte de vedere a căror menire este să găsească, să propună și să intervină cu idei și intuiții subiective salubrizante pentru optimizarea vieții sociale și a establishmentului dat. Cine nu înțelege această distincție, dintre temeuriile creației lirice și cele ale prestațiilor sale publicistice, nu înțelege nimic din Eminescu, iar cine nu-l înțelege pe Eminescu nu înțelege nimic din ceea ce înseamnă identitate românească și liniile ei de sens, cele mai oportune pentru evoluția în lume, în istorie în confruntare cu alte semintii și neamuri.

Spuneam despre Eminescu că a fost de toate și a fost fără nici o ezitare, spune autorul, și filosof – un filosof mai special, fără diplome, fără titluri și fără alte patalamale oficiale. Dar a fost, asta știe oricine, foarte aproape de a da satisfacție obsesiei lui Maiorescu, care, în corespondența sa cu poetul, nu mai prididea cu întrebarea: cum stai cu doctoratul? Imun la tot ceea ce putea constitui facticitate, zădărnici și glorie

efemeră, nu și l-a trecut niciodată, dar și-a pus cineva întrebarea ce schimbare de destin ar fi cunoscut Eminescu dacă s-ar fi întors în țară cu studiile încheiate și cu titlul de doctor în buzunar?

Noica, spune Al. Surdu, și-a pus această întrebare și subscris la concluzia că asta ar fi însemnat pierdere lui Eminescu. L-am fi pierdut și pe poet și pe gazetar. Căci el își programase să traducă marile opere filosofice, cum începuse cu *Critica rațiunii pure* și o făcea cu mare exactitate. Norocul nostru că n-a luat această hotărâre! În ciuda rezultatelor frumoase la care ar fi ajuns (p. 30-31). Cum autorul a fost o vreme, când amândoi - și Noica și Al. Surdu lucrau la *Centrul de Logică* condus de Athanase Joja – erau colegi de serviciu, multe din eseurile acestei cărți reconstituie romanul zbaterilor lui Noica pentru fotocopiarea și publicarea manuscriselor eminesciene – acțiune complexă, consumatoare de energie și resurse în care Al. Surdu i-a fost cel mai apropiat sprijin și colaborator.

(Continuare în pag.5)



<p><b>Director</b> <b>IOAN PRAJISŢEANU</b></p> <p><b>Redactor șef</b> <b>DUMITRU BRĂNEANU</b></p>	<p><b>membri:</b></p> <p><b>OVIDIU GENARU</b> <b>CALISTRAT COSTIN</b> <b>VIOREL SAVIN</b> <b>GHEORGHE NEAGU</b> <b>GRIGORE CODRESCU</b> <b>ION TUDOR IOVIAN</b></p> <p><b>Red. șef-adj.</b> <b>Cristina ȘTEFAN</b></p> <p><b>Secretar de redacție:</b> <b>Nicolae MIHAI</b></p>	<p><b>Colaboratori:</b></p> <p><b>prof. univ. dr. ADRIAN DINU RACHIERU</b> <b>prof. univ. dr. IOAN HOLBAN</b> <b>conf. univ. dr. IOAN DĂNILĂ</b> <b>conf. univ. dr. VICTORIA FONARI (Chișinău)</b></p> <p><b>Redactori:</b></p> <p><b>DR. DAN ARVĂTESCU, EMILIAN MARCU,</b> <b>VIOREL DINESCU, DORU CIUCESCU,</b> <b>PETRUȘ ANDREI, MIOARA BAHNA,</b> <b>MIHAELA BĂBUȘANU, GH. UNGUREANU,</b> <b>TINCUȚA HORONCEANU-BERNEVIC</b></p>	<p><b>Director economic: Loredana DĂNILĂ</b></p> <p><b>prezentare grafică: Ioan BURLACU</b></p> <p><b>Corectură: MIHAI BUZNEA, EUGEN VERMAN</b> <b>CRISTINA ȘTEFAN - ad.SITE;</b></p> <p><b>Adresa: 22 Decembrie 38/B/ 7- Bacău</b> <b>E-mail: revista_plumb@yahoo.com</b></p> <p><b>Ilustrații revistă: Radu MIHAI</b></p> <p><b>Distribuție-curierat: Toader Titi ROZNOVANU</b></p>
---	---	--	---



Ioan Florin Stanciu

## Ritualuri funebre și structuri paralele în poezia lui Bacovia

Două poeme complementare, ca două enigmatice „locuri geometrice” ale lirismului bacovian programatic ne ispitesc iscusința și subtilitatea de înțelegere, încă din primul volum al Poetului – rămânând mereu uimitoare prin evidentele lor simetrii structurale, atent elaborate, ceea ce ar presupune, mai mult decât sigur, și anumite strategii comunicative deliberat hermetice, dar care, tocmai de aceea, s-ar cuveni devoalate, cu mențiunea preliminară că atunci când am folosit formula oarecum figurată de „loc geometric”, ne-am gândit la ceea ce, în semantica structurală, ar putea fi echivalat cu conceptul literar de **izotopie**; înscris adică într-un sistem lingvistic unitar-coerent, în care toate strategiile de comunicare folosesc aceluiași scop, printr-un susținut și meticolos proces de conceptualizare lingvistică a contextului.

Dar cum, din punct de vedere exegetic, evidentele asemănări formale dintre cele două poeme reproduse mai jos (**Plumb** și **Negru**), nu pot fi întâmplătoare, ne-am propus să le recitim mai atent, chiar în ideea că nimic nu poate fi cu totul întâmplător, dacă recunoaștem caracterul de sisteme elaborate, al celor două texte, materializate prin aceste structuri de suprafață, implicând, dincolo de uimitoarele coincidențe arhitecturale și anumite posibile similitudini semantice:

*Dormeau adânc sicriile de plumb,  
Și flori de plumb și funerar vestmânt -  
Stam singur în cavou... și era vânt...  
Și scârțâiau coroanele de plumb.*

*Dormea întors amorul meu de plumb  
Pe flori de plumb, și-am început să-l strig -  
Stam singur lângă mort... și era frig...  
Și-i atârnav aripele de plumb.  
(Plumb)*

*Carbonizate flori, noian de negru...  
Sicrie negre, arse, de metal,  
Vestmintă funerară de mangal,  
Negru profund, noian de negru...*

*Vibrau scânteii de vis... noian de negru,  
Carbonizat, amorul fumeșă -  
Parfum de pene arse, și ploua...  
Negru, numai noian de negru...  
(Negru)*

Două poeme construite aproape mecanic, printr-un șir de simetrii și paralelisme care par să țină doar de niște aleatorii asociații melodice, dar care ilustrează exemplar principalele trăsături ale paralelismului compozițional, constând din reluarea mai multor cuvinte în aceeași ordine sau din construcția simetrică a două sau mai multe propoziții, fraze ori strofe, cu efecte de intensificare și cu rol evident de susținere și de amplificare a mesajului, dacă ținem cont și de ideala corespondență îndelung proclamată, dintre formă și conținut – manieră esențială, de fapt, în procesul poetic de integrare a tuturor elementelor retorice în structura intimă a textului literar.

Mai întâi, ca în multe alte poeme bacoviene, se observă cum primul vers (nucleu semantic definitoriu) i se adaugă, prin enunțuri de dicteu automat, parcă, noi su-gestii izotopice sau anaforice, care reiau și amplifică sugestia inițială, printr-o sintaxă foarte personală, care ar trebui inclusă în categoria figurilor originale de construcție sau de **deconstrucție** a textelor, prin care poetul își realizează un set de simboluri puternic personalizate, precum o excepțională identificare a locuitorului

lui cu limbajul, întrucât integrarea subtilă a unor elemente de proveniență diferită într-un discurs care, deși pare scăpat de sub controlul lucidității, devine o altă modalitate artistică definitorie. Acte de limbaj construite pe tipare sintactice repetate în ecou, care par să servească doar periferic finalitatea comunicativă a limbajului și demersul de constituire a sensului integrat previzibil în text, din moment ce **funcția poetică** a limbii este subsumată aproape întotdeauna **funcției sale comunicative**.

Am ajuns astfel la convingerea, teoretic întemeiată, că asemenea rețele de paralelisme, repetiții și refrene atât de atent organizate pot deschide căi noi de abordare funcțională a celor două texte migăloș structurate în jurul unor izotopii dominante (**plumb / negru**), amintind de principiul proiecției al lui R. Jakobson, potrivit căruia funcția poetică a limbajului proiectează principiul echivalenței de pe axa selecției, pe axa sintagmatică, ceea ce depășește totuși simpla realitate structurală a manifestării lingvistice. De altfel, am pus față în față cele două texte tocmai pentru a sugera că înseși susținerea unui mesaj artistic profund poate fi încifrată revelatoriu în asemenea forme de simetrii și de izotopii care acționează unitar la nivelul semantic al textelor. Mai ales că, aici, este evidentă reluarea-n oglindă a unor unități prozodice și sintactice, conform altor intuiții timpurii ale lui R. Jakobson care evidențiază interdependența dintre paralelism și textul poetic: „trebuie să ținem seama permanent de faptul irecuzabil că la toate nivelele limbii, esența tehnicii artistice – în poezie – rezidă în sisteme de analogii și reveniri repetate” (1) Ca atare, cele două poeme în discuție par atât de riguros construite, tocmai ca să poată facilita trecerea subtilă de la funcțiile practice (active și referențiale) ale limbajului, la un fel de metafizică extralingvistică a dimensiunii semantice, fiind tot mai limpede că performanța configurare a tiparelor textuale, în plan sintactico-lexical favorizează demersul final de clarificare a dominantelor semantice

Și iată cum, în felul acesta, dincolo de evidentele asemănări formale ale poemelor citate, se impun și niște surprinzătoare corespondențe tematice, deoarece, în strânsă relație cu obsesiile accentuate ale universului liric bacovian, cele două poeme ilustrează, în fapt, două ritualuri funebre consacrate istoric: **înmormântarea** (închiderea în mormânt sau cavou) și **incinerarea** (arderea în cuptorul crematoriului), în contexte referențiale și simbolice insistente-redundante: singurătatea dureroasă, carcera, doliul funerar, precum și binomul ambiguu (interior / exterior), cu invazia intempestiv inserată a elementelor naturale malefice (...și era vânt / ...și ploua).

Continuând așadar, pe principiul paralelismelor textuale, e ușor de observat cum, în poemul „**Plumb**”, trupul inert al iubitei (**amorul meu de plumb**) își doarme somnul **adânc** în cripta masiv metalizată, a cavoului, pe când, în poemul similar „**Negru**”, trupul incinerat al iubitei (**carbonizat amorul**) s-a risipit într-un **profund** noian de negru.

Deși, din punct de vedere referențial, ni se pare mult mai interesantă potrivirea că atât verbul **întors**, din primul poem, cât și verbul **fumeșă**, din al doilea, au și posibile valențe temporale, din moment ce verbul **fumeșă** pare să ateste semantic și un proces de ardere abia încheiat, dar cu atât mai tragic cu cât este mai apropiat de prezent, când amorul abia carbonizat pare să mai emită fulgurante scânteii de vis, **întoarse** din trecut, prin miracolul amintirii.

De aceea, o atenție specială ar merita și performanțele de construcție a

textului, din poemul Gri, realizat pe un tipar structural asemănător :

*Plâns de cobe pe la geamuri se opri,  
Și pe lume plumb de iarnă s-a lăsat;  
I-auzi corbii! – mi-am zis singur...  
și-am oftat;*

*Iar în zarea grea de plumb  
Ninge gri*

*Ca și zarea, gândul meu se înnegri...  
Și de lume tot mai singur, mai barbar, –  
Trist cu-o pană mătur vatra, solitar...  
Iar în zarea grea de plumb  
Ninge gri*

(Gri)

Un similar ritual de **incinerare** abia încheiat, dar învăluit în viscolul de cenușă al unei apocaliptice combustii universale, de dincolo de **zarea grea de plumb**, care a învăluit strivitor și întunecat încăperea cuptorului-cavou, unde ipostaza îndoliată a eului-locutor își veghează iubita abia stinsă-n cenușă, pe vatră. Ca de obicei, mesajul se constituie într-un obiect structural coerent, prin focalizarea dominantei cromatice gri, extinsă la toate nivelele, printr-o succesiune de seme redundante și analogii uzuale: **plumb, gri, înnegri, corbii, vatra (cenușă)** etc. Și intensificată apoi prin așezarea în rimă (**gri / înnegri**), prin repetiție (**plumb/ plumb/plumb**) sau prin reluarea ca un refren, în distih: (**Ninge gri / Ninge gri**).

Mai mult, dominantă această cromatică definitorie devine principala linie de comuniune dintre eul inclus care emite textul și lumea textualizată aici: **Ca și zarea, gândul meu se înnegri...**, punct de fuziune dintre interiorul semnificativ (textul) și exteriorul referențial al acestuia. Începând cu simbolul ambiguu al geamului, ca hotar fragil, care-ți permite a te situa simultan înăuntru și afară, dar care oprește și limitează totuși chemările amenințătoare de dispariție, numite metaforic, aici: **plâns de cobe**.

Perfect justificat funcțional, cam aceeași singurătate asediată, în același cadru închis al **incinerării** rituale și aceeași veghe îndoliată în fața cuptorului fumeșă se conturează, ceva mai târziu în poezia „Singur”, construită tot din două catrene simetrice, care reiau și amplifică mesajul funebru: **Azi, a murit chiar visul meu final**:

*Potop, cad stele albe de cristal  
Și ninge-n noaptea plină de păcate;  
La vatră-n para ce abia mai bate –  
Azi, a murit chiar visul meu final.*

*Și ninge-n miezul nopții glacial...  
Și tu iar tremuri, suflet singuratec –  
Pe vatră-n para slabă, în jăratec, –  
Încet, cad lacrimi roze de cristal.*

Se recunosc, iar și iar, aceleași mecanisme gramaticale (preponderent sintactice) cu rol de focalizare a informației: devieri semantice, repetiții, izotopii, paralelisme menite să aducă în prim-plan un focus textual, ce reprezintă centrul interesului comunicativ.

O funcție pragmatică, în fond, ca ansamblu de elemente lingvistice mereu în raport cu principalii factori care, după R. Jakobson, intervin decisiv în procesul comunicării: referențiali, conativi și poetici, cu accent pe latura primordială referențială a structurilor de comunicare. Iar noi recunoaștem, astfel, că toate revelațiile exegetice de mai sus își au izvorul într-o nouă lectură puternic canalizată din opera teoretică a lui Roman Jakobson.

\*\*\*\*\*

\*Jakobson, Roman, „**Poezia gramaticii și gramatica poeziei**” în **Poetică și Stilistică. Orientări moderne**, Editura Univers, București, 1972, pp.359-369.

## Al. Surdu despre filosofia lui Eminescu

(Continuare din pag. 4)

L-a secondat în traducerea **Caietelor** din limba germană și a fost martor la toate greutățile ce le-a avut de înfruntat Noica în această aventură de importanța tezaurului României, care, **oricum, i-a fost donat lui Lenin, ca să-și facă revoluția** (p.8). El, Al. Surdu, a fost cel care și-a adus o contribuție esențială la traducerea din limba germană a traducerilor lui Eminescu din Kant și tot el a găsit și titlul **Lecturi kantiene**, sub care au fost publicate în cele din urmă la Editura Tineretului, condusă de Georgescu (Paul?) și de Petre Ghelmez, spre ofuscarea pălănișanului, care nu și-a mai putut reprimă o înjurătură la adresa celor doi, chiar cu riscul altor ani de pușcărie. **Se făcuse alb la față și tremura. Când am ieșit avea lacrimi în ochi. În ochii aceia atât de triști și de speriați. Mirați totuși că pe lumea aceasta poate să existe cineva împotriva lui Eminescu, pentru care el ar fi fost în stare să se întoarcă în închisoare** (p.13).

Cercetând manuscrisele germane ale poetului, în special mss. 2261, Al. Surdu a descoperit mai multe texte care justifică afirmația din premize că **Eminescu a fost un filosof cu mare potențial euristic**, că **vorbea și citea bine în germană, dar simțea, gândea și își însemna gândurile în limba română. În acest sens, textele germane s-ar putea să-i dezamăgească pe cei care sperau să găsească aici adevărate divagații filosofice ale lui Eminescu. Ele ilustrează însă faptul că, poate ca nimeni altul, marele nostru poet a urmat îndemnul cronicarului: din cărți străine să citești, ca în limba țării tale să scrii** (p.52-53). Informații importante aflăm din cartea acad. Al. Surdu despre colaborarea lui Eminescu la elaborarea **Lexiconului Brockhaus** și chiar reproduce textul despre București.

Alte informații prețioase întâlnește autorul și în mss. 2289, unde, pe lângă listele cu rufe date la spălat figurează și un fel de **dicționar sau indice filosofic**, abandonat ulterior, dar **chiar și în forma acesteia indicele dovedește seriozitatea cu care Eminescu începuse studiul filosofiei** (p.91).

Un eseu mai desfășurat este consacrat atitudinii ferme a poetului în apărarea Logicii lui Maiorescu, atacată virulent de prof. George Zotu, care-l acuza pe pontiful junimist de plagiat după **Logica** lui J. St. Mill. Disputa era radicală, Zotu îl pune pe două coloane și Eminescu a trebuit să se întrebuinteze serios pentru a fi cât mai convingător.

Concluzia autorului este că prin replicile sale **poetul a dat dovada unui bun cunoscător al filosofiei, care poate să intervină cu promptitudine în desfășurarea unei discuții pe teme elevate, care sunt cele de logică** (p.112).

Ca un veritabil istoric, Eminescu s-a implicat destul de convingător și în combaterea teoriei lui Rosler. Logica lui Eminescu în dovedirea netemeinicii acestei terorii este impecabilă: dacă ungerii la venirea lor în Transilvania au avut de înfruntat rezistența băștinaților, nu înseamnă că era deja locuită? Ultimul eseu din această bijuterie de carte este consacrat analizei poemului **Luceafărul** pe care îl supune unei analize pentadice, după epistemologia gândirii sale filosofice. Se știe că acad. Al. Surdu este autorul unui sistem de gândire original în care lumea, existarea este supusă unei dispunerii pentadice, iar poemul eminescian, cu cele cinci faze ale devenirii, este încă o dovadă a veracității sistemului de gândire întemeiat de autor. Aceasta e cartea.

Rezultată din cercetarea operei și manuscriselor eminesciene, este și un omagiu adus celui care a devenit eponim al spiritului românesc. **Căci dacă spui Eminescu, spui România, iar dacă zici România, zici Eminescu.**

## TAIFAS... CU PRIETENII sau MIC TRATAT DESPRE PRIETENIE, CU O DUZINĂ ȘI CEVA DE AUTORI IEȘENI

Vasile Fluturel



Printre „roadele” recoltei editoriale de toamnă ieșene s-a numărat, în 2019, și cartea doamnei **Rodica Rodean, Taifas cu... prietenii**, o încercare reușită (am spune noi) de a demonstra că relațiile interumane stau la baza cunoașterii și a propagării ei, în așa fel încât ideile valoroase să circule, să ajungă la mintea și sufletul celor care le pot recepta și pot avea din aceasta un câștig pe măsura efortului de a lectura paginile în care au fost consemnate.

Aproape că nu se putea ca odată și odată să nu răsără în câmpul autohton al slovei tipărite și un asemenea volum semnat de diligentă activistă culturală care este autoarea acestei cărți, de ani buni, bună organizatoare și atentă diriguitoare a unei extrem de active societăți culturale cu nume predestinat interrelaționării dintre semeni, Universul Prieteniei. Formula „Editat sub egida Asociației «Universul Prieteniei»” a devenit deja un mic brand cultural ieșean și nu numai (cărți semnate de autori de pe multe alte meridiane ale arealului românesc au văzut lumina tiparului însoțite de această sintagmă). De această dată, autoarea e cea care s-a străduit mereu pentru alții, pe care i-a făcut fericiți (și nu e deloc o exagerare, pentru că orice autor trăiește momente unice atunci când răsfoiește prima dată filele unui volum ce-i aparține), pe care i-a ajutat să-și vadă visul împlinit.

Trei sunt, în opinia noastră, elementele care dau substanță cărții: valoarea interlocutorilor, atestată prin răspunsurile date (14 nume de creatori ieșeni intervievați și ordonați alfabetic în volum: Liviu Apetroaie, Florin Buculeac, Daniel Corbu, Vasilian Doboș, Dan Jumară, Carmelia Leonte, Emilia Marcu – vicepreședintele... literar al „Universului Prieteniei”, Iulian Negru, Nicolae Panaite, Emilia Pavel, Silvia Popa, Indira Spătaru, Cassian Maria Spiridon, Valentin Talpalaru), pertinenta întrebărilor puse de intervievați și, ca un corolar, densa prefață semnată de cunoscutul scriitor, editor și jurnalist Mircea Radu Iacoban, care face o doctă incursiune prin istoria artei dialogului în lumea literar-artistică ieșeană și care apreciază că „Rodica Rodean a îmbrăcat straiul alb de preoteasă a Prieteniei”. Dorindu-se o reflectare a taifasului pe unde radio de la începuturile asociației culturale menționate mai sus, când aceasta se manifesta și în eter, cartea doamnei Rodica Rodean ne oferă o plăcută luare de contact cu opiniile celor intervievați pe tema prieteniei, a acestei relații deosebite care ar trebui să guverneze relațiile dintre noi, reprezentanții celei mai evolute specii de viețuitoare ale Planetei.

Cuvântul autoarei, bine plasat (strategic, am putea spune) între prefață și textul propriu-zis al cărții, binevenit pentru înțelegerea contextului apariției volumului, precum și scurtele note de prezentare, însoțite de imaginea foto a fiecărui interlocutor, asigură acea notă de claritate, de atractivitate și, până la urmă, de eficacitate a lecturii. Așa se face o carte care se dorește a fi lecturată cu plăcere, cu ușurință, mai ales acum, când cititorul (și mai ales cel tânăr) este destul de grăbit, nu prea dispus să se aventureze în răsfoirea unor pagini supraîncărcate, tipărite cu caracter subdimensionate. Fiind o carte de interviuri, bineînțeles că s-a pretat de minune la un asemenea format.

„Arta conversației”, o expresie intrată în limbajul obișnuit mai ales după apariția, în anii '80, a cărții semnate de Ileana Vulpescu, a devenit de mult timp un examen al oricărui volum de factura celui la care facem acum referire. Valoarea fiecărei apariții editoriale cu acest specific se măsoară în cotele din această artă, asigurată, desigur, de măiestria celor doi factori: intervievat și intervievați / reporter și respondent.

La întrebările inspirat adresate, la obiect, se va răspunde pe măsură și acest lucru se întâmplă în această carte, unde cititorul va simți încă din primele pagini parcurse lejeritatea discursului,

discreția reporterului, care, de cele mai multe ori, se plasează undeva într-un con, nu de umbră, dar unul al modestiei și al așteptării, gest menit să asigure fluența răspunsurilor intervievatului.

Bogăția informațiilor ce țin de varii domenii ale artei, dar și ale vieții sociale (de la literatură la muzică și arte plastice ori la design și folclor) asigură volumului acea valoare intrinsecă pe care trebuie s-o aibă orice carte (fiecare în funcție de specificul ei) intrată în circuitul public prin locul ce-l ocupă pe rafturile librăriilor / bibliotecilor.

Ar fi cu totul nepoliticos din parte-ne dacă, din răspunsurile celor 14 intervievați n-am reține măcar câteva cuvinte referitoare la tema propusă. O facem, deci, cu deosebită plăcere, cu acea plăcere pe care o simte un cititor care reușește să intre pe aceeași lungime de undă cu cel ce a emis un mesaj plasat într-o carte. Așadar, cu îngăduința eventualilor cititori ai prezentei recenzii, ne-am oprit la următoarele, selectate, desigur, cu inerent subiectivism:

„...întreaga noastră existență se structurează în jurul prieteniei...” (Liviu Apetroaie);

„... cea mai corectă culoare atribuită relației de prietenie cred că este albastrul, pentru că indiferent cât de tumultuoasă este relația ca fond emoțional, trebuie să dea senzația de liniște...” (Florin Buculeac);

„... sunt oameni născuți cu vocația prieteniei și sunt foarte mulți care o mimează. Deci, exact ca și artistul adevărat, și cel făcut, iar nu născut; educația, cizelarea vin după aceea.” (Daniel Corbu);

„Orice prieten trebuie să se străduiască să devină egalul celuilalt, pe cât posibil, să nu fie etaje diferite, să fie corespondențe, să-și respecte harurile date de Dumnezeu...” (Vasilian Doboș);

„Fără sinceritate, o prietenie nu este decât o relație convențională și atât.” (Dan Jumară);

„Iubirea fără prietenie nu înseamnă nimic și prietenia fără iubire, de asemenea, este un nonsens...” (Carmelia Leonte);

„Dacă ar fi să luăm un etalon al omului care știe să fie prieten cu cei din jur, cred că acesta ar fi...” (Nicolae Panaite);

„... acest etalon s-ar putea intitula simplu: Grigore Vieru.” (Emilian Marcu);

„Ei, bine, mi-am dat seama că un prieten adevărat este persoana în fața căreia poți să gândești cu voce tare, pentru că știi că te înțelege, te acceptă, nu te judecă...” (Iulian Negru);

„Un prieten autentic îmi spune adevărul, chiar dacă este deranjant, mi-l prezintă pentru că îmi dorește binele și îmi dă o știre la timp, nu după.” (Nicolae Panaite);

„Prietenia, ce să vă spun, prietenia este o floare rară. Și așa cum spunea Nichita Stănescu, a avea un prieten e mai vital decât a avea un înger...” (Emilia Pavel);

„... cred că pentru orice om prietenii sunt importante. Dacă nu ai prieteni, ești singur.” (Silvia Popa);

„Nu există o rețetă a prieteniei. Prietenia vine în viață, este un noroc să ai prieteni care te susțin și care cred în tine, crezând în valoarea ta, îți dau puteri și ție.” (Indira Spătaru);

„Dumnezeu e prietenul tuturor oamenilor, să nu uităm acest lucru esențial. El bate la ușa fiecăruia, dacă suntem capabili să-i deschidem, intră și va fi prietenul nostru...” (Cassian Maria Spiridon);

„... biografia mea a fost marcată de modele și de prieteni, prieteni doar câțiva, dar care m-au modelat în sens afectiv înainte de toate.” (Valentin Talpalaru).

Un volum la care, întorcând ultima filă, cititorul regretă că a ajuns la final, este unul ce merită cu prisosință a fi lecturat și nu oricum, ci cu creionul în mână. O astfel de carte este această primă apariție editorială ce poartă semnătura doamnei Rodica Rodean și care se dovedește a fi un taifas necesar, util, creativ, cu reale valențe informative și formative, așa cum îi stă bine unei cărți de interviuri.

## Ioan Uleanu – Un poet și pasiunea lui lichidă

Să slăvești materia sau măcar un fragment din ea este o formă de manifestare a omului îndrăgostit de viață dintotdeauna. Unii iubesc păsările – în general, o anumită specie ori, măcar, una singură –, alții copacii, munții, câmpiile, norii etc., etc., iar, dacă sunt artiști, devin, pentru ei, surse de inspirație sau le transformă în adevărate muze. O pasiune de acest fel, oricât de copleșitoare, de obicei, se împletește cu altele, chiar dacă nu sunt de aceeași anvergură. În ceea ce-l privește pe Ioan Uleanu, cafeaua este unica pasiune, din ceea ce dovedesc poeziile pe care le scrie, singura realitate care-l inspiră, căreia îi consacră eforturile creatoare, pe care aproape că o divinizează, ca și când viața lui, dincolo de aceasta, ar înceta să se exprime. Mai mult chiar, urmărindu-i versurile, se poate descoperi în ele cronica sa existențială, dar, în același timp, și o insolită imagine a vieții contemporane, fiindcă autorul face referiri la cam tot ce compune cotidianul actual, nu în

laturile lui mărețe, desigur, ci în aspectele care, până la un punct, le asigură, funcționarea. Pe de altă parte, punctând fiecare moment al zilei prin referiri la cea care-l captivează, licoarea magică, autorul trece în revistă, involuntar, istoria clipei, încât, dacă, să zicem, din întâmplare, o asemenea producție în versuri ar ajunge la o altă civilizație, extraterestră, care ar dori să se informeze cu privire la traiul obișnuit, rutinier al locuitorului pământean de acum, dintr-o parte a planetei care seamănă, totuși, în multe privințe, cu majoritatea, ar putea să-și facă o idee, pentru că Ioan Uleanu pomenește în treacăt de ritmul, structura, desfășurarea acestuia, chiar dacă ținta scrisului său e alta. Pe de altă parte, punctând fiecare moment al zilei prin referiri la cea care-l captivează, licoarea magică, autorul trece în revistă, involuntar, istoria clipei, încât, dacă, să zicem, din întâmplare, o asemenea producție în versuri ar ajunge la o altă civilizație, extraterestră, care ar dori să se informeze cu privire la traiul obișnuit, rutinier al locuitorului pământean de acum, dintr-o parte a planetei care seamănă, totuși,

(Continuare în pag.15)

Mioara Bahna

## Fascinație naratologică



Livia Ciuperca

Prima și cea mai consistentă prezentare a romanului în două părți: **Echipa de șoc și Zeița Gânditorul** (volumul II), apărut la Editura „Junimea” din Iași, în 2017 și respectiv, 2020, a poetei **Cristina Chiprian**, aparține cunoscutului critic ieșean, Ioan Holban, o proză care ne transferă într-un univers fantezist. Anume, Insolția, o așezare urbană, care „se învecinează” cu Raiul, un „deșert” plasat undeva, într-un loc retras, „mai departe de oameni” (volumul I, p. 9-10). Un slalom între două „lumi” (diferite din punct de vedere genetic), un slalom sinectic, o formă specială de a îmbrățișa emoția. Și totuși, între reprezentanții lor vom recunoaște dorința de comunicare și conlucrarea „permanentă”. Nimic șocant.

Dar această modalitate de comunicare pare „deficitară” (volumul II, p. 87), și aceasta pentru că pământeni sunt „tradiționaliști”, pe când ceilalți – cam libertini. E drept că se dorește, insistent, a se micșora aceste cutume, la modul concret, printr-o armonizare profitabilă între „echipa de șoc” și „voluntarii tereștri”, indiferent dacă unele proiecții nu se dovedesc a fi tocmai „ortodoxe”. Retinem, inițiatorii nici măcar nu se formalizează dacă se scaldă-n „conlucrări ilegale” („găselnițe”, „sparger”, „mafie”, „schimburi dubioase” etc.)! În acest sens, explicabilă utilizarea unui lexic literar învăluit într-o armură diversificată, de la expresii neoaș românești („noaptea – sfetnic bun” sau... „cele trei ceasuri rele”), argouri (precum: „baștani”, „gagica”,

„OK. Termină-i pe ăștia”) și până la forme neologice adaptabile momentului actual (precum: „mail”, „heruvimiNet”, existența unui telefon paradisiac, a unui „Divin Mall” sau a unui post TV „insolian” prezența unor „heckeri” etc.). Și cum autorul și-a dorit implantarea acțiunii în contemporaneitate, nici nu ne miră acele vizibile similitudini între participanții la acest experiment, prin încălcarea logicii morale. Dacă în prima parte a romanului **Echipa de șoc și Zeița**, acțiunea de derulează în jurul unui „Centru de Plasament”, atenția fiind captată pe destinul lui Antonel, un „mic prinț” orfan al zilelor noastre; partea a doua, **Echipa de șoc și Gânditorul**, surprinde prin continuarea aceluiași trăiri-retrairi, scopuri și acțiuni individuale, cu precădere, nepuizabilele acțiuni implementate de inventiva și energica grupare cu înzestrări și preocupări speciale (șocante). Fantezia „edenicilor” ia forme științifice, „locuitorii utilizează forța gândului pentru a-și face cunoscute intențiile”; operează cu „unde fotoelectrice”, sunt ocupați de „colmatarea particolelor purtate de vânt sau filtrarea lor” etc. Forumul central, în jurul căruia acționează această specială „echipă de șoc”, se numește „Direcția de Comunicare Superioară”. Totul, sub strictă supraveghere, privind marea diversitate de preocupări.

Avem în vedere: „centrul de plasament” și „spitalul central” adiacent, laboratoarele „edenice” (unele, de fizică „aplicată”), secțiile de expertiză în „arta neolitică” sau cele de „narcotice”. Adevăratul specialist în comunicare este personajul Mai Blandul, școlit cu un doctorat în „meditație”, secondat de „învățăceii” săi: Sebastian, Fănel și Amalia. Amalia, de altfel, va avea de îndeplinit și o importantă „misiune de îngerită îndrumătoare pe Pământ”.

(Continuare în pag. 8)



## „Viața este atunci când...” Ștefan Mitroi: Să locuiești într-un lătrat de câine

Liric-metaforică, încă din titlul care aduce o sugestie a coexistenței celor două principii, Binele și Răul, cartea lui Ștefan Mitroi „Să locuiești într-un lătrat de câine” – Editura Tracus Arte, București, 2014 – este un amplu poem în proză, inspirat din realitatea lumii contemporane, care, în pofida nivelului ridicat al civilizației, în pofida avansului tehnologic, a progreselor de tot felul, din toate domeniile vieții, își păstrează incomensurabila, până la urmă, latură de omenesc (Emil Cioran, pe care l-am citat de atâtea și atâtea ori, spune că, indiferent de orice, rămânem „iremediabil oameni”), deci, amestec inefabil de superioritate creaturală și ineludabilă abjecție. Lumea cărții este formată, în principal, din „oameni ai străzii”, locuind în condiții insalubre, în canalele orașului: Coniac, Schiopu, Țațoasa, Semafor, Pișpirică... Trăsătura definitorie a vieții acestora este promiscuitatea, venind sau fiind favorizată de precaritatea existenței lor. Sunt dezmoșteniți ai vieții, ființe periferice care trăiesc, aproape larvar, acționând, de obicei, majoritatea, mai mult instinctual.

Hoți, cerșetori, aurolaci, prostituate, cam aceasta este fauna care se mișcă în cartea lui Ștefan Mitroi, o lume a cărei viață, deși atât de rudimentară, este extrem de complicată, iar această situație este determinată atât de reacția societății (care fie nu face suficient efort să o ajute, să o integreze, fie o ignoră), dar și de propria atitudine. Fiindcă absența educației, în primul rând, faptul că nu știu alt fel de viață, îi determină pe acești oameni să se complacă într-o existență marginală, infernală.

Scris din perspectiva unui copil care a traversat iadul pământesc (dar finalul cărții nu oferă date care să sugereze ajungerea la un liman de normalitate sau, măcar, o speranță în această privință), volumul transmite, odată cu inocența lui, o imagine a lumii percepută cu o acuitate senzorială aparte, impusă de context și susținută instinctual, venind, deci, din necesitatea de a supraviețui nenumăratelor încercări la care este supus, însă cartea cuprinde și o formă de protest a puiului de om, împotriva societății, în general, care nu vrea și, poate, nici nu este capabilă să acționeze cumva, eficient, încât să stopeze sau, cel puțin (să-l reducă la maximum) anormalul de care au parte unii dintre semenii.

În periplul său prin viață, copilul observă, înregistrează ceea ce vede, ce trăiește și încearcă să înțeleagă sau ia totul ca atare și se adaptează, chiar dacă nu încetează să-și pună întrebări, pentru că, tot din instinct, are bănuiala, de cele mai multe ori, că firescul nu este așa cum încearcă să i se arate lumea din proximitatea lui.

Textul cărții este, prin urmare, un amplu monolog, de o tristețe covârșitoare, de-a lungul căruia copilul-narator stă de vorbă (cu sine, în primul rând, și cu un câine, în gând), viseză, încercând să priceapă rosturile lumii, care, în ce îl privește, îi rezervă doar un rol marginal, fără ca situația de facto să-l împiedice, totuși, să caute bucurii, mărunte, care-i sunt, ca oricărui om, vitale.

Monologul copilului este condus de memoria afectivă. Gândul adună întâmplări din trecutul atât de scurt cum este (copilul are vreo unsprezece ani), pe trecut într-o „familie” aproximativă, cu o mamă prostituată și niște frați trăind pe apucate, apoi în canalele Bucureștiului și din trenul vechi, dezafectat, pe care i l-a „dăruit” cel cărui îi spune „Filosoful”, un fel de inger păzitor – tot om al străzii – pentru cei nou-veniți în perimetrul unde se adăpostesc oamenii fără locuință.

În singurătatea lui – singura „avere” inalienabilă –, una dintre activitățile cele mai importante, salutare chiar, este să caute să înțeleagă fragmente cât mai multe din viață. De aceea, cuvintele lui se așază, deseori, sub forma unor definiții în care se împletesc naivitatea, candoarea și insolitul realității surprins prin ochiul lui. Și poate că nu este întâmplător faptul că prima asemenea „definiție” o dă *întărcatului*: „*Întărcatul* e atunci când trebuie să-ți pui pofta-n cui”, iar, în cazul lui, când condițiile promiscue de acasă l-au determinat să plece în lume.

„Definițiile” îi devin apoi necesare cam la tot pasul: „Trenul e atunci când e frig și stai în dreptul unui geam, iar prin fața ta trece tot întunericul”; „Copil e atunci când nu ești om mare”; „Somnul e atunci când îți trece cel mai repede foamea”; „Măine e atunci când se termină azi. Iar azi e atunci când mori de somn și cauți un loc ferit de ochii magilor și polițiștilor, în care să dormi”. Dar, de la „Filosof”, mai află și alte „definiții”, de pildă „Copil, zice el, e atunci când îți lipsesc aproape toți anii din viață. Lipsa asta are legătură cu nașterea. Omu se naște cu toți anii lipsă. Începe să-i adune după aia. În asta constă viața”. Și, tot de la „Filosof”, mai află și alte adevăruri: „Câinii, zice el, sunt mai puțin javre decât oamenii” și „Gara e atunci când trenurile își suflă nasul în batiștele pe care le flutură oamenii”.

De obicei însă, copilul investighează lumea singur: „Linie moartă e atunci când poți ajunge oriunde cu un tren ce stă tot timpul pe loc”; „Tăcerea e atunci când vorbești întruna în gând”; „Dumnezeu este atunci când nu este nimeni șeful tău”; „Spitalul este atunci când miroase a injecții”; „Parașuta e atunci când sari cu ea din avion”...

Lumea căreia îi aparține copilul-narator, în ciuda vieții pe care o duce, are, la rândul ei, o sumedenie de trepte ale suferinței și pe care acesta le descoperă și, cu inocență, doar le amintește aici. Ierarhizarea acestora este neîndurătoare, iar copilul, care trăiește totul la limită, smul-

gând cu imensă greutate, vieții, fiecare clipă, se încarcă, în același timp cu un soi de înțelepciune, sinonimă, de fapt, cu știința de a trăi (ori, mai degrabă, de a supraviețui), ceea ce-i devine mijloc, armă sau instrument de sprijin.

Pentru el, spre exemplu, așa cum spune cu neîncredere, colportând, de fapt, convingerea altora, „Cică îndrăgostitul e atunci când amețești din simplul uitat la o fată. Asta din ce i-a spus Semafor lui Pișpirică, iar ea mi-a spus mie. Eu m-am uitat după multe fete, dar n-am amețit niciodată”. Comparându-se, în continuare, cu alții, el face bilanțul a ceea ce poate și



constată: „În afară de faptul că pot să înțeleg tot ce vorbește Sobită, care e câine, și că pot să fac în gând orice îmi trece prin minte, și că ori de câte ori ajung în vechiul triaj pot să scriu cu cretă peste vechiul scris <<trenul meu>> ca să nu vină nimeni cu pretenția că e al lui și ca Filosoful să știe că păstrez mai departe darul pe care l-am primit de la el, atunci de Crăciun, nimic, dar nimic altceva nu pot”.

Un leitmotiv, de cele mai multe ori implicit, al discursului monologic al personajului este absența părinților, sinonimă pentru el cu nașterea fără mamă. Încât altă definiție pe care ajunge să o formuleze este: „Casa de copii este atunci când te naști fără părinți”. De aceea, cartea lui Ștefan Mitroi este o mărturie dureroasă, apăsătoare, a existenței unor asemenea tare cumplite ale societății, însă și mai înspăimântător este că acestea nu par a avea leac.

Cuvintele copilului, care a adunat o cantitate uriașă de tragism este, pe de altă parte, cu atât mai tulburător, cu cât, deși pare înzestrat cu o inteligență deosebită, singurul „loc” unde ar putea trăi este „un lătrat de câine”, sub cerul liber, numărând – unica bucurie reală, pură, fără pic de restricție, adică pe săturate – stelele de pe cer, fiindcă „A număra mai departe e atunci când stelele de pe cer nu se termină niciodată. Cerul e atunci când privești în sus și-ți vine, îți tot vine să crești”.

Un alt aspect relevant pentru semnificațiile cărții scoase la iveală prin atitudinea copilului față de lume este că,

în timp ce caută să și-o explice prin definiții numai ale lui, fuge de propria identitate, pentru că, pe de o parte, pentru cei cu care interacționează nici nu contează, iar, pe de altă parte, el este unul dintre năpăstuiții fără număr și, în consecință, anonimi ai vieții și, din păcate, nu doar de pe me-leagurile noastre.

Convingerea aceasta îi este indusă de inși (nu puțini) aflați de cealaltă parte a unei baricade imaginare, chinuitoare: preotul violent care-l dă afară din biserică pe copilul venit să-l caute pe un bătrân cerșetor, pe care el îl crede sfânt și în care își pusese speranța că ar vrea să devină bunicul lui, lucrătorii din adăposturile pentru copiii abandonați care îi privează de hrană, asistentul medical, violator și pedofil, din casa de copii, străinul de asemenea pedofil, polițistul violent sau laș. Iar aceștia sunt doar câteva ipostaze ale „normalității” de care oamenii străzii preferă să fugă, să se ascundă, adăpostindu-se în canalele din subteranele orașelor, în vagoane vechi de tren, în case părăsite...

Este adevărat că există și alte forme ale realității, normale, dar mult prea puține, insuficiente, prea slabe în fața valurilor copleșitoare, deseori, ale răului. Din acest motiv, când întâlnesc semnele firescului (cum este bătrâna acrită care-l adună de pe stradă pe copilul rănit ce reușise, sărind pe geam, să scape de pedofilul „american, neamț, franțuz sau ce o fi fost”), cei condamnați la suferință nu mai au încredere...

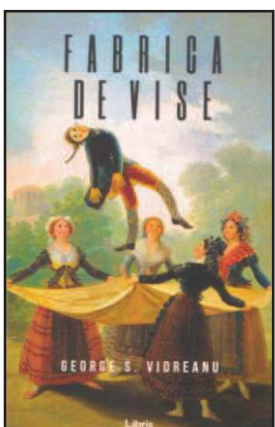
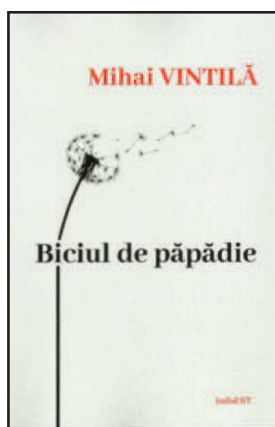
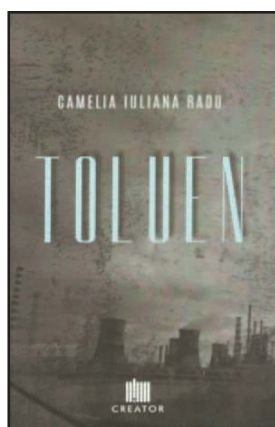
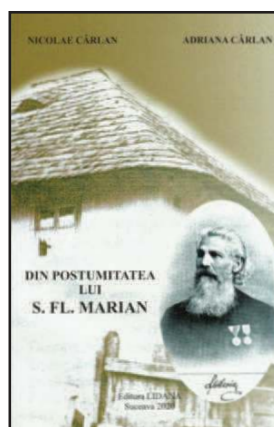
Cartea lui Ștefan Mitroi, „Să locuiești într-un lătrat de câine” este, așadar, imaginea unei dureri copleșitoare care se zvâcolește în apropierea noastră și pe care, din lașitate ori din neputință, o ignorăm, de cele mai multe ori sau ne facem că nu o vedem, închipuindu-ne, în felul acesta, că nu (mai) există, lăsându-i, astfel, pe semenii ai noștri pradă urâtului în forme ale lui cele mai înspăimântătoare: violul, pedofilia, prostituția, foamea, violența, crima. De fapt, toate acestea sunt forme în care se manifestă crima...

Sunt motive pentru care, în cuvintele de pe coperta a patra a cărții, regretatul scriitor Ciprian Chirvasiu spunea: „Un poem-capodoperă al scriitorului Ștefan Mitroi. Aparent, tema este promiscuitatea proximală și lăuntrică a copiilor străzii României contemporane. Eu cred că, de fapt, între aceste coperte s-a strigat un tratat tulburător despre pierderea involuntară a oricărei candori. Este un spațiu unde vina nu se mai poate pasa. Cu niciun fel de argument! Mucea, Țațoasa, Coniac, Schiopu, Pișpirică, Moșu, Semafor, Filosoful, Usturoi, Piticu’ sau plutonierul Grămadă sunt propria noastră situație eronată față de adevăr, suntem chiar noi înșine, aceia despre care evităm să aducem aminte atunci când ne spovedim. Din această perspectivă, **Să locuiești într-un lătrat de câine** este un act de acuzare a propriilor noastre lașități postdecembriste”.

\*\*\*\*\*

(Fragment din cartea în curs de apariție la Editura Rao, București, „**Vieți înveșnicite. În lumea cărților lui Ștefan Mitroi**”)

biblioteca plumb \* biblioteca plumb \* biblioteca plumb \* biblioteca plumb \* biblioteca plumb \* biblioteca plumb \*



## Între lut și cer. Stigmatul distopiei în poemele Taniei Carmen Grigore

Citită cu atenție, chiar în fascinația detaliilor sale, poezia românească de astăzi – firește că am în vedere poezia bună, reprezentativă pentru segmentul cronologic de după 1989 – întrunește elogiile privind ambiția de a impresiona prin densitate, aspirațiile de a deștela, fără a înlocui radical, fiindcă regula obediențelor nu o schimbă nici o ideologie, vechea semnificație a falsei angajări cu nevoia stridentă de a egala, valoric, evoluțiile genului pe continent și în lume.

În ultimul deceniu se afirmă lirici profunzi, naturi adânci care știu să transforme o dimensiune simbolică în valoare concludivă, potențialul semantic al versurilor în exercițiu de hermeneutică frontală, decisă, modalități stilistic-estetice definind un, cândva ostracizat, autenticism liric și ascensiuni excepționale în destule cazuri de autori care-și respectă statuțul și au ca miză firească autodepășirea. Între vocile afirmate în perioada aceasta, **Carmen Tania Grigore** vine cu o exergă îndatorată nuanțelor postmoderne ale poeziei noastre de azi dar afirmarea sa, de la debut încoace, are calitățile unui univers liric original, deschis, generos în esență, poeme de o acuitate metaforică și o încărcătură semantică apreciabilă.

Delicatetea desenului liric, într-un scenariu aproape antinomic calm-tragic, forța telurică a versurilor îngemănând concilierile realismului vieții cu căutarea seducătoare a mesajului subtil-tulburător, fac din volumul **Cerberul din clepsidra** (Apahida, Editura Neuma, 2019, 100 p., cu un cuvânt de escortă pe copertă, semnat de Horia Gârbea) o carte atrăgătoare. Nu avem, însă, generativul încărcăturii grațios-tragice, nici reafirmarea palpabilă a vieții din poezia thanatică a colegilor de promoție, dar autoarea e atrasă de decompoziție, are un discurs când senin, când viforos („aici se jertfește/in zori de zi/o femeie abstractă/dintr-o eroare de calcul/și-a grăbit / dezlănțuirea/ la ce bun acest triumf / cucerit / la capătul răbdării?// imaginația, ca/un bumerang / întârziat/a spintecat clipele/ eliberând/floarea de mac/captivă-n artere/ citesc data nașterii/și nu înțeleg/cărei vieți aparține/și cărei morți/ă rămas îndatorată?”) dus cu o nonșalanță stilistică livrată în mai multe cerneluri, știind să extragă miezul sacrumitic din cuvânt. Geneza acestor desăvârșiri se află în proximitatea livrescului dar livrescul, aici, este mai degrabă decelat în anticonvențional, calmul

maturității îngăduind autoarei noastre o priză pedant-abruptă cu realul. Cum s-ar spune, o poezie comestibilă, debordări de idealitate, controlul perfect al unui discurs paralel, eul liric și evazionismele realității agreste. Recursul la parabolă detenșionează, însă, interogările, răspunsurile pot deveni substituiri ale propriilor drame și eul se răsfață pur și simplu într-o poezie în care până și puseurile de notație devin expresive, poezie reflexivă stabilind relații de profunzime între stări adânci, lucruri, ființe, univers mundan, memorie afectivă: „ești atât de/ înfometat / de poezie / încât te hrănești / cu tot felul de /cochetării / senzuale / ai o poftă de viață / care mă străbate/cu ochiul liber / și mă surprinde/ indiscret / în spațiul dintre / imperfecțiuni și/ feminitate / uneori mă găsești / strămtorată / în spirale de / borangic/și nu mi poți separa / trupul / de carnea în care/ am copilărit/ fără intenții de / îndrăgostire” (*memory stick*, p. 61)

Eul respiră natural, proba timpului arată în cărțile autoarei o radiografie complexă a planurilor lirismului său, fluxul intimizărilor aduce și un spor de verosimilitate, registru explorărilor indică o sensibilitate remarcabilă. Carmen Tania Grigore exultă prin acest discurs acroșant, de revendicare a condiției umane prin poezie, prezentul și memoria înseamnă jaloanele privilegiate ale spectacolului. Dar prezențificarea se află, totuși, pe muchie de cuțit, sens și predestinare („Doamnă, cât o să mai înaintez/in genunchi/prin cuvinte?”), spiritul calofil se află în colaps, ceea ce înseamnă că poemele țin de un laborator autentic, totul are o noimă, tentația clipei cruciale a întâlnirii cu lirica adevărată se împlinește nu întâmplător. Fără ifosele poeteselor mereu în atenția criticilor, Carmen Tania Grigore se scutură de toate îndoielele și decide să atenteze la urcușul anevoios pe un povârniș al cărui traseu singură l-a experimentat. Asimilările i-au fost de folos, talentul i-a ghidat ascensiunile, fiind de remarcat și o detașare decisivă față de mefiențele contextului existențial. O viziune întoarsă spre lăuntru ființei spirituale („zilele cresc/unele după altele/in solitudine/noptile se topesc / ca

un psalm de suferință”), imaginarul piezș (iarăși nuanțe sufletești sedimentează distincția acestor poeme), substratul de mister și levitația ciudată peste neantul coruptelei aceleiași ființe în tipar dramatic-tragic atrag atenția noastră. Ca și tonul impersonal, bine dirijat. Ca și orchestrarea feliei nevăzute care ține fără dubii de o meditație placidă, deloc siropoasă. Totul, sub pavăza expresiei clare. O strategie aparte, în genul fascinatoriului umleiten, articulează aparența imaginarului plural iar eul posturii auctoriale este mai totdeauna invincibil. De-compoziția nu înseamnă altceva, aici, decât eliberare. Spasmul insondabilului trasează un duct complementar, informul despicat din strălucirile Lumii, detensionant contrast în clivajul tragic al temporalității. Temporalul subjugant asigură soma particularizată a aceluiași eu traversând primordii („râsul îmi coboară/ anonim prin cetate,/ mă uimește/ argumentul / poleit cu serbări,/ un etern carnal / e transhumanța / de soapte,/ și vorbitorii – deodată / devin omnivori.”) inițieri ale catharsis-ului, pornind de la tăieturile elementarului.

Peste pagini, însă, umbra scepticismului trasează brazdă adâncă, parabola sumisiunii deșertifică misterul ființei, ceremonia ritualică a majorității poemelor se realizează, meandrat în tiparele imemorialului. Câte un poem pare un exemplar deviant al adăstării de asocieri simbolice, auto-scopiile eului descifrează goluri în evanescențele așteptării solemne, abisul, temă importantă, e „contemplat” în anostul cotidianului: „înaintăm cu/ tălpi de copil / pe zgura fierbinte / a jurămintelor / încrederea / este o hăinuță subțire / care mă strânge / și nu mă lasă / să uit / frigul devorator/al noptilor / desperecheate // vorbim pe dinăuntru / unei ore târzii / de jur împrejur / lumea se pregătește / să-și ia la revedere / de la credință” (*vorbim pe dinăuntru*, p. 80). O emoție admirativă te copleșește, de ce să nu recunoaștem, la lectura poemelor acestora. **Carmen Tania Grigore** își trăiește povestea traumatizantă a poeziei cu o stranie vorcitate. Bosajul inertiilor se consumă în parametri existențialului. Dar determinări cauzale denunță ataș-

mentele metaforei încastrată între agenții activi ai modalităților stilistic-estetice la care, obsesiv, recurge autoarea. Ținuta poemului este radiografiată, scanată („după fiecare plecare/ urmează/ strămutarea/ în ora pustie/ trupul îndărătnic/ mai sclipește încă/ din toate articulațiile/ flăcări/ de lungă durată/ sunt mâinile/ aprinse de amintiri/ se aude un flaut/ cum fuge din cotidian/ și se aruncă/ în hăul sângelui”), discursul învederează și armonizează coerențe și antinomii, imuabilul elanurilor e decalat de frustrări egotice. Versurile poartă un stigmat, al distopiei depline. Între lut și cer, infernul („discutabil”...) derivă din șarja demoniacului interpus opțiunilor melancoliilor instalate în discursul poemelor. Figurativul transcende înțelesurile lumii, viața este o expoziție de măști și mulaje dar poemele, bref!, dau o senzație de prospețime, de la un vers la altul, valoarea lirică fiind vehicolul temelor simbolice, neliniștiți interogative. Spectacolul referențial fiind – da –, resemantizarea, directorul capacităților creative ale poeziilor. O fecunditate aparte coagulează sărbătorescul poemelor, realitatea agrestului cadaveric e doar un enunț al acestui ciudat decadentism al deznădejzii, ludicul, uneori straniu și el, al-teori un joc al certitudinii, augmentează elanul ștraniului excentric.

În fapt, marele decodor e meșteșugul liric, Carmen Tania Grigore impunându-se tot mai mult cu aceste succese constante ca o voce interesantă în lirica ultimilor ani.

Voracitatea tiparului decompozit scoate și mai mult în evidență repertoriul axiologilor, convenția mizanscenei fiind dedublarea discursului prin co-participarea cititorului („în aspre desfolieri / cade luna/ noaptea-și arată/ suplețea de ferigă / ochii tăi mă află / în tristetea ploii / ca o verighetă / licărind / printre / obiecte pierdute / atât de mult / mă potrivesc ție / încât devin / carne / insomniei tale”), febra explorării cuprinzând deopotriva eul liric și beneficiarul creativității.

Și această disimulată retorică e bine controlată, colajul ficțiune-realitate devansând frivolitatea introspecțiilor. Impactul cardinal are loc în rana deschisă a imaginarului demitizat/ demitizant – fondul și forma la un picnic original în câmpiile elizee, nu-i așa? -, dinamica metaforei are și ea perioade de reconvertiri.

Cerberul din clepsidra autentifică iar o poetă valoroasă în seria fastă a autoarelor din promoțiile anilor din urmă.

Ionel Bota

## Fascinație naratologică

(Continuare din pag. 6)

Grupați în jurul „Înaltului Colegiu Îngeresc”, ideile expertilor, ce urmează a fi implementate, se vor (neapărat), „serafice”. Interesantă evoluția personajelor îngemănate: Bocănel și Bocănica. Brusturica este preocupată de cercetarea unei statuete, Gânditorul, „realizată într-un atelier de ceramică din zona Cucuteni”. Steliana și Bobocel mănuiesc un „radar edenice-terestru” care „captează undele electromagnetice transmise de o ființă fără ajutor”. Ingerașul Fănel este inventator. Prună e preocupat de artefacte.

Ca în *Alice în Țara minunilor*, un Mânz este șeful unei grupări interlope. Șocant este rolul unui Tiger, miau-miau, care ne translează tot în „țara minunilor” Aliciei. Imaginarul ia proporții halucinante, atâta timp cât acest cotoi, parte din „echipa de șoc” (ce mai!), fi-va înălțat la gradul de „expert inițiat în arta neolitică”.

Dar în acest „Înalt Colegiu Îngeresc” din spațiul celest se predau discipline din domeniul diferite – de la geometria „edenică” și până la literatura „serafică”. „Îngerii care considerau că-și îndepliniseră menirea în Rai sau pe Pământ, se retrăgeau în stare de abur undeva printre

straturile de nori”.

Liceenii edenici organizează în vacanța de iarnă o „veselă serbare de Crăciun”, cu muzică, dans, glume.

În Eden ca și pe Pământ (doar distracție)?! Evoluția și jocul lor scenic este captivant, cităm: „La Direcția de Comunicare Supremă a Edenului se va evalua proiectul de voluntariat S.U.S. (salvați ultima suflare). Firește, un altfel de S.O.S. Un excurs „șocant”, pe verticală, cu un dirijor experimentat. O adevărată „tramă polițistă”, subliniază cunoscutul critic Ioan Holban, amintindu-ne, până la un punct, de „Cireșarii”.

Imaginarul autoarei (pare-se, cu rădăcini inspiratorii în fake-news-ul contemporan) progresează și incită. În fond, misia fiecăruia „inger adult” este capitală. „Pitit printre boscheți” sau nu, coborând vreo „scară” anume, sau nu, important ca misiunea să fie îndeplinită, spre mulțumirea vreunui Brusturoși! Afacerile să fie „profitabile”, cu prețul chiar de a recurge la „vaccinarea” vreunui nepoftit „ingeras”.

Încolo, nimic deosebit sub împărăția aceluiaș soare dogoritor!

Deși cititorul se va confrunta cu o mare aglomerare de personaje episodice, unele, prea puțin sau deloc individualizate,

incitantă fi-va dorința de infiltrare în intimitatea acestei „armate de gânditori”, suspansul fiind creat de prezența unor intruși, precum „amatorii” Nelu Pistolero și Bobu. Parcă vizualizăm prezența „vânătorilor” duplicitari din Cireșarii, neoferindu-ne însă și vreo dură confruntare, precum în clasicele filme western, deși „Poliția locală” e la datorie!

E drept, în această conjunctură românească, autorul preia elemente de didactică aplicată, doar pentru o „evaluare a captivității”. Să ne gândim la rolul „gândacilor” răufăcători, cu ale lor imperfecțiuni existente în întreg sistemul solar! O „ingeriță” – mafiot, Dona Andreea, tranzacționând cu-n alt expert, „insolian”, Don Angheliescu. Interesante, ambele genealogii, de neconceput, având în vedere „tentația aventurii” și încântarea de a „încălca” toate „regulile nescrise ale Raiului”. Da, o stirpe „insoliană”, care nu are nimic comun cu Raiul Biblic.

Totul pare firesc, atâta timp cât viziunea naratologicului este de a explora un spațiu cu totul special, acolo unde ființele preferă a „trăi periculos”, pentru a pune în aplicare cele mai „revoluționare” idei. Că și-au găsit afinități cu specii din acest spațiu terestru o dovedește curbura acestei ciudate evoluții la care, nolens-volens, devenim coparticipanți.

Interesantă (invitație la reflecție!) judecata personajului Roxana, un posibil Dionis feminin, care visează cu ochii deschși. Aceasta dorește a urma o carieră universitară, dar nu pentru a crea ceva util societății, ci pentru că aflase că „oamenii care studiază tainele universului se pot considera niște zei”.

Plăcerea de a fantaza ia proporții. Personajele se cred plutind într-o altă „dimensiune”, atingând un alt grad de „evoluție” „întru spiritualitate”. Însă, la școala lor „îngerească”, prea multele experimente și combinații îi îndepărtează de principiile morale. „Viziunile” lor „îngerești” par de-a dreptul aventuri de poveste ireală, deși fascinante.

**Echipa de șoc și Gânditorul** se bazează pe un scenariu naratologic atractiv – și, negreșit –, gustat de generația tehnologizată a timpului prezent, a generației care iubește suspance-ul, investigația, spațiile enigmatice, emoția și experimentele din spațiul extramund, explorarea în dimensiuni enigmatice și confruntarea cu necunoscutul.

O adevărată explozie fantezist-amețitoare, dar și o atenționare privind selectarea modelelor pe care (în acest prezent) suntem tentați a le prelua dintr-un anume univers paralel.

Lectură plăcută!



## Umbre și penumbre pe pânza lumii de azi



Ana Dobre

Ion Dulugeac scrie proză cu voluptatea naratorului inocent pentru un cititor la fel de inocent, atent la povești și mai puțin la inginerii textuale, axat, de aceea, mai mult pe histore și nu pe discours, pe întâmplări și comportament exterior al personajelor, fără preocupări psihanalitice pentru sau de investigație psihologică.

După **Bufnita de plus** (2014), **Paradisul decăderii** (2015), **Cotul destinului** (2016), **Vise spulberate** (2016), **Povara condamnării** (2017), **Carantina în iad** (2017), în 2018, a publicat volumul II al colecției **A fost odată la... Jilava**, denumit **Două țigări și o cafea**, o continuare a acțiunii din **Carantina în iad**, în care plăcerea de a reproduce vorbirea frustă, situând-o între argotic și popular, acompaniază în plan lingvistic epicul alert, centrat pe lumea închisorii.

Întâmplările se înscriu în același areal „a fost odată... la Jilava” și transpun în epic o lume peștrită, amorală, aculturală, lumea interlopă, o lume a pușcăriașilor, lume asupra căreia se oprise cândva și Tudor Argezi în romane, valorificată apoi liric în **Flori de mucigai**, o mahala a spiritului și a istoriei pe care o pictase și Liviu Rebreanu în nuvelele și povestirile sale și asupra căreia revenise Eugen Barbu în **Groapa**.

Cu astfel de modele între înaintași, Ion Dulugeac trebuie să-și afirme și inventivitatea narativă, și arta scriiturii. Există o plăcere dusă până la pasiunea sonorității vulgare – înjurături, argotice, licențiozități și vulgarisme, care plasează în subistorie, cu intenția vădită de a reface, la acest nivel al sunetelor, o lume aflată la marginea istoriei și a legilor. Chiar titlul romanului, **Două țigări și o cafea**, se înscrie în acest evantai al conotațiilor, principiu și deviză, al pușcăriașilor și... „parolă a succesului”. Detaliile mizează pe un neorealism accentuat ca în filmele italiene din anii '50, pentru a releva mizeria („... răspunde Bibanul, în vreme ce-și trage pantalonul său jegos de trening peste izmenele albastre sluțite și rupte între craci, pe care de mai bine de o lună nu le schimbaseră...”), contextuală și umană, deklasarea și degradarea. Tabloul este semnificativ în exactitatea datelor reale și realiste, atinse de irealul unei notații în care plăcerea de a consemna cuvântul spectaculos, în fragranța lui prozaică, este egală cu aceea de a crea portrete ca-ntr-un album al poltroneriei.

Nu este o colonie penitenciară, nici un gulag și, de aceea, intenția nu este de a crea caractere tari care înfruntă teroarea istoriei, ca să releve ceea ce au făcut oamenii din ceea ce a făcut istoria cu ei. Personajele lui Ion Dulugeac nu sunt nici niște inocenți, ci oameni maculați, atinși de mărul fărâdelegii, pe care fărâdelegea i-a modelat, ducându-i în structurile subumanului, într-o subterană a realității. Din această subterană, chipurile își pierd consistența din afară a lumii normale, între spațiul pușcăriei și cel din exterior existând diferențe și diferențieri, care conturează

două lumi paralele care nu se pot intersecta fără coliziuni zgomotoase sau explozii incendiare.

O spune, de altfel, un personaj: „*Intellectualii sunt doar afară! Aici... la pânaie, nu mai ești... nici om și nici... intelectual, răspunde zâmbind voios colegul lui Ioan, grăsanul de Viorel*”.

Umanitatea aceasta decăzută, amestecată și cosmopolită într-un mod aleatoriu, caricatural, integrând români, țigani, italieni, chinezi, bulgari, este un insectar multinațional, pe care Ion Dulugeac îl îmbogățește pentru a-și diversifica și completa colecția, clasificând și ordonând



pe tipologii, clase, grupe, cu paleta largă a notației realiste și neorealiste, după principiul personaje tipice în împrejurări tipice.

O imagine a acestei lumi interlope o dă, prin tehnica relativizatoare a personajului reflector, Ioan Brâncoveanu, un

*alter ego* al autorului însuși, introdus în povești pentru a spori veridicitatea și impresia de autenticitate: „Lumea interlopă, lumea vagabonzilor a prezentat dintotdeauna pentru Brâncoveanu o ispită și un subiect atent studiat încă din tinerețe, de când frecvența lumea celor mari, lumea șemecherilor, cum spunea unul Ciomete, un vecin de la Mogoșoaia. Citise mult și constatase că multe scrieri din literatura clasicilor prezentaseră adesea subiectul lumii interlope, lume care acum îi era la îndemână, fiind el însuși cazat la Jilava împreună cu ei. Așa că ispita de a zugrăvi ce și alți înaintași din lumea artelor au făcut în operele lor era un imbold care-l tâlnite la orice pas, prin lipsa de conformism și prejudecată, prin ritmul sălbatic și plin de neprevăzut al acestora și prin patetismul destinului”. Așa se strecoară sugestia metatextului, prin scriitura lui Ioan Brâncoveanu, creându-se sugestia textului care se face paralel cu lumea ceea aie-vea și realismul ei, punând în oglindă relativizatoare ficțiunea și nonficțiunea.

Dincolo de povești, prozatorul experimentează și la nivelul structurilor narative. Povestirea liniară, cronologică a evenimentelor este întreruptă uneori prin tehnica povestirii în povestire, prin reînțoarceri într-un trecut al persoanelor pe care îl recrează și relativizează potrivit stării emoționale, conjuncturale, care determină și produce narațiunea.

În **Două țigări și o cafea**, Ion Dulugeac surprinde dintr-o perspectivă obiectivă cu inserții de subiectivitate, cu simpatie și înțelegere, o falie din lumea contemporană românească, din partea umbrelor și penumbrelor, o lume ale cărei semne imprimate epic sunt cognoscibile și recognoscibile.

## Interviurile lui Marius Manta



Nicolae Mihai

Este binevenită inițiativa Editurii „Studio” (director Ion Enache) care a adus de curând în fața cititorilor cartea „Interviuri” a profesorului, poetului și criticului literar **Marius Manta**. Cartea însumează între copertile sale 37 de interviuri, selecția propriu-zisă și criteriile valorice subliniind caracterul logic și pertinent de organizare a acestui volum.

Interviul este o zonă a literaturii mai puțin cunoscută. Realizarea lui înseamnă o neabătută stăruință, curaj și de multe ori chiar o diabolică perseverență defectivistă. Cel care interesează pe Marius Manta în cartea de față este calitatea de lucru bine făcut și asta pentru că o carte optim realizată înseamnă o izbândă a spiritului. Întrebările puse de autor sunt directe și personale, menite să stabilească un climat de încredere și stimă, de intimitate, chiar în raport cu autorul. Alt aspect care impresionează lectorul este diversitatea profesiilor celor intervievați.

„Matricea autentică a culturii este cultul Bisericii. Școala românească este de fapt prelungirea pridvorului Bisericii în spațiul public”, afirmă Preasfinția Sa Ioachim Băcăuanul la întrebarea pusă de autor: Care este marea ispită a culturii? Despre rolul icoanei în viața omului de rând ne lămurește iconarul Ciprian Marius Ghinescu: „Icoana are menirea să transmită învățătura Bisericii și a Sfinților Părinți”. Poposind pe meleagurile Poeziei, interesantă este mărturisirea ieromonahului și poetului Ignatie Greșcu de la Mănăstirea Cernica: „Poezia vestește împărăția Frumuseții. E ușa deschisă spre Raiul din care am fost izgoniți. Poezia vindecă și restaurează sufletul”. Trecând de la poezie la alt gen de artă, și anume, la plastică, iată ce răspunde pictorul și poetul Ioan Burlacu la întrebarea „ce ne mai poate salva astăzi trăind într-o lume ne bună?”: „Frumusețea poate salva lumea prin emoție doar atunci când noi vom găsi și vom elibera frumusețea din noi”. Sau: „Mie îmi plac interdisciplinaritatea și

emoția crescută a tridimensionalului. Eu sunt un artist 3D”. Cu o pregătire muzicală făcută la școala marilor capodopere ale genului, aflăm multe lucruri interesante de la soprana Gabriela Iștoc: „Am fost acceptată în programul Jerwood Young Artists a prestigioasei Glyndebourne Opera Festival din Londra și am fost cea de-a 4-a voce de soprană care ocupa o poziție la National Opera Studio din Regatul Unit al Marii Britanii. Am colaborări cu opera North în Anglia, Den Jysk Oper din Danemarca și cu teatrul Des Champs Elysees din Paris. Un dialog interesant dintre autor și domnul Andrei Pleșa, un pasionat orologerie, scoate la iveală o pasiune mai veche, pentru ceasuri. Iată ce ne destăinuie Andrei Pleșa despre ceasuri: „Ceasurile pot vorbi despre personalitatea cuiva. În afară de verighetă, singurul accesoriu/bijuterie pe care ar trebui să-l/o poarte un bărbat este, într-adevăr, ceasul. Sunt mulți colecționari care adună ceasuri speciale, militare, cu alarmă, rusești, elvețiene, de masă, de buzunar etc. Da, ceasurile pot fi opere de artă”. Încheiem cele câteva exemple cu ce ne destăinuie despre arta ceaiului profesorul Yong Yinua de la Institutul Confucius București: „Ceaiul a apărut prima dată în China. Chinezii consideră că ceaiul reprezintă noblețea, corectitudinea, prietenia și Doctrina Echilibrului. Ceremonia ceaiului implică și elemente de acompaniament musical. Instrumentul folosit se numește Guzheng. Mai sunt și alte instrumente musicale folosite pentru aceste ceremonii: Erhu, Guqin, Pipa. Toate au drept scop crearea unei atmosfere plăcute, în care ceaiul este servit alături de oaspeți”. În fiecare din aceste dialoguri centrate asupra marilor probleme ale vieții, Marius Manta ne apropie și de biografia unei personalități, fie că este pictor, poet, iconar, filozof, etnograf, sculptor, ruygibist, călugăr etc. Un astfel de proiect reușește să marcheze sentimentele și fizionomia protagoniștilor și-l putem defini a fi un fel de galerie de portrete în care se realizează un echilibru între autor și personaj, personajul având libertate totală de acțiune, de exprimare. Marius Manta, prin această carte scrisă cu un rafinament literar deosebit, lansează o interesantă provocare ce se leagă de necesitatea cunoașterii naturii umane prin intermediul cuvântului. În lumea cărților, el va rămâne o voce critic distinctă, cu un simț al valorii special, cum din păcate, tot mai rar găsim astăzi.



Constantin Vorniceasa

## Mic dicționar de științe socio-umane comentat

Recent a fost difuzat în librării dicționarul amintit mai sus, semnat de psihologul **Virgil Mocanu**. Printr-un efort susținut în ultimele trei decenii el s-a remarcat ca paremiolog original, unic prin maniera în care a organizat și analizat un volum uriaș de proverbe. Cititorii revistei *Plumb* sunt familiarizați cu textele ce compun acest dicționar. Numeroase fragmente din lucrare au fost publicate în paginile ei. Într-adevăr, explorarea imensului fond paremiologic necesită tenacitate, pasiune și o migală de o bijutier. Pentru a căuta proverbele congruente, având unitate de sens spre a fi echivalente cu anumite concepte proprii psihologiei sau antropologiei culturale trebuie să dispui de multă energie și curaj.

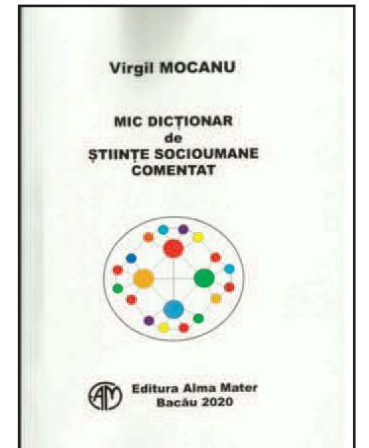
E de la sine înțeles că autorul acestei cărți a învins inerția firească având convingerea că desfășoară un demers folositor semenilor deprinși cu studiul în sfera științelor sociale. Un asemenea dicționar poate fi instrument potrivit pus la îndemână studenților de la facultăți cu profil

cert umanistic.

Deasemeni cercetătorii și profesorii de aceeași coloratură ideatică pot utiliza materialul structurat riguros în această carte în activitatea lor. Nu sunt excluși nici elevii de liceu preocupați să cunoască specificul paremiologiei. Pentru ei terminologia utilizată de autor în comentarii ample ce însoțesc fiecare concept abordat este dificilă. Totuși tinerii înclinați spre studiu pot depăși acest impediment folosind alte dicționare mai simple care se referă la științele sociale.

Cei care doresc să înțeleagă neapărat o anumită realitate vor găsi sprijin în acest dicționar.

Pentru a surmonta dificultățile textelor este necesară o pregătire prealabilă. Instrumente



ajutătoare se vor găsi în alte surse mai vechi din care s-a inspirat și Virgil Mocanu.

Dacă îl vom crede pe autor, acest dicționar cuprinzător încheie un șir de lucrări anterioare. S-ar cuveni să precizez că această carte se impune în peisajul nostru cultural și îndeosebi în literatura cu tematică socială prin originalitate și pertinentă a comentariilor incluse în ea.

## Aragaz cu patru ochiuri sau Povestea unei Narfe

Dan Arvătescu



(fragment de roman)

**Motto:**

„Et si mala nunc, non olim sic erit”

În seara aceea băusem mai mult ca de obicei. Numai tărie. Barul de la malul mării era plin de bețivi, prostituate și drogați. La început, chelnerul m-a tratat cu un soi de considerație, probabil fiindcă arătam ceva mai spălățel decât ceilalți și comandasem alcool de calitate. Pe urmă, când aburii alcoolului începură să-și arate efectul, își pierdu treptat bunăvoința și interesul. Era un tip roșcat, mic de înălțime și grozav de abil în a se strecura printre clienți fără să verse uriașele halbe de bere așezate pe o tavă mizerabilă.

Vreo două curve trecute de prima tinerete mă acostară cerând ceva de băut dar, văzându-mi privirea, dispărură urgent din orizontul meu vizual. Probabil aveam privirea unui om nebun. Nebun și beat pe deasupra.

Nici n-avea cum să fie altfel pentru că, tocmai în acea zi, calvarul meu se sfârșise. Primisem decizia de divorț. Se terminase totul. Trebuia să fiu fericit. De ce nu eram? De ce valuri de durere și revoltă urcau ca un fluviu de tristețe inundându-mi sufletul? Nu știam... Probabil purtam cicatricile vechi, urme lăsate de fiara sălbatică numită viața mea ce aveau să rămână mereu, amintindu-mi tot trecutul.

Oricum, n-aveam sau nu știam ce altceva să fac cu mine sau cu ceea ce mai rămăsese din viața mea. Asta făceam seară de seară. Stăteam într-o crâșmă și îmi plângeam de milă. De milă amestecată cu furie. În seara aceea mai mult chiar decât de obicei. Eram atât de furios că m-am trezit șoptind:

-Viața asta e de rahat!

Deodată un râs gros de fumător înrăit îmi răsună neplăcut în urechi.

-Viața, măi prietene, nu miroase a nimic. Oamenii o fac să pută!

Până să mă dumiresc al cui era glasul, în fața mea se așeză un soi de boschetar amețit. N-aș fi putut spune ce vârstă avea, fiindcă fața îi era acoperită de o barbă alb-sură destul de lungă și restul era ascuns de o chică de aceeași culoare, care cădea peste obraji ca o cortină. Gura nu i-o vedeam. Îi auzeam glasul și, dacă n-aș fi observat barba cum i se mișcă odată cu sunetele, aș fi zis că vorbele nu vin de la el.

-Du-te dracului, am zis, și nu mă bate la cap. N-am chef...

-Ba chiar cred că ai nevoie de ajutor, boierule, pari să fii la capăt de drum...

-Lasă-mă în plata Domnului spusei și mă hotărâi să-l ignor.

Boschetarul meu însă își turnă tacticos și impertinent din sticlă mea. Pe urmă, bău încet, savurând înghițiturile cu plescăituri de satisfacție, se șterse cu dosul unei mâneci murdare în zona în care cel mai probabil îi era gura și mă privi lung.

-Păi, să vedem...Bei coniac extra...mersi frumos că n-am mai băut așa ceva demult. Ai haine bune, deși boțite. Se pare că nu prea te îngrijești. Asta îmi spune că ești domn d'ăia mari... cum să zic...cu școală... dar ai un mare necaz și bei să uiți.

Fără să știu de ce, vorbele moșului parcă mă linișteau. Individul începea să-mi devină oarecum simpatic. După câteva clipe necesare ingurgitării unei alte guri din coniacul meu, glasul continuă:

-Păi, și dacă mă uit că porți și verighetă mi-e clar că o cucoană ți-a tras

clapa.

Moșul ciudat izbucni într-un râs găjâit, gros, ca un scârțâit de ușă care se termină într-un lung acces de tuse. Apoi își aprinse o țigară slinoasă și spre surprinderea mea lansă un rotocol de fum perfect care se ridică încet spre plafonul crâșmei fără să se strice. Mă uitai lung în sus cum se ridică și rămăsei așa privind un punct invizibil din plafon. Mă trezi același glas găjâit.

-Voi aștia...domnii...hi-hi, D'aia nu sunteți fericiți pen' că priviți mereu în sus. Mă hotărâi să-i intru în joc. Oricum n-aveam ceva mai bun de făcut.

-Păi ce, ar fi mai bine să privesc în jos? La ce bun?

Bătrânul se scărpină cu voluptate în cap. M-am gândit fără să vreau că e plin de păduchi și-am tresărit. Dar vocea continuă:

-Voi vreți mereu mai mult și mai sus. Vreți bani mai mulți, casele cele mai frumoase, cucoanele cele mai...bune...hi-hi. Da' problema e că, privind în sus, vedeți pe alții care au mai mult ca voi: case mai mari, conturi mai grase, femei mai sexi. Și suferiți ca proștii...Invidia...hi-hi...invidia vă macină. Dacă ați privi în jos măriile voastre, ați vedea cum e viața. Suferință și durere...Și văzând că alții sunt mai necăjiți ca voi ați putea fi mai liniștiți, nu crezi?

Mă uitai la el, de data asta eu, cu atenție. Acum omul din fața mea nu mai părea un simplu boschetar. Pentru o clipă îmi veni ideea că poate era cu totul altceva sau poate că are și el o tragedie de care se ascundea așa deghizat. Așa că am continuat.

-Indiferent cum ai privi, viața asta e plină de dezamăgiri și vise spulberate.

-Zău? Așa crezi tu? Răsună clar de data aceasta glasul. Voi aștia cu școală credeți că știți tot da' nu știți tocmai ce e mai important: cum e viața...

-Ei, și ia zi tu cum e viața? spusei eu ritos, ușor amuzat, ușor curios.

-Păi, prietene, viața nu e o fabrică de reparat vise.

Cuvintele mă străpunseră ca o fină lamă de bisturiu. Durerea veche mă cuprinsese din nou, mai vie și mai neînduplecată.

Vocea bătrânului reveni, de data asta altfel, mai blândă.

-Suferi, se vede. Suferi cumplit și nu-i bine. Trebuie să te vindeci, altfel...

-Cum să mă vindec? Cum? Unde-i speranța? Unde-i soluția?

Glasul meu răsuna fals, copilăresc și desigur cauza era cantitatea de alcool pe care o băgasem în mine. Ridicai ochii și văzui că bătrânul mă privea altfel. Își dăduse pletele la o parte și doi ochi impresionanți și strălucitori mă cercetau.

-Șefu'... soluția e în tine. Doar în tine. Trebuie s-o cauți în tine. Totul e în tine. Toate răspunsurile la problemele tale sunt în mintea ta. Totul e să-ți pui întrebarea potrivită ca să obții răspunsul pe care îl aștepți. Cercetează-te...

Vocea diminuează mult în intensitate și în final deveni aproape o șoptă. Prietenul meu adormise cu capul pe masă și cu sticla în mână.

M-am simțit brusc extrem de singur. Singur cu demonii mei. Singur cu durerile mele. Probabil îmi era scris să rămân mereu singur.

Eram și eu obosit. Am închis ochii și m-am întrebat dacă totuși nu era un pic de adevăr în cele auzite. Undeva în trecutul meu stătea ascuns răspunsul. Trebuia să pun întrebarea. Trebuia să rememorez ce s-a întâmplat.

Bătrânul din fața mea respira liniștit. Acum părea mult mai mic și mai firav.

„Doamne, mi-am zis, fiecare ascunde dureri. Cine știe dacă suferința omului acesta nu e mai mare ca a mea...Oare e posibil?”

Îmi turnai un pahar de coniac dar nu-l băui. În licoarea aceea roșatică străluceau luminițe mișcătoare. Pe urmă

luminițele tremurau și conturul chipului lnei se desenă pentru o clipă în paharul cu coniac. Simții durerea atroce....

Ina...

\*

Pe Ina o cunoscusem în primul an de facultate. Mai precis o remarcasem chiar de la primul curs. În amfiteatrul imens și cam întunecat Ina strălucea ca o luminiță discretă în ultimul rând. Blondă, cu tenul ușor măsliniu, avea niște ochi albaștri, migdalați pe care îi ținea semiînchiși ca și cum ar fi fost permanent amuzată de ceva ce numai ea ar fi știut sau ca și cum și-ar fi amintit un vis îndepărtat, minunat, rămas undeva într-un colțșor al memoriei. Oricum aș fi descris-o, Ina era o frumusețe fără cusur și a atras de la început toate privirile. Poate aș fi înregistrat această imagine a lnei în amfiteatru ca un simplu fapt divers. Nu eram eu în măsură nici să mă gândesc, nici decum să aspir la așa frumusețe.

-Ei, ce părere ai despre vertebrata aia în roz? E mișto, nu?

Glasul lui Marc răsună vesel lângă mine. Fără să vreau am zâmbit.

Pe Marc îl cunoșteam din copilărie și în mod curios eram prieteni. Spun asta fiindcă nu se puteau găsi doi tipi mai diferiți. Marc era înalt, bine făcut, cu o figură asemănătoare unui star hollywoodian. Bineînțeles, era mereu în căutare de „prăzi” feminine și din câte auzisem...nu fără succes.

Eu... eram opusul. Mic, cu un început de obezitate, n-aveam nimic special. Eram un individ fără nimic particular pe care în general nimeni nu-l ținea minte. Poate că totuși aveam și eu un „ceva” particular. Probleme cu o miopie precoce. Asta mă făcea să port o pereche de ochelari cu multe dioptrii și cu ramă groasă.

Tot Marc mă poreclise „aragaz cu patru ochiuri”. Cum copiii au o doză de ferocitate în ei, toți îmi spuneau așa. Sau pe scurt: „măi aragazule”.

Probabil prietenia dintre noi rezistase pentru că aveam nevoie unul de altul. Marc mă proteja cumva de răutățile celorlalți, iar eu îl ajutam cu școala, pentru că deși era isteț era grozav de lenes.

Dumnezeu însă probabil se amuzase și ajunserăm amândoi studenți la medicină. Eram tot prieteni. Se pare că Marc era de fapt singurul meu prieten, fiindcă n-aveam timp să-mi fac alții și nu eram deloc sociabil.

Probabil întâlnirea mea cu Ina ar fi rămas fără urmări dacă Marc m-ar fi lăsat în pace. Eram atât de înspăimântat de tot ce mi se întâmpla în primul an, încât n-aveam timp de altceva.

Camera noastră de cămin, a mea și a lui Marc, strălucea de mizerie. Nici el nici eu nu excelam în a face curățenie, sigur, din motive diferite. Marc își pierdea toată ziua pe undeva, habar n-aveam pe unde. Seara venea „acasă” plin de tot felul de mirosuri și încerca spre disperarea mea să-mi povestească aventurile lui de peste zi care în mod constant erau centrate pe câte o nouă „cucerire” care de fiecare dată era formidabilă, unică sau fenomenală.

Apoi se trântea în pat și citea câteva ceva pe a doua zi, preț de câteva minute. Pe urmă, satisfăcut, își punea caietul sub pernă și declara ritos că procedeză ca Pinocchio, mica marionetă din povestea lui Collodi. Adică, în somn, cunoștințele aveau să-i treacă în mod magic din caietul de sub cap în minte. De fapt, nu se întâmpla de loc așa, iar verile Marc și le petrecea învățând pentru câte o restanță.

Eu eram la fel de indiferent vis a vis de curățenia din cameră, dar din motive diferite. Toată ziua eram cu nasul în carte. Nu vedeam nimic în jur. Totul mi se părea atât de nou, de minunat și de interesant, încât de cele mai multe ori lumea din jur înceta să mai existe pentru mine. Mergeam ca un robot la toate cursurile și seminariile pe de o parte, pentru că eram

mereu interesat de tot și de toate, iar pe de altă parte, fiindcă eram speriat pur și simplu de cantitatea de cunoștințe pe care trebuia să le asimilez într-un timp relativ scurt până la examene. Umblam peste tot ca în vis. De fapt, Ina îmi spusese mult mai târziu că așa mă remarcasem. Un individ ciudat care vorbea încetșor singur, în timp ce mânca la cantină. Nu știa că, de fapt, veneam la cantină repetând anatomia femurului, cât mâncam repetam tibia și peroneul, iar de la cantină la câmin repetam oasele tarsiene. Ce mai, eram un veritabil tocilar care părea a fi și ușor țâcnit. Și totuși...

Sesiunile de examen treceau rând pe rând și eu eram privit de profesori ca o mare speranță, iar de colegi ca un mare încuiat. Poate toate acestea n-ar fi reprezentat decât episoade ale unei vieți totuși lipsite de sare și piper, dacă Marc m-ar fi lăsat în pace. Însă mă bătea atâta la cap cu lipsa dimensiunii, să zicem, sociale ale existenței mele, încât ca să scap de pisălogeală am cedat. Ei bine, am acceptat să-l însoțesc într-o seară la o celebră discotecă. De aici mi s-a tras totul. Dacă aș fi știut cum se va schimba viața mea după asta, aș fi refuzat.

Mi-amintesc un film pe care l-am văzut cândva despre un tânăr care pleacă într-o zi din Los Angeles la New York pentru a participa la un concurs de cultură generală. A doua zi după ce ajunge, se produce o catastrofă climatică și se trezește într-o glaciație totală, într-o lume a frigului intens și a gheții, iar din New York se mai vedeau doar vârfurile zgârâie norilor. Filmul se numea „Unde vei fi mâine”. Întotdeauna m-am temut de schimbări și de ziua de mâine și, în ciuda acestui fapt, am trăit mereu angoasa unui viitor imprezvizibil. Mai mult, m-am temut mereu de schimbările pe care întâmplările imprezvizibile puteau să le producă în însuși felul meu de a fi.

Poate că nu de unde voi fi mâine m-am temut, ci de cum voi fi eu mâine.

(Va urma)

### Toamna obosită

Ulița pustie o țară în suflet  
așteaptă să vie  
și să învie  
viața-necată într-un pamflet.

Noaptea pornită să-ntunece tot  
rupe oglinzile  
și ziua cu zile  
vestindu-și necazul cu dangăt de clopot.

Vântul de ieri tace nu spune  
răscoală natura  
și-și trage pătura de frunze-adormite  
ce-ncet descompune.

Toamna se culcă de moarte obosită  
așteaptă să ningă  
și-n cânt de colindă  
adoarme, visează iarna sosită.

### Împlinire

Nu-ți smulg rază să-ți ofer lumină,  
Îți pictez un soare din infinit  
Sus pe limpezi trepte de adorații,  
Bolți de foc sub adiere lină.

Din murmurul buzelor stinse șoptește  
Ecol divin al unui cuvânt.  
Aștept la hotar, amurgul suspină,  
Tăcerea se lasă, spre tine pășește.

Lunec din viață cu teamă în suflet  
La tine se-ajunge printr-o singură poartă  
Un pas, doar un pas afară din vreme  
Și timpul speranței s-ar rupe din toartă.

O ultimă zvâcnire, a inimii privire  
Rămasă-n orizont nemărginit  
Și-un zâmbet șters în colțul gurii  
Îți spune, visul mi l-am împlinit.

Iuliana Baciu



Lucian Strochi

## Andrei MOROȘANU - UMBRA CĂZUTĂ DIN CUIB sau *Moartea vine cu pași de turnesol*

Proza scriitorilor de dincoace de Nistru are câteva particularități care o singularizează în cadrul general al literaturii române. E vorba în primul rând de implicarea eului auctorial în narațiune.

Foarte rar acesta este neutral, de cele mai multe ori el este coparticipativ și cu valori morale explicite. În al doilea rând, adesea acest eu auctorial narativ devine un eu liric, literatura devenind una nostalgică, cu inflexiuni tragice uneori.

Dacă ne referim la discursul narativ, limbajul e reavăn, apropiat graiului popular, chiar atunci când există un contrast, un antagonism între subiectul narat, modern și acest limbaj, fixat în tipare arhetipale.

O a doua particularitate este folosirea diminutivelor, „bunicul” devenind „bunel”, „satul” „sătuc”, „cărarea” „căraruie”, „fata” „copiliță” etc. Subiectele sunt voit umile, lumea este arhaică, rurală, urbanizarea pare să nu fi ajuns până acolo.

De aici și o nevoie de „natura naturata”: râul, codrul, pădurea, poteca, muntele, copacul sunt la ele acasă. Personajele sunt profunde, cu trăiri autentice, dar foarte rar sunt intelectuale, „academice”. Suntem în lumea personajelor lui Agârbiceanu, Vlahuță, Brătescu-Voinești, Emil Gârleanu, chiar Sadoveanu.

Bonomia, voioșia, blândețea sunt contrazise amplitudinal și antagonic de destine frante, de întărliri cu final tragic, moartea fiind o supratemă, chiar dacă se intersectează cu adolescența sau chiar copilăria.

Există o plăcere de a nara, chiar dacă personajele sunt puține, iar traiectoria e scurtă. Vor avea prin urmare povestiri și nu nuvele, accentul căzând pe faptul narat, de cele mai multe ori dramatic, decisiv și nu pe analiză, chiar dacă ea nu lipsește.

În fine, scriitorii moldoveni sunt moralști, uneori chiar la modul explicit.

**Andrei Moroșanu** este un prozator este un prozator ce ilustrează aceste caracteristici ale prozei fraților noștri moldoveni, la care adaugă câteva care îl singularizează.

**UMBRA CĂZUTĂ DIN CUIB** e un florilegiu de întărliri din universul copilăriei sau în legătură cu această stare de început a umanității. Povestirile sale sunt scurte, uneori de două trei pagini, dar reculul lor în inima cititorilor e o trenă emoțională peste care nu se poate trece prea ușor.

Prima povestire, cea care dă titlul întregului volum le conține structural pe celelalte. Personajul e o femeie urgisită de soartă, Veronica traversând mediile, situațiile, cu resemnare și inconștientă, ca o lunatică. Ea trece prin mâna și viața mai multor bărbați, iar această trecere lasă urme, fie că e vorba de Yusuf, „jupânul cu oi și capre multe”, sau de Mehmet, Laszlo, „directorul liceului”, Ibrahim, Veronica devenind mamă a doi copii. Finalul e tragic: Veronica evadează la propriu, vâslind și fugind cu o barcă, ajungând pe teritoriul grecesc și apoi înapoi, în țară. Numai că fiul ei, Coliță, în vârstă de cinci ani nu își mai recunoaște mama lovind-o cu piciorul. Mama își frânge destinul alergând buimacă printre mașini și fiind izbită în plin de o camionetă. Veronica, devenită ironic Yulduz (Stea) are un destin tragic, nereușind o clipă să-și conducă viața, fiind tot timpul roabă.

Povestirea are însă și descrieri expresive: „Marea involburată mesteca cioburile arămii de soare purtate de valuri departe în orizontul violet. Dinspre

jumătatea sudică a cerului coame de nouri ciudați se lăteau peste întreaga fire: păreau niște mutre strâmbe fardate de rumeneala asfințitului.” sau „Departa, în vale, prin ceața fumurie, se întrezărea abia-abia fășia lividă a mării, delimitată de bancul de nisip încovoiat ca o potcoavă în adâncul apelor. Acolo, în largul amenințător, sub colțurile stâncoase crescute din zbuciumul albastru, se aciuse duna de nisip mângâiată de talazurile spumoase, unde pescarii, după o zi de muncă silnică, își doseseră bărcile...”, precum și scurtcircuite lingvistice, de contrast puternic: „pronosticul sinopticienilor” „pașaportul biometric” alături de „suișul priporos” „căraruia priporoasă” „malului priporos”, diminutivele devenind duble „luntrișoare mici” întâlnind și cuvinte greu de găsit în dicționarele obișnuite, precum „înciocălat”.

Și a doua povestire, **ÎN SCOICI SE AUZEA MAREA, LOVIND FURIOASĂ ÎN FALEZE** e tragică, moartea culegând hulpavă două vieți tinere. În iubirea dintre Nătălița și Victor, intervine, dansând ca o umbră, prima iubire a lui Victor Helga, moartă într-un accident hibernal, la munte, la schi. Dragostea dintre cei doi tineri, având parcă o măreție antică și un decor romantic, sfârșește brusc, marea neacceptând să fie deposedată de comorile ei, scoicile unice prin frumusețe. Ca și Veronica, din prima povestire, Victor își trădează numele.

Dialogul dintre cei doi îndrăgostiți este însă hazos, amintind de teatrul lui Alecsandri:

— *Mi-ai dezlegat de la ochi copilăria, bădie ortoman! Ai izbucnit în viața mea asemenea rațiunii dictatoriale a timpului fără margini! Am senzația că nu mai încap în mine libertatea de care îmi tot vorbești... Sărutul tău mi-a acoperit lumina până la umbră... Nu te supăra pentru purtările mele...*

Drept răspuns, băiatul șopti pe nerăsuflăte iubitei:

— *Respirațiile tale mi-au topit liniștea inimii, privirile tale îmi trezesc în amintiri albăstrelele copilăriei culese din holdele coapte pe valea cu satul bunicilor... Vreau să mai culeg din grâu floricelele cu ochii tăi de fecioară... Am descoperit cu uimire că surășul tău e secera continuă a lunii care seamănă leit cu podoabele delicate de marmură pe care le ascunzi în decolteul tainic. Nu m-aș sătura de icoana ta niciodată, cum nu se satură de iubire florile câmpului pe întinderea vântului când le mângâie sânișorii... Nopti la rând îți veghez gândurile... Ce mândră mireasă te-aș face!...*

În **SFINXUL**, moartea lovește de mai multe ori. Și aici e vorba de doi îndrăgostiți, Ioanichie și Augustina, amândoi sfârșind tragic, Augustina de o boală incurabilă, iar Ioanichie, degerat la mormântul ei. Dar mai mor tatăl și mama Augustinei, precum și dragostea dintre cei doi tineri, dragoste trădată de Ioanichie.

Fundalul povestirii este războiul transnistrean, iar finalul amintește de tragediile ruse (reale) sau shakespeariene.

În povestire e prezent activ și eul narativ: „Peste oraș se lăsa cea de-a doua seară prevestitoare de rele când am ieșit în strada răvășită de larmă și dezolare. Am găsit un taxi și am purces în grabă să aflu măcar ceva din taina confuză care-mi turbura cugetul...”

*La ușa celui căutat am sunat, am bătut cam un sfert de oră. Ecurile frământărilor mele răzbeau violent în liniștea mormântală a blocului, însă de dincolo — niciun răspuns. Deja mă înfiora gândul să anunț poliția, dar în momentul oportun bănuisem că legătura mea de chei încă mai stăpânește cheia cea albă-gălbuie de la garsoniera lui Ioanichie. Năucit de emoții, răsucesc ușurel cheia în broască și, cu toată frica adunată în spate, mă strecur în casă.”*

O povestire cu adevărat interesantă este **ODETTA**. E o povestire intradiegetică și autodiegetică, naratorul fiind protagonis-

tul, narațiunea având un caracter intens subiectiv: „Pustnicia istovitoare îmi tulbură împăcarea de conștiință. Zilele străine pătrund în spiritul meu ca niște țipete încăierate de blesteme. Pe fundalul acestor vertijie tristețea mea de cuc defilează în imagini de aduceri-aminte... Parcă mai ieri, după facultatea de actorie, un an și bine bine, m-am răsucit ca o sclipire de flutur pe scena unui teatru de provincie. Degrabă mi se făcu lehamete de scâpăturile din cumpăt și am revenit în marele oraș. Mă aventuram în tot felul de afaceri până m-am împotmolit în nostalgia iertare a fiului risipitor. Isprăvile dubioase îmi atenuase patima de arta scenică...”

E vorba de o încercare de rescriere a unui balet celebru, *Lacul Lebedelor* de Ceaikovski, baletul devenind spectacol de teatru prin dialoguri și chiar teatru în teatru, personajele fiind ființe reale, cu un destin propriu, individualizat, independent. Apar pe rând, într-o defilare ostentativă Aftenie Căpățînă, Nae Diaconescu, Mihai Moarcăș, creatorii noului spectacol. Evident actorii au roluri duble, cel de pe scenă și cel din viață: Otetta este Olgața Săndulescu, animatoarea reginei - Alice Oblojanu, vrăjitorul rău, Rothbart - actorul Jean Macrinici, Siegfried naratorul însuși, protagonistul întregii povestiri.

Al treilea spectacol e viața însăși: naratorul se îndrăgostește de Olgața, hotărâsc chiar nunta, dar tatăl fetei e împușcat în pădure, probabil de un braconier.

Și astfel vesela nuntă devine tristă înmormântare. Povestirea e bine scrisă și bine condusă, existând chiar descriere, acolo unde ar trebui să existe doar narațiune și dialog: „Până la urmă, cotisem pe o hudiță pustie, șerpuitoare în pantă, aproape neumblată, cu iarbă deasă nebatătorită și garduri fără spectatori. Ulicioara părea lipsită de viață. Simțeam că plutesc într-o civilizație populată de uitarea lumii. Liniștea patriarhală, împărțită în jocuri de floricele albăstriei, gălbioare pe fâgașele continue printre bălăriile înalte din periferia vîrană, mă copleșise cu peisajele sălbătice. Adulmecam cu nesaț aroma îmbietoare de iarbă succulentă proaspăt cosită. Ceva mai în deal, printre vârtejurile tufarilor îndărătnici, descopream un omulean cărunț ca salcia în amiază. El aduna brazdele verzi-albăstriei, violent alcaline, și le clădea într-o tărăboanță pe două roți trasă, se pare, cu mâinile.”

Povestirile lui Andrei Moroșanu pleacă din ceea ce zărele numesc nefericit Fapt divers, dar în realitate sunt drame sfâșietoare a drept individuale. Un exemplu clasic poate fi **AMURGUL ARDEA ÎNTRE MARE ȘI CER** unde moartea fiicei sale Irinuța devine insuportabilă pentru mama sa, Lisaveta: „— *Fata mamei, frumoasa mamei! leși la mai măcar pe-o clipă... Tare mă doare lipsa ta!... Doamne, Doamne, scoate-mi copi...! Suferința nu reuși să-și ogoiască bocetul aprig că se prăbuși cu fața în nisipul reavăn pe malul temperat de valuri... Medicii de la ambulantele, chemate de urgență, au stăruit minute bune resuscitarea femeii, dar corpul năpăstuitei, sleit de chinurile năsilnice, n-a mai dat semne de viață. În fine, medicii constatară cauza morții: atac de cord. Sărmana mamă n-a reizstat strădaniilor trupesti — plecase și ea mai devreme la copilăia ei nenorocită, în împărăția cea fără suferință...”*

Într-o altă povestire, **ÎN IARNA ACEEA CRĂCIUNUL N-A VENIT**, doi frați mor sub gheața subțire a unui lac în Ajunul Crăciunului: „*Fetița alergă cu sânișuța după dansa pe gheața înzăpezită spre limba de apă agitată de vâlurele tremurătoare. Copila n-ajunse bine la conturul ochiului de apă, că gheața subțire scrâșni răutăcioasă sub cizmulițele ei și apa neagră într-o clipită înghiți silueta agitată cu tot cu sânișuța. Răzbiți de groază, băieții prinseră a țipa și a chema ajutor, dar furtuna întefiță de ărușul fulgilor zvăpăiați destrăma strigătele copiilor.*

*În jur — nici țipenie de om! Nicușor, buimăcit de întâmplarea strașnică, se repezi ca un vultan spre prăpastia de apă însă, la câțiva metri de spărtură, gheața afurisită se prefăcu în cioburi pe calea lui și băiatul se prăbuși sub pojghița necruțătoare...”*

După cum, în **UN STRIGĂT ÎN NOAPTE**, Olgața (nume drag scriitorului, re-luat în mai multe povestiri) ascultă înfiorată tragica poveste de dragoste și moarte a lui Antonio și a Biancăi, cu precizarea că acum sufletul Biancăi se ascunde într-un pescăruș.

Tot o poveste tragică, plecată din neînțelegere e cea din **INGERUL PRESĂRAT ÎN STELE**. Aici, mai mult ca oricând natura e personificată: „*Natura din jur, plantată cu sâni sfioși și șoapte dulci în tulburarea lor nevinovată, zâmbea în visele tinereții.*”, dar se arată ostilă, întrerupând brutal o poveste de dragoste. Adrian moare într-un accident de mașină, grăbindu-se spre iubita sa, Laura, geloasă, pentru că îl văzuse discutând tandru cu o fată. În realitate, fata era verișoara lui Adrian...

Finalul povestirii are solemnitate, măreție și un tragism discret și de aceea impresionant:

„*Pe orice anotimp, fie ger sau ploaie, soare sau vânt, la ceasul durerii din fiecare sâmbătă, în curba blestemată a drumului purtător de moarte oprește o mașină din care coboară o fată mlădie în straii funebre cu un buchet de trandafiri albi în mână. Pe conturul timpului nepăsător, în fața salcâmului-martor, silueta ei își încetinește pașii și meditează câteva clipe în voluptatea căutării mirajului durerii pe marginea cântei sale. Fata potrivește riguros locul florilor imaculate în decolteul bifurcat al copacului puternic și se retrage în tăcere. Doar aleanul de ingerul plecat în lumea cea fără suferință rămâne neprihănit în singurătatea veșnică a purității sale de fecioară...”*

Trei povestiri sunt crude, ar trebui să existe avertizarea pe care o găsim la televizor: „*Scenă cu un puternic impact emoțional*”. În **DELIRUL NOPTII**, Margareta, de doar 12 ani, este violată de tatăl său vitreg și moare, după ce cu șapte ani în urmă murise și mama ei, Frăsăna, de o boală incurabilă.

**DIMINEAȚA CĂZUTĂ ÎN PRĂPASTIE** e o povestire ce sparge cadrul tradițional: Nătălița se sinucide fiind influențată de un grup malefic, satanist.

În fine, în **FATA DE SĂLCIE**, natura este coparticipativă și simbolică, o salcie semănând cu o fată ucisă în vremea războiului de câini. Gheorghieș, orașanul, află această poveste de la Fănel prietenul său: „— *Pe locul acesta și-a găsit moartea o fată de la noi din sat... de vârsta noastră, de treisprezece ani. A fost sfâșiată de câini. Fănel tăcu câteva clipe și continuă: Era pe vremea războiului. Trupele germane și române se retrăgeau, iar peste o zi apăruseră grupuri de militari sovietici, înarmați până în dinți, având în dotare și câini-lupi... Căutau refugiați și dezertori din armata sovietică. Un detașament de soldați ruși descălecăse pentru un scurt popas chiar în satul nostru.*

*Lumea de frică se ascunsese prin case, prin pivnițe. Iar comandantul lor observase o fată, care priponea capra pe pajiste, și îi strigă ceva, făcându-i semn să se apropie. Fata s-a speriat pentru că nu înțelegea rusește și porni tot o fugă la vale. În acel moment o turmă de dulăi se repeziră pe urmele fugareii. La pârâu potăile au tăbărat asupra victimei și au sfărtecat-o în bucăți.”*

Ultima povestire din volum, **PRIMA ZI**, aduce o rază de lumină, dar și aici moartea e prezentă; Adelina Moraru triumfă, dar mama ei murise la nașterea ei. Andrei Moroșanu folosește moartea drept oximoron pentru viață, pentru copilărie.

Dar poate că ar trebui să reținem morala sa implicită: „Lumina nu se vede dacă nu există conturul întunericului.”

Un volum interesant, în care universul copilăriei nu e cel pe care îl știm. Și tocmai acest lucru mărește valoarea artistică și umană a volumului.

## O POEZIE INTELECTUALIZATĂ ȘI LIVRESCĂ\*

Liviu Chiscop



Fiică a venerabilului Victor Stan, scriitor (poet și prozator) cu vechi state de serviciu (debut editorial în 1972), membru al Uniunii Scriitorilor din România - **Ligia Stan** calcă apăsător pe urmele tatălui, confirmând încă o dată adevărul străvechii zicale cu „așchia” care „nu sare departe de trunchi”. Pe deplin conștientă de rolul esențial pe care-l are acidul dezoxiribonucleic (ADN) în procesul ereditar, Ligia Stan transfigurează liric respectivul concept al genetiicii moderne chiar în piesele așezate în fruntea volumului de debut (**Ademenind eternitatea**, 2016), intitulat *Autoportret insolit și Iubirile din ADN-ul sângelui meu*, în care mărturisește: „În ADN-ul sângelui/ am primit moștenire de la străbuni/ și părinții părinților mei/ iubirea necondiționată/ față de frumusețile lumii și semenii!” Sau: „Am învățat de la mama și tata/ că la capăt de drum/ m-așteaptă împietrită tăcerea./ amară și dulce iubirea cum e fierea./ neînduită căință, înamorată iertarea./ dorința de a dăinui și iubi/ în trecerea noastră spre alte dimensiuni.” De altfel, preocuparea pentru gratularea părinților a reprezentat o prezență constantă în creațiile poetei, încă de la începuturile activității sale literare, constituind tema celei dintâi poezii din grupajul cu care s-a produs, în urmă cu trei decenii, debutul ei absolut – ca să spunem așa - în care citim: „Din cântecul uitat de mine acasă/ și-aceia mai păstrează-o taină-a lui./ cu-atâtea patimi care tot m-apasă/ și aripa ce-o freacă pe grui.” (*Scrisoare mamei*, în *Ateneu*, nr. 4, 1989). A aduce laudă și mulțumire părinților, dar mai cu seamă mamei, a însemnat se pare, pentru Ligia Stan, o îndatorire de suflet, o irepresibilă obligație morală exprimată și în piesa finală a cvartetului liric de debut, pe care o reproducem aici în întregime: „Știu de la mama/ că iarba este prinsoasă/ țărâni./ prea plinul luminii./ sufletul poezilor tineri/ de luni până vineri/ și dintr-o duminică/ până-ntr-o joi/ când vin către tine/ împodobită cu păsări/ pe umerii goi.” (*Prinos*, în *Ateneu*, nr. 4, 1989)

Totodată însă, conștientizând deopotrivă nu doar necesitatea de a evada din mediul familial, ci mai ales pe aceea de a se elibera de sub povara tiranică a numelui pentru a-și construi o carieră lirică pe cont propriu, Ligia Stan va continua, în deceniile care au succedat debutului, să publice frecvent și în alte periodice importante ale vremii, precum *Convorbiri literare*, *Tomis*, *Flacăra*, *Familia*, *Cronica*, *Lucașfăruș* și *Amfiteatru*. Și într-adevăr, învingând, în cele din urmă, strivitoarea tutelă paternă, Ligia Stan va reuși să devină o voce distinctă, originală în peisajul 2 liric noastre, fiind remarcată de critici literari și poeți de certă vocație și notorietate între care Sergiu Adam, Mircea Ciobanu, Lucian Strochi, Petre Isachi, Paul Sân-Petru, Mircea Bostan ș.a. Regretata Constanța Buzea, de pildă, „poetă de prestigiu” - după cum justificat o califică, Ligia Stan în *Nota autoarei* din fruntea volumului de debut – se exprimase, într-un număr din *Amfiteatru* în acești termeni laudativi referitor la tânăra care-i trimitea, cu asiduitate, versuri din legendarul ținut al Neamțului: „Poemele Ligiei Stan emană dintr-o extraordinară energie sufletească și arată, prin frăgezimea imaginilor și elanului frazei lirice că talentul tinerei poete va rodi cândva spectaculos.”

Într-adevăr, intuiția Constanței Buzea – corolar al unui infailibil simț estetic - funcționase fără cusur, anticipând evoluția tinerei poete care, în anii ce vor urma, va fi distinsă cu mai multe premii și diplome de excelență la concursurile de creație literară organizate de diverse reviste ori instituții culturale. Tot pe atunci, în primii ani de după Revoluție, Ligia Stan definitivăz sumarul unui prim volum intitulat **Ademenind eterni-**

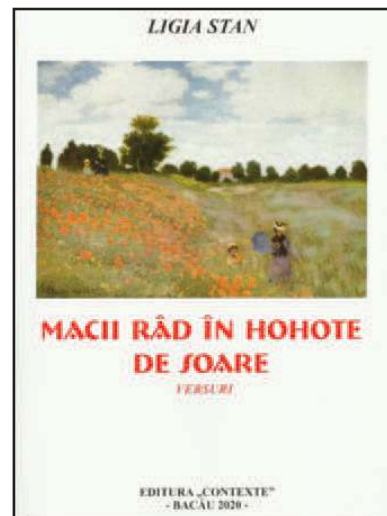
**tatea**, pe care-l încredințează scriitorului Mircea Ciobanu, pe-atunci director al Editurii „Eminescu” din București, redactor de carte fiind Doina Uricaru. Din păcate însă - după cum se va confesa ulterior autoarea în menționata *Notă* din fruntea volumului de debut - „între timp au avut loc numeroase evenimente tragice și dureroase, printre care și dispariția neașteptată a marelui scriitor Mircea Ciobanu, astfel că apariția cărții atât de așteptată de mine nu a mai avut loc” (*Nota autoarei*, în **Ademenind eternitatea**, Bacău, Ed. „Ateneu Scriitorilor”, 2016, p. 17).

Așa se face că debutul editorial al atât de înzestratăi poete (nu poete, cum greșit se exprimă unii!) se va produce cu mare întârziere, abia peste un deceniu și jumătate. Beneficiind de o amplă și doctă prefață datorată eminentului critic literar nemțean Lucian Strochi, volumul de debut al Ligiei Stan s-a bucurat de un binemeritat succes de public și de critică, fiind comentat elogios nu doar de Lucian Strochi, în revista *Asachi*, ci și de Emilian Marcu în *Convorbiri literare*, de Petre Isachi, în *13 Plus* și de alții, între care poetul-medic Paul Sân-Giorgiu, care sublinia originalitatea creației poetice a autoarei, vocea sa inconfundabilă în peisajul liricii postdecembriste (și încă postmoderne!): „Ligia Stan dispune de acea putere magică înăscută de a transfigura lucrurile sub puterea metaforei într-un fel numai al ei, făcând să inunde sufletul cu frumuseți greu de descris. Vocea pură a îndrăgostitei impunând-o dintr-o dată atenției cititorului din care se poate distinge un timbru personal (...) Altfel zis, am toate motivele să afirm că Ligia Stan este o poetă adevărată care promite să devină o voce distinctă în peisajul poetic feminin, fapt ce ne determină să-i așteptăm cu emoție și interes evoluția”. (**Ademenind eternitatea**, ed. cit., p. 16). Într-adevăr, diagnoza critică avansată atunci de medicul din Poiana Teiului, jud. Neamț, s-a dovedit a fi exactă, întrucât recunoașterea talentului poetic al Ligiei Stan n-a întârziat să se producă, volumul său de debut întrunind, în anul următor (2017), exigențele juriului Festivalului-Concurs Național de Creație Literară „Avangarda XXII”, ediția a XVI-a, care îi acordă Premiul de Excelență pentru debut. Grăbindu-se parcă să-și ia revanșa asupra „timpului nemilos” care-i amânase nejustificat de mult debutul editorial, poeta, devenită între timp licențiată în științe juridice, depune, în 2017, la aceeași editură, manuscrisul unui nou volum de versuri, care avea să apară spre finele anului, intitulat **Întâlnire pe acoperișul lumii** și prefațat de același Lucian Strochi.

Așa se explică de ce acest al treilea volum al Ligiei Stan – **Macii răs în hohote de soare** – pe care încercăm a-l comenta aici, conține și versuri aparținând unei perioade anterioare din creația autoarei, mai exact spus - etapei optzeciste, recte generației postmoderniste... Lirica sa se circumscrie, din fericire, etapei optzeciste în integralitatea ei, fiind vizibile în volumele sale, mai toate principalele trăsături ale postmodernismului literar: ironie, autoironie, spirit ludic și chiar parodic, intertextualitate și propensiune pentru livresc, intelectualism și luciditate etc. Caracterizând „foarte pe scurt”, cum însuși declară, poezia postmodernă, Nicolae Manolescu conchide: „Risc să afirm că postmodernismul este un curent mai inteligent decât toate cele dinainte. Cu siguranță, cel mai lucid. Cât privește valoarea optzeciștilor, remarcabilă, fără dubiu, trebuie spus că istoria literară, ca și aceea generală, nu e rațională (din fericire!). E o loterie. Valorile sunt trase la sorți. Har Domnului!” (N. Manolescu, loc. cit. p. 3) Cât despre versurile Ligiei Stan, create preponderent în deceniile postmoderniste, dar tipărite în volume aproape două decenii mai târziu, în plină epocă douămiștă, acestea n-au nimic a face cu poezia douămiștă, pe care tot profesorul Manolescu – cel care știe mai bine decât oricine despre ce este vorba – o definește cu acești termeni: „E o cacofonie; de voci, de teme, de stiluri. O vină pentru acest *Babel* o poartă criticii generației. Sigur, nici optzeciștii n-au putut conta pe criticii lor, cu una sau două excepții, dar au avut șansa de a-i fi ascultat pe cei ai generației '60, absolut excepționali (...)

O generație care nu datorează criticilor ei decât teribila încurajare de a-și disprețui înaintașii. Rezultatul? O cacofonie critico-poetică.” (Nicolae Manolescu, loc. cit. p.3) După părerea noastră, poate că ceea ce diferențiază autorii douămiști de cei postmoderniști este mai ales faptul că, în timp ce aceștia din urmă acceptă adevărul axiomatic conform căruia o operă de artă reprezintă o unitate indisolubilă între un conținut și o formă, acordând atenția cuvenită ambelor aspecte, cei dintâi le ignoră, de cele mai multe ori, pe ambele...

Revenind la Ligia Stan și la opera sa poetică, e de observat că - ancorată, cum spunem, încă de la debut, centrelor de urgență optzeciste -, poeta poate fi găsită încă în tabăra postmoderniștilor, punând febril în aplicare recuzita consacrată. Fără a mai fi structurat triadic, precum precedentele, actualul volum – **Macii răs în hohote de soare** – se înscrie docil - atât sub raportul conținutului, cât și al formei - în sialul aparițiilor anterioare, validând o formulă de succes. Ilustrativă în acest sens e chiar poezia plasată în fruntea volumului, în chip de artă poetică - autoscopie lucidă și chiar profesiune de credință. Într-o primă secvență, reme-morativă, poeta evocă aici vecisitudinile unei existențe potrivnice, care i-ar fi cauzat lungă tăcere editorială instalată după debutul în presa literară: „Am avut parte de prea multe opreliști/ atâția zei obidiți mi-au bătut/ darabanele în lume/ spânzurându-mi lira-n cui/ pentru atâtea și atâtea lacrimi postume.” Mi-au fost arse pe rug./ visteriile răstăgite-n cuvânt./ iarba făcută roată pe limba/ de miere a privighetorilor/ mi-a ținut loc de veșmânt.” Acum însă, „arzând ca o flacăra” pe altarul poeziei, se grăbește să-și „însemne numele/ dăltuit în hieroglife amare”, încheind cu această confesiune



patetică: „planeta poeziei am înșfăcat-o cu dinții/ să poată izbucni din semințe lumina./ din nădușelile frunții/ așa cum și-au visat-o din străvechi părinții” (*Arzând ca o flacăra*). Vădind o irepresibilă înclinație/ preferință pentru ludism și discursivitate, Ligia Stan propune, de regulă, titluri ciudate, ingenioase, desfășurând un suav ceremonial supraviețuit: „Așa cum stau 4 gânditoare/ în pridvorul de diamant/ cu tâmpla rezemată/ de ombilicul metaforei/ aud cum crește otava/ în împărățiile silhului/ ale pitpalacului/ până dincolo de câmpiile macilor.” (*Rezemată cu tâmpla*). Multe dintre poeziile prezentului volum sunt meditații metafizice, pigmentate uneori cu breșe intertextuale, ca în aceste *Scrisori de acreditare*: „O lie ciocârlie mi-a prezentat/ scrisorile de acreditare!! Fusesse numită ambasadoare pe viață/ la curțile împărătești ale dorului/ domnului nostru Eminescu.” Atunci dintr-o bătaie albă de aripă/ am auzit cerul decasă plângând/ de iubire și drag/ pe lângă plopii fără soț!/ Luna râdea de fericire la geam/ în chip de pasăre rară/ înălțată sus pe catarg/ aproape de Steaua Polară!” Cultivând o poezie intelectualizată și livrescă, aflată frecvent sub presiunea intertextualității, Ligia Stan e, uneori, victimă a unui metafiorism hiperbolic, ca în acest *Imn de iubire*: „Pământul nostru, Doamne./ e-un bărgan solar/ încins la brâu c-un curcubeu de foc/ c-o Dunăre sprintară la mijloc/ când ne cuprinde-n taină/ dumnezeiescul dor de Eminescu!! De-o veșnicie ochii noștri tineri/ devin stăui de cetini sfinte/ să-ți bucare lumina măiastră/ din jur toți munții/ firesc devin borne

de hotare// să ne cuprindă-n cugete iubirea/ maică a noastră de pământ/ cu ochii soarelui de chilimbar/ tot mai arar, arar!...” Consecvență lecției textualiste, pe care o urmează cu fidelitate, poeta aduce în discuție numele a tot felul de autori antici și moderni, în ton cu moda barocă a unor colegi de campanie lirică de a-și etala lecturile preferate. De pildă, unui ipotetic admirator, autoarea i se adresează astfel: „Și-apoi cine mai știe/ de cât blestem ai adunat în tine/ ca să-ți devin zeită pe vecie./ drăgaică, pururi ciocârlie, // etern îndrăgostindu-mă de-un prinț Hamlet, / Domnul Shakespeare m-a îndemnat/ să-ți fiu aleasă la banchetul/ dat în cinstea statuiilor antice!” (*La îndemnul domnului Shakespeare*). Iar într-o altă meditație, în care e invocată Kafka, poeta mimează un jurnal liric cu substrat autobiografic cenzurat, transfigurat: „Deunăzi am descoperit/ în arhivele secrete nedate publicității/ ale domnului Kafka/ un documentar științific/ scris pe limba de polen a privighetorilor/ din livada străbunicului meu/ Andone Logofătul/ pe care mă încumet să-l dau publicității/ astăzi 4 mai anul curent/ zi istorică a nașterii mele în chip de pasăre rară!” (*Documentar științific scris pe limba privighetorilor*). Recurent în lirica Ligiei Stan, motivul pri-vighetorii se află în deplină consonanță cu tema centrală a volumului de care ne ocupăm, aceea a iubirii. „Renunțată pentru cântecul ei – se spune într-un dicționar de simboluri – privighetoria este un simbol al dragostei (în special în Persia). Obiceiul de a cânta în amurg a făcut din ea un acompaniament romantic pentru îndrăgostiți. Caracterul tânguitor al cântecului ei a determinat asocierea, în folclorul european, cu sufletul celor damnați.” (Rowena și Rupert Shepherd, 1000 de simboluri, Ed. „Aquila”, 2007, p. 205). Căci, în mai mare măsură decât volumele anterioare, **Macii răs în hohote de soare** are ca temă majoră, absolută dragostea. Punct forte al volumului de care ne ocupăm, erotica reprezintă aici partea cea mai rezistentă a creației Ligiei Stan, cartea fiind, într-un fel, o monodie consacrată, aproape în exclusivitate, temei majore – iubirea și, în subsidiar, subtemei pe care o constituie ideea de cuplu. Există în volum, numeroase piese circumscrise acestei teme, unele dintre ele fiind veritabile bijuterii lirice.

Pe deplin stăpână pe uneltele sale, strunind deopotrivă atât versificația modernă, cât și prozodia clasică, poeta se simte capabilă a slobozi „pegașii iubirii în lume”, povățuindu-și iubitul: „Fii bun prietene și zâmbește mereu/ slobozindu-ți pegașii iubirii în lume./ lumina ambroziei lăcrimată-n chivot./ tăcerile din arbori postume!! Ni-s clipele pe afetul de tun numărate/ tocate cu barda metaforei în bucăți/ ca pe vremea lui Bonaparte/ luând parte / la ceremoniile viselor/ și înflorirea livezilor/ în ferestrele trubadurilor!” (*Slobozind pegașii iubirii în lume*). Asocierea imprevizibilă a termenilor în context – procedeu incontestabil al creării figurilor de stil – la care se adaugă vioiciunea versului așezat pe matricea populară sunt argumente suficiente pentru a include piesa în cetatea Domnului între izbânzile poetice ale Ligiei Stan, din care cităm: Ies desculță-n câmp cu tata./ Doamne, nu mă judecă! / Vântu-n plete arămii/ bate-n dunga de jeratic/ din imperiul nimănui! / Țipă în pădure iarba/ cățărata sus pe grui/ în cetatea dorului!! Cât n-aș da să fiu cu tine/ dând pe gât cerul verii dintr-o dușcă./ porumbea zorilor, // un pegaș ținut în cușcă/ din porunca soarelui!! Hai să împingem dunga zării/ dincolo de Himalaia/ pajura simbolului mării, // grațioasă libelula/ făcând semnul disperării/ să răsărnă crânguri luna!! Hai să ne iubim pe-o toamnă/ dând impuls seninul frunzei/ din bârlog Austrul tânăru/ mângâind cu-n deget de mărgean/ tâmpla Sarmisegetuzei/ să-mi văd dragul cum surâde/ din icoana de la geam!” Ideea de cuplu – de care pome-neam anterior – nu poate avea, ca rezultat finală, decât androginul, mitul androginului – concept ce se realizează ezitant, în gesturi lirice de o tandrețe netrucată, ca în aceste versuri: „Dintr-un ram de ciocârlie / Ți-am zis Sire-n sat să vii/ la crucea amiezilor/ la cules de pui nurlui/ din porunca zorilor/ cu dulceați de flori în săni/ în imperiul zelor.”

(Continuare în pag. 13)

## O POEZIE INTELECTUALIZATĂ ȘI LIVRESCĂ\*

(Continuare din pag. 12)

Tonul colocvial al acestor versuri, potențat și de utilizarea pronumelor personale primordiale tu/ eu, dar și de simțul de necontestat al limbii, ne face să credem în sinceritatea autoarei, mai cu seamă când are și inspirația de a adăuga „puțină tinctură de Brumar” - cum se exprima un coleg - dând tărie ceaiului poetic: „să rămânem numai noi/ Eu, mlădiță/ Tu, altoi// singuri, singuri, singuri, // sub umbrarul teiului/ și ochiul cristeiului// să ne iubim amândoi/ noaptea pe la cântători/ până nu intră Ursa-n nori// și pădurea-n sărbători/ dinspre vremile de-apoi!” (*Dintr-un ram de ciocârlii*). Aderentă, cu acte în regulă, încă de la debut, la programul optzecist/ postmodernist, Ligia Stan, asemeni multor poeți congeneri, e mereu în căutare de metaforă spumoasă, epatantă, îmbrățișând, previzibil tonul ludic, candoarea ștregăreată, ori ipostaza confesivă, așa cum procedează, de pildă, în Risipind misterul: „Am adus în preajmă cerul/ dintr-o cușmă de omăt/ risipind din văi misterul// și-i atâț de-aproape bolta/ de-am strâns soarele covrig/ dinspre Alfa până-n Zeta// am plantat cu-arbuști planeta/ toate zările de frig/ făcând stelele mănunchi// ridicat-n vârf de unghi/ dinspre lespede de fântâni/ picuri dulci de dat la lume!” Savant elaborate, cu mizală de orfevr, astfel de versuri clasice, în cadențe armonioase, în ritmuri egale și rimele perfecte o apropie pe autoare de parnasieni. Scrisă corect și coerent, cu o muzicalitate în registru sobru, ce amintește parcă de Eminescu, dar și de timbrul popular, specific românesc, Ligia Stan - în poezia din care cităm - incantează parcă la nesfârșit, înaintând pas cu pas spre cititor: „Pe-un tăpșan de dor anume, / cramele-s scaldate-n brume/ drob de sare în pridvor// aripa din mădulare/ priponită de izvor/ mă cuprinde și mă doare/ un cocor urcând spre soare/ pe-un tăpșan de cimbrisor/ Ursa-n strai de sărbătoare!// Fruzuliță de mohor/ din Nadir și - acum răsare/ dragul mamei Căprior!”

Prin astfel de versuri perfecte, precum cele mai sus citate, Ligia Stan aspiră, în prezentul volum, la o poezie a formelor, în care emoțiile se sublimizează într-o interiorizare stilistică exprimată cu o bogată imagistică ornamentală. Prin atmosfera vagă a unor poeme, prin muzicalitatea bacoviană a versurilor, prin unele motive poetice și îndeosebi prin sensibilitatea specific feminină, lirica Ligiei Stan amintește de simbolism. A nu se crede însă că iuscusina sa poetică se risipește doar în matca versificației tradiționale, în contrast cu trendul liric de azi. E drept că - juristă (prin profesie) și poetă (prin vocație) - Ligia Stan e tentată adesea de un imbold perfecționist. Dar, „stăpână absolută”, cum însăși spune, pe meșteșugul prozodic, poeta mănuiește cu egală dexteritate/ abilitate versul liber și versul alb. Descătușată, în acest caz, de orice convenții, frazarea poetică dobândește forță și originalitate, ca în acest remarcabil Palimpsest: „Antichitatea mi-a făcut/ din fereastră cu ochiul/ dându-mi să-i citesc// palimpsestul iubirii/ de la obârșii pe nunchi, / trestie cântătoare pierindu-i deochiul! (...) mierlele verii la banchetul dat/ în cinstea scorușilor/ bătând dairelele vântului, / în floare merii, / chinchete subțiri de argint!” Sau ca în acest postmodernist *Autograf*: „Deunăzi am fost invitată de onoare/ de către Alba ca Zăpada/ în sala de concert// a micșandrelor/ unde urma să aibe loc/ o lansare/ neobișnuită de carte! Un pițigoi piercit îmbrăcat în haine de gală/ mi-a acordat un autograf/ pe o floare de măr/ din împărăția lui Roșu împărat!”

Alteori abstracte și dificile, de o elevată intelectualitate, versurile Ligiei Stan sunt capabile să dea expresie unor nuanțe fine ale sensibilității. Caracterizate prin gingășie, delicatețe și umor, poeziile din *Macii răd în hohote de soare* fac din Ligia Stan o reprezentantă tipică a liricii feminine. Deși Ana Blandiana spuse undeva că „poezie feminină nu există” și că adevărata distincție, axiologic vorbind, e între poezie și nonpoezie, totuși un critic de anvergura lui Adrian Dinu Rachieru, de pildă, e de părere că „evantaiul imaginarului feminin se răsfrânge scriptural, dincolo de convenții, colorându-se temperamental. „Există neîndoios - conchide ilustrul critic într-un eseu intitulat chiar *Voci feminine* - , un cifru specific al feminității.” (*Poeți din Basarabia*, Buc., Editura Academiei, 2010, p. 80). Iar una dintre cele mai

înzestrate voci feminine din literatura română a ultimelor decenii e - riscăm a spune - chiar cea a Ligiei Stan, poetă din familia aceluia care merg la înșeși izvoarele lirismului, trăind în inefabil ca în propriul element. În sensul aserțiunilor de mai sus, ilustrative pot fi unele versuri din *Stăpână absolută*: „Mărite, Sire, mă pot declara fericită/ în acest secol de glorie/ am devenit stăpână absolută/ la mine acasă pe vise și sentimente!// Nu am niciun fel de regret/ am primit de la un voievod cumsecade/ tolba înșesată de săgeți a lui Cupidon/ iar de la vecina noastră de apartament/ am primit drept suvenir caseta de filme/ cu iluzii trăsute și filme color/ cu peisaje indecente/ de pe vremea lui Dante Alighieri”. Sau cele din *Ceremoniile cucului*, aflate, și ele, sub semnul unui vizionarism fermecător prin nota lor ludică: „Am fost de față, Doamne, / la ceremoniile cucului/ date în cinstea zeiței noastre Leda!// Bucuroasă pe-atunci/ planeta a fost pregătită de nuntă/ de către un tulpnic de luceafăr/ înamorat de-o porumbiță pământeană/ cu chip suav de domniță!// Desigur fiica lui Roșu împărat/ de la noi din sat/ având trăsura roșie trasă la scară/ de către un nor stăveziu de sori” ș.a.m.d.

După cum se poate lesne observa, în mai toate piesele prezentului volum autoarea reintroduce anecdota, folosind intens ironia, reabilitând astfel niște motive socotite iremediabil compromise de poezia veche. Mai cu seamă ironia e cea care protejează reflecția gravă, ca atunci când - partajată între credință și tăgadă, precum odinioară Argezi - invocă Divinitatea, cerându-i să se arate „văzului public”: „I-am strigat în ureche/ din pâlnia gramofonului/ marelui Saltimbanc instalat pe colină/ - Unde ești, Doamne, unde ești?!/ Nu călca și iarba și florile! / Mi-ai pus pe umeri aripi vulturești/ fără să te arăți văzului public/ călcând smerit prin țărini de lumini livrești!// Îmi bați gentil cu degete de purpură-n ferești/ făcând să-lăcrimeze în soare floarea/ de dorul măriei tale/ încercănată-n pulberi marea/ codrul de-acasă țipând din chimvale!//... (*Mai aproape de cer și pământ*).

Practicând acest gen de poezie demitizantă, Ligia Stan ajunge în cele din urmă să vorbească într-un chip tulburător estetic de marile teme, precum iubirea ori moartea: „Mă dăru, Doamne, / în ritmul curcubeului înobilat/ mereu zbatându-și culorile/ asemenea cocoșului galic cu capul tăiat, // galbenul spicelor blonde, / albastrul Voronețului/ cuprinzând cerul și marea, // sângele macilor/ îngemănându-se/ în veșnicul inimii standard de dor// bucuroși de existență/ ce ne-a fost hărăzită/ la capăt de zbor!” (*Dăruire*)

Această frecventă pendulare/ glisare între tonul elegiac și fiorul metafizic are drept rezultat o lirică diafană, ceremonioasă, translucidă, enigmatică și interogativă. De fapt, în *Macii răd în hohote de soare* avem de-a face cu teme secante, precum iubirea și natura, nașterea și moartea, timpul și destinul, care se intersectează generând un soi de odgon metafizic, cum observa un critic, obligând cititorul nu doar la un exercițiu de lectură, ci chiar la un efort hermeneutic. Parafrazându-l pe celebrul Blaise Pascal cu adașul său celebru, al omului văzut ca trestie gânditoare, Ligia Stan se autodefineste, metaforic, drept „trestie cântătoare” conștientizând, desigur, că trăsăturile esențiale ale poeziilor din prezentul volum sunt puritatea și candoarea, orgoliul feminin și absența oricăror prejudecăți tematice. Descoperind teritorii poetice noi și aducând în lirica românească o sensibilitate modernă, Ligia Stan se înscrie - prin *Macii răd în hohote de soare* - în topul poeziei feminine de azi, confirmând concluzia lui Manolescu din eseu menționat anterior de noi aici, conform căreia „România a avut o mare poezie, ca nu multe țări din Europa” (...), „o poezie majoră de secol XX, compatibilă, deseori superioară, aceleia europene postbelice”. Aș zice că România încă are o mare poezie, întrucât generația '80 - căreia îi aparține, prin debut, și autoarea prezentului volum - este încă activă. Promițătoare la debutul absolut, promisiune confirmată la debutul editorial, Ligia Stan avea obligația să ne confirme așteptările, prin aparițiile editoriale ulterioare, ceea ce, iată, se și întâmplă acum prin *Macii răd în hohote de soare*.

\*Ligia Stan, *Macii răd în hohote de soare*. Versuri. Bacău, Editura „Contexte”, 2020. 170 p

## RĂSĂRIT DE FLOAREA SOARELUI

Îndrăgostit iremediabil și devastator de Olimpia natală, Tudor Amza își manifestă adorația funcție de momente în care inflorescența culturilor agricole specifice este la apogeu.

Pare că a băut apă multă după Van Gogh (alt iremediabil și incurabil îmbolnăvit și îndrăgostit de floarea soarelui) deoarece această oglindă diurnă a splendorii astru nu obosește, în a-l urmări întorcându-și fața în permanență spre lumina binefăcătoare.

Lanurile de floarea soarelui sunt o binecuvântare a ochiului și galbenul inflorescenței „pare a fi ninsoarea / aurului dospit pe boltă” spre desfătarea îndrăgostiților păziți de îngeri, când „în clepsidra aceluia (acestui) răsărit”, „picură lin / clipele veșniciei”.

Tot cei legat de câmpie reverberează total în poezia lui Tudor Amza, pe care-l văd ca pe un psalmist al șesului ialomițean („cerul înstelat / care... de veacuri / mângâie câmpia / copilăriei mele.”) cu care s-a înfrățit prin „freamătul spicelor de grâu” și-al „florilor salcânilor / de hotar”.



Locul nașterii îl vede ca pe un cuibar stelar, în care „dulcea pasăre a tinereții” îi a copilăriei care l-a înzestrat cu sensibilitatea poetică pe care a ținut-o înfrănată datorită preocupărilor care i-au impus parcursul profesional, dar n-a uitat nicio clipă că:

„Acolo, pe uliță, mustește cuibărită / Copilăria - , și mărturisește „Eu m-am născut într-un cuibar stelar, / Un vâlătuc de iarbă cu rouă picurat, / Și înfrățit cu spicul de grâu într-un altar / Ca piatră de hotar pe câmp ne-am aruncat.”

Satul natal îi rămâne loc de ancoră existențială („Acolo, în sat, mai în vale / Unde cerul e poate cel mai senin, / Când dorul mă prinde mai tare / Acolo-i altarul unde merg să mă-nchin.”) fiindcă numai acolo îi este încuviințată ființei sale comunicarea (fără obstacol) cu Dumnezeu, „cerul e poate cel mai senin” când „de-atunci cum-necum, / Parfumul câmpiei îmi mângâie viața, / Și-n cerc să m-ascund în praful din drum / Ce împrăștie pe maci dimineața.”

Tudor Amza este bolnav de poezie încă din copilărie, când sufletul lui zbuciumat a fost grădina în care au germinat semințele poemelor sale, („Acolo-n câmpie, în val cuibărită, / Copilăria îmi stă inelată ca-n stânci, / Acolo țărâna cu Borcea-nfrățită / Îmi murmură-n sânge poeme adânci.”) și în altarul câmpiei natale nu intră decât îmbrăcat cu veșminte potrivite;

„Am îmbrăcat / cămașa umbrei / salcânilor de acasă” și în felul acesta a: „simțit mirosul florilor / cum pătrunde / până la marginea / amintirilor” sale.

Amintirile sale sunt ca toate amintirile, despre mamă, despre tată,

despre momentele de început de dragoste, etc.

Pe mamă o vede contopită cu universul căruia îi păstrează timpul (la țărâna veșniciei):

„Curgea Dunărea prin ochii tăi / și pe ici, pe colo / mai găsea câte o fisură / în genele tale/ și aluneca încet pe obraz, / desenând în căușul bărbiei / tot felul de îngeri, / unii mai triști, / alții mai veseli / așa cum inima ta / păstora zbciumul clipei / la țărâna veșniciei.”

Pe tată îl vede tot ca pe un martor al clipelor, ajutat „de-un ceas de buzunar” care „ca un neastâmpărat, / se joacă tic-tac, tic-tac, / trăind în copilăria SA (mea)”.

Dragostea pentru câmpia copilăriei sale nu inhibă iubirea și uneori jalea, volumul prezent fiind îmbogățit consistent cu versuri de dragoste sau de tristețe.

Când este trist își construiește „castel cu tăciunii din stele”;

„În suflet îmi ard tăciunii din stele / Cu miros de arhangheli senini, / Și, în țărâna lacrimilor mele / Așează la masă prescuri de măslini.”

Și „De aceea povara amintirilor mele / Din poemele cu chipuri plecate, / îmi zidește-un castel cu tăciunii din stele / în care să îmi mut durerile toate.”, care vor rămânea „învăluite / furtunile ce-n suflet aruncate / cu miere / în durere ceruite, / singurătăți în noapte înșelate”.

Câmpia la Tudor Amza este certitudinea că existența noastră are contuitate, fiindcă grâul („mirabila sămânță”) care-și repetă în templul său (brazda întoarsă) ciclul de înviere - reînviere, în „pâinea noastră cea de toate zilele”, este antena prin care însuși Dumnezeu îi vorbește câmpiei („cel de sus câmpiei doar prin spic vorbește”).

Câmpia i-a tatuat în suflet lui Tudor Amza un statut pentru un „modus vivendi” de la care nu se abate, el periodic se duce să-și încarce „bateriile spiritului” în câmpia natală :

„Vin la tine-acum să te-mbrățișez, / Streașina câmpiei e popasul meu, / Din pământ răsari și-n pământ te-așez / Pâine de iubire de la Dumnezeu.”

Nu poate trece cu vederea macii din lanul de grâu și nici fluturii atrași de sângierul culorii, („Urmele de fluturi lasă pe cărare / Frumusețea nopții care a trecut, / Feciorelnic macul plin de nerăbdare / îmi mângâie fața ca să îl sărut.”) cu care Tudor Amza parcă ar dori să-și împropăteze buzele pentru sărutul destinat cuibului de mierle, unde și-a lăsat o hartă pentru drumul spre sâni iubitei („Iar privirile mele iau în brațe sărutul / trimis să adape cu flori de cais, / tot cuibul de mierle unde trecutul / îmbrățișează o potecă de iubire în vis // Ce va duce spre poiana sănilor tăi, / luferi sfioși în lanul de grâu / care poartă în plete miros de flăcăi / plecați să colinde seara târziu.”)

Salcâmul sub care și-a consumat copilăria Tudor Amza îi bânțuie gândurile: „Gândurile mele, / petale curate de toamnă, / îmbrățișează valurile / pașilor grăbiți / care mă însoțesc / prin viața aceasta.” „Și-atunci îngrănițat în amintiri, / Le simt cum mângâiate sunt de stele, / Purtând pe frunte tainice iubiri/ Ce stau ascunse-n gândurile mele”, ducându-l până la ideea de contopire cu satul natal, „Sunt risipit în clipele hoinare / Și viața-mi s-o dezleg să pot, / Câmpia-aș lua-o în spinare / Si cu țărâna-aș fi un tot”. Într-o lume pervertită, care duce în derizoriu toate valorile ființei naționale, Tudor Amza ca poet este o „rara avis” de care Octavian Goga ar fi mândru.

Îcă Sălișteanu

Note de lectură - Gabriel Garcia Marquez –  
„Călătorind prin Europa de Est” (editura RAO 2016, București)

Traian Valeriu



Căutând într-o librărie, nici eu nu știam ce, am zărit pe un raft numele autorului sud-american, columbianul, **Gabriel Garcia-Marquez**. Titlul cărții mi-a stârnit pe loc curiozitatea, crezând că voi găsi și ceva pagini despre România. Am cercetat cuprinsul și am rămas dezamăgit. Sumarul cuprindea reportaje despre Berlinul de Est, Praga, Budapesta, Varșovia și bineînțeles Moscova, surprinsă în timpul Festivalului Tineretului din 1957. Cele mai multe pagini ale reportajului est-european sunt acordate Berlinului de Est și Moscovei. Aceasta într-un fel firesc, deoarece cu Berlinul de Est începe Cortina de Fier, văzută de Marquez ca „o scândură vopsită în roșu și alb”, iar la Moscova un popas mai îndelungat dat fiindcă ținta era Festivalul Tineretului din 1957. Această carte de reportaje despre Europa de Est, scrisă după călătoria în Europa ne dovedește că Gabriel Garcia-Marquez era în anii de formare ca ziarist, dar mai ales că era în perioada când în presa Columbiană se experimenta reportajul.

Primul popas este în Germania de Est, mai precis în Berlinul răsăritean unde începe Cortina de Fier, cea „scândură vopsită în roșu și alb”, după cum avea să o prezinte autorul. Deși Berlinul era în teritoriul RFG avea o parte de la Poarta Brandenburg spre est ocupată de sovietici, unde se instaurase regimul comunist. (Încă nu se construise acel zid despărțitor din inima Europei, o rușine a perioadei de după al Doilea Război Mondial.) Era doar o linie de demarcație având drept reper cea vestită Poartă Brandenburg din preajma ruinelor fostului Reichstag incendiat și a unei catedrale de asemenea, arsă și decapotată de turlă și acoperiți.

Marquez remarcă viața din Berlin unde erau străzi cu un trotuar în RFG și altul în RDG. Trecătorii se vedeau, dar nu își puteau vorbi. Ziaristul sud American este impresionat de sărăcia evidentă din estul Cortinei de Fier: ținuta sărăcăcioasă a locuitorilor; lipsa alimentelor din magazine; fețele abătute și triste ale oamenilor orașului; mizeria de pe străzile estice etc. În contrast cu Berlinul de Est Marquez este impresionat de strălucirea de la Praga, capitala Cehiei: lume dezinvoltă; lux și abundență de produse în magazine și piețe; oameni cu expresii liniștite. La fel stau lucrurile și la Budapesta, aici tocmai se încheiase revolta anticomunistă și era instaurat regimul lui Janos Kadar. Tot comunist, dar cu extrem de multe înlesniri care făceau parte din Ungaria post '56, o veritabilă vitrină a socializmului de vest.

În contrast cu Praga și Budapesta, Varșovia este imaginea sărăciei și mediocrității vieții. Singura clădire impozantă din Varșovia postbelică era Palatul Culturii, darul Moscovei pentru poporul polonez. Această clădire făcea notă discordantă într-o Varșovie încă plină de ruine și era privită de populație cu indiferență și ură. Din scrisul lui Marquez se vede că Polonia și-a revenit cu greu după cucerirea brutală simultană de către rușii germani. Intrarea, prin Ucraina, pe teritoriul vast al Uniunii Sovietice avea să înceapă cu o mirare a ziaristului occidental. Pe un teritoriu de 2.400.000 de km pătrați și cu o populație de peste 200.000.000 de oameni nu se zărește nicio reclamă cu Coca-Cola! Aici raportul era ca delegat al țării sale la festival. Cu acest prilej rușii au vrut să arate delegaților veniți din toată lumea imaginea unei țări prospere, îmbelșugate, îngrijite, cu o populație veselă și primitoare. În toate găurile pe unde trecea trenul delegații erau întâmpinați cu flori, cu zâmbete și daruri,

dovedind traiul fericit și o bună stare de invidiat. Regia organizatorilor era bine pusă la punct, că doar rușii îl aveau pe Stanislavski, cel mai mare regizor de teatru care a făcut epocă și școala în întreaga lume!

Moscova festivalului din 1957 este o imagine a prosperității, belșugului și bune stări – sintagma propagandistică afișată permanent și zgomotos în propagandă de partid din țările socialiste. Aceste imagini erau doar pentru zilele festivalului, pentru Moscova și alte localități unde erau duși delegații; era propaganda socialismului biruitor. Dar vorba ceea: una e în vitrină și altă e realitatea din rafturile magazinelor. Cu discreția de rigoare, se pare că reporterul sud-american își aruncă din loc în loc privirea și în spatele vitrinelor, la fel cum a făcut și Panait Istrati când a fost invitat alături de alți scriitori francezi la o aniversare a mării Revoluții din 1917.

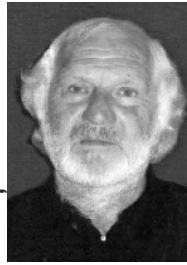
Să ne întoarcem la periplusul lui Marquez prin Moscova. Piața Roșie cu monumentele și bisericile sale era nu numai simbolul mării capitale (cel mai mare sat din lume, cum îi spuneau leningrădenii, și nu numai ei, o sugestie ne oferă și Marquez) ci și al mării Revoluții Bolșevice. Era impresionantă și prin aceea că aici se află Mausoleul în care la vremea aceea alături de Lenin (pentru care a fost de fapt construit), era și I.V. Stalin, mort în martie 1953, deci cu trei decenii după marele sau înaintaș, V. I. Lenin. Un punct în programul participanților la Festival, era, bineînțeles, vizitarea Mausoleului. În 1957, după cum știm, Stalin era alături de Lenin. *Încă mai era acolo în vara anului 1961 când am vizitat, cu o delegație studentească Uniunea Sovietică și Moscova, prilej cu care am văzut în locul de veci pe cei doi conducători bolșevici. Dacă nu ar fi fost acest episod din viața mea de student, poate nu aș fi scris aceste rânduri.*

Reporterul Gabriel Garcia Marquez face precizarea cu privire la ținuta unuia dintre cei doi morți din mausoleum, aliniați unul lângă altul pe același catafalc și anume că Lenin era cu mâna stânga pe lângă trup, iar mâna dreapta o ținea creștinește pe piept. Realitatea e că Stalin avea mâna stânga pe lângă trup, iar mâna dreapta ținută militărește cu degetele între nasturii tunicii militare cu care era investat. Cum s-a strecurat în reportajul lui Marquez această eroare nu pot să îmi explic! Cert este că poziția lui Lenin era una normală, iar a lui Stalin sărea în ochii oricărui vizitator. Amintească-și cititorul care a văzut poze ale lui Stalin sau filme, reportaje unde apare peste tot se lasă filmat sau fotografiat numai din partea dreapta, iar mâna stânga este ținută discret pe lângă sold. Luleaua și-o manevrează cu dreapta, bezele face doar cu mâna dreaptă, iar îmbrățișările cu Churchill sau Roosevelt le face tot pe jumătate, cu partea dreapta a corpului. De ce toate astea? Pentru că la mâna stânga avea un betesug pe care îl ținea ascuns de ochii lumii. Ludmila Ulitkaia spune într-o carte a sa că betesugul mâinii stângi ar fi fost provocat în copilărie de către mama lui, pe care, în plină putere, ar fi încercat să o judece și s-o condamne pentru paralizia provocată. La judecata mama sa i-ar fi spus că dacă nu proceda așa în copilăria lui, n-ar fi ajuns unde a ajuns. Judecata s-a terminat în coadă de pește. Dincolo de această, în fond fără importanță, confuzie, pe care mi-am permis să o comentez, apreciez că reportajele lui Marquez despre Europa de Est sunt savuroase și au darul să încante cititorul, prevestind personalitatea marelui prozator care, cu totul merituos, în 1982 avea să primească Premiul Nobel pentru Literatură.

„Călătorind prin Europa de Est” este o oglindă fidelă, realistă, (de astă dată fără cea magie prezentă în reportajul povestire „Șarpele”) a realităților social-politice, culturale și umane de dincolo de Cortina de Fier, pe care N.S Hrușcirov avea să o întărească cu Zidul Berlinului, cel care l-a scos și pe Stalin din mausoleu, făcându-și sieși loc fără a mai apuca să-l ocupe.

## Bibliotecarul lui Constantin Severin

Ioan Ticalo



Orice carte e o insulă de cuvinte, o formă pură și închisă în care resimți uneori briza atemporalității.

Polivalentul sucevean **Constantin Severin** a publicat, în 2019, la Editura „Cartea Românească Educațional” din Iași, un roman-surpriză, intitulat **Bibliotecarul infernului**, în care briza atemporalului încearcă să pună stăpânire pe cititorul obișnuit cu... paradisiul bibliotecii. Autorul, scriitor-insulă, ba și pictor-insulă, fiindu-i caracteristic expresionismul arhetipal, și purtând în suflet imaginea exotică a insulei-coadă-de-rândunică, **Ada Kaleb**, încearcă, prin scrierea romanului amintit, să se despovăreze de obsesia unor amintiri din vremea vârstei nebănuitei veșnicii. Acțiunea alunecă, pe nesimțite, spre o altă etapă a vieții omului și a omenirii, a problemelor cu și fără dezlegare. C. Severin e cu adevărat un neliniștit, în



sensul cel mai bun al cuvântului, dă impresia că e un inițiat în tainele inaccesibile altora, aflându-se pe un drum pe care și l-a adjudecat cu mari eforturi, iar personajele sale, firesc, îl urmează. Facem cunoștință cu o întreagă poveste în legătură cu ceea ce este și ce ar putea să fie omul în călătoria sa pământeană. Inevitabil, se ajunge la problematica desăvârșirii, în centru ei aflându-se triumful iubirii: *Căutarea e și ea un drog, un anesteziec al durerii de a trăi, fără a putea iubi îndeajuns. Puțini știu să iubească, sfinții și ingerii, restul doar ne proptim în baston de simțuri și de iluzii, cu povești despre noi înșine și despre ceilalți.* Doare neubirea, ca o ruptură de un întreg pe care niciodată nu l-am știut. Fără discuție că poziționarea ontologică a omului e cea a desăvârșirii prin iubire, înălțare spiritual-duhovnicească, căci în afara iubirii e (de)cădere în haos. Și e adevărat că prietenul nostru singular, *de dinainte și de după viață*, cum se exprimă un personaj, este îngerul păzitor, *însă a-l căuta, inconștient și nostalgic, în toți prietenii și amantii din viață* se află în ca-tegoria supozițiilor eronate. Ființa umană capătă caracter dinamic, de împlinire, de cunoaștere și de recunoaștere a propriei identități și prin manifestarea energetică a îngerului păzitor, fără nici o legătură cu „amantii”, întotdeauna sincope tragice pe calea înaintării către centralitate. Mentea coboară în inimă și, unită cu Dumnezeu, intră în sfera Absolutului, ceea ce echivalează cu pierderea rolului limbajului și cu un câștig fantastic: *ți-ai creat premisa să înțelegi toate limbile. Tot atunci realizezi că adevărul e o artă inaccesibilă omului comun, care, în demersul său nevolnic, aproximează.* Vorba filozofului Petre Țuțea, rolul intelectului nu este să cunoască adevărul, ci doar să-l primească. Așa se face că nimic nu justifică umanitatea decât saltul peste pragul ei și deschiderea corolei

prin meditațiile și sacrificiile, pe fundamentul iubirii, a celor ce tind către sfințenie. Dar, cugetă un personaj, într-o benefică trezvie: *Cu cât ești mai sus în lumină, cu atât demonii sunt mai subtili, firește, au nevoie să se camufleze, deoarece sunt parte din natura umană.* Mai mult sau mai puțin camuflată, forța malefică are capacitatea de a se multiplica în progrese geometrice, înghițind suflete și conștiințe. „Dimonii”, cum se exprima altădată omul de la țară, vizează și sugerează curgerea accelerată a timpului golit de sens și subjugarea completă a omului, iar cartea lui C. Severin oferă și o lugubră constatare: *Acum se pare că pentru cei mai mulți dintre noi timpul nu mai poate fuziona cu spiritul, de aceea trăim într-o lume-zombi, cu oameni lipsiți de conștiință și de comuniunea cu sacrul.* Salvarea? Personajul principal, Giovanni Esposito, declară că el trăiește în fiecare zi sfârșitul lumii. De ce nu și sfârșitul propriu, imposibil de suprapus peste cel al lumii? Pare un reflex al scrierilor lui Thoth, zeu, rege, preot, care a dus cu el în Egipt toată știința vremii o dată cu scufundarea Atlantidei. Inventatorul alfabetului egiptean și patronul bibliotecilor, cu o forță interioară care îi dădea posibilitatea dematerializării, *inițiat de către Maestrul Luminii în tainele căutării căii spre cuvânt (...), Thoth*, afirmă personajul, ne reînvață arta pierdută de a *ne lăsa modelați de evenimentul etern, nu de cel istoric.* E posibil ca Atlantida să fi devenit, în felul ei, un alt Turn Babel și atunci s-a produs cataclismul, salvându-se doar Thoth care putea să prevadă desfășurarea marilor întâmplări? Studiind, așadar, o anumită scriere a zeului, personajul principal capătă puterea de a stăpâni moartea, fiind convins că *De acum veni-va moartea doar la chemarea ta.* În folclorul românesc, avem, pe această temă, două basme extrem de interesante – **Voinicul cu cartea în mână născut și Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte**. În primul, copilul vine pe lume având în mână Cartea Vieții și la vârsta de nouă ani va deveni el însuși o Carte: *Când se făcu de nouă ani, el știa câte în lună și în soare*. Voinicul, chiar dacă a ajuns la desăvârșire, pornește într-o călătorie și va accede în *împărăția lui Sefer* unde domnește armonia și sacralitatea. Nemuritorul face pasul, de fapt, în împărăția Cărții, a Vieții. În cel de-al doilea, Făt-Frumos se naște și el în afara firii și „va aparține altei rânduiri”, conform expresiei lui Constantin Noica, fiul omului devenind „Fiu al Ființei”. Ne-timpul se transformă, însă, pentru el o povară imposibil de suportat, de aceea va reveni în rânduiala vremurii pentru a se așeza sub tăvălugul trecerii.

La C. Severin, personajul face cunoștință cu *Liber Vitae* a lui Thoth printr-o căutare asiduă și se mulțumește cu o enigmatică aură nu tocmai luminoasă. Ochiul său fiind stăpânit de imaginea femeii, el se avântă în tumultul vremii, pentru a se înfrupta copios din plăcerile vieții, până și în pestilențialul oraș subteran al Vienii, care își poartă cu onoare titulatura de *Stupul Diavolului*. (S)cufundat în voluptate, se va dovedi un Don Juan având cunoștințe ezoterice și un talisman de mare valoare, tânărul neîmbătrânitor își exploatează ne-timpul cu toate simțurile, devenind „stăpânul” ideal al unui depozit subteran din insula Ada Kaleb, un mare număr de cărți, *incunabule* și manuscrise interzise de Inchiziție. Personajul-insulă, expedit din Viena de Împăratul Carol al VI-lea și Prințul Eugen de Savoia în catacombele Carolinei, echivalentă cu o maltratare a inimii insulare, va duce mai mult o viață de cârțiță flămândă de tevatura lăsată în urmă.

(Continuare în pag.17)

Romulus-Dan  
Busnea

## Eveniment omagial de anvergură, la Comănești

La începutul lunii august, la Comănești a avut loc un eveniment aniversar de excepție: cea de a X-a ediție a Simpozionului internațional științific și cultural „Dimitrie Ghika - Comănești”.

Având în vedere situația impusă de pandemia de Covid 19, comunicările au avut loc atât în incinta Palatului „Ghika” din Comănești, cât și on-line, cu tema „Creativitate și inovare în vremuri de pandemie”.

Evenimentul a avut o conotație cu totul aparte, întrucât a marcat zece ani de la prima ediție a simpozionului și a înființării Asociației cultural-științifice „Dimitrie Ghika-Comănești”, ca și centenarul nașterii academicianului Gleb Drăgan (1920-2014).

Ca în fiecare an, simpozionul a fost moderat de către primarul orașului Comănești, Viorel Miron și de prof. drd. Lavinia Misăilă, președintele asociației și totodată, principalul organizator al acestei prestigioase manifestări.

„Sărbătorim în acest an un deceniu de activități pe parcursul cărora s-au derulat numeroase programe științifice, culturale și educaționale, în care sunt implicați dascăli, elevi, cercetători, publiciști, oameni de cultură și artă. Pe această cale țin să le mulțumesc tuturor celor care, pe parcursul celor zece ani și-au adus contribuția la buna desfășurare a acestui eveniment de tradiție, care sperăm să continue și în anii viitori”, a spus prof. Lavinia Misăilă.

Una dintre cele mai inedite prezențe a fost cea a academicianului Boris Draganov, membru titular al Academiei de Științe din Kiev (Ucraina), care în luna iunie a împlinit 100 de ani. Domnia sa a adus un omagiu fratelui său geamăn, regretatul academician profesor inginer Gleb Drăgan (1920-2014), membru



titular al Academiei Române, președintele Secției de Științe Tehnice a forului academic, fondatorul revistei „Columna”, publicație a Asociației cultural-științifice „Dimitrie Ghika-Comănești”, supliment cultural-științific al revistei *Studii și Comunicări*/DIS a Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române. Reputatul savant a participat la primele două ediții ale simpozionului de la Comănești, din 2011 și 2012. Printre invitații de marcă prezenți la Comănești s-a numărat și prof. univ. dr. Mioara Manda, fizician, membru al Academiei Române, specialist în geofizică, director de strategii și programe la Centrul Național de Studii Spațiale din Paris. Născută și formată în Comănești, doamna Mioara Manda a primit cu această ocazie titlul de de „Cetățean de onoare”, cea mai înaltă distincție civică a orașului Comănești.

Tema din acest an a simpozionului a prilejuit o serie de comunicări interesante, cu abordări dintre cele mai diverse, precum „Date despre biologia noului coronavirus COVID-19”, „Viața în vremea pandemiei”, „Societatea umană în contextul pandemiei ideologice”, „Covid-19: Informații false ca nou factor de virulență”. Cu acest prilej a fost lansat și numărul 9 al revistei „Columna” și au fost acordate premiile acestei publicații, alături de cele oferite unor tineri elevi comăneșteni de Centrul „Europe Direct Valea Trotușului Comănești”. Partea artistică a simpozionului a fost susținută de eleva Maya Malec din Comănești, care a expus o serie de lucrări plastice cu tema „Hrănește-ți sufletul cu bine și frumosul va răsări”.

Asociația cultural-științifică „Dimitrie Ghika-Comănești” s-a constituit în august 2011, sub președinția de onoare a prof. dr. Dumitru Murariu, membru corespondent al Academiei Române, fost director al Muzeului Național de Științe Naturale „Grigore Antipa” din București, iar revista „Columna” a apărut în anul 2012, sub coordonarea academicianului Gleb Drăgan, fiind accesată în prezent în 59 de țări. Numărul din acest an al revistei, al cărei director este academicianul Constantin Toma, conține 33 de lucrări în 303 pagini și a apărut atât în ediție tipărită, cât și on-line, pe site-ul <https://columna.crifst.ro/acasa>.

Evenimentul a fost organizat de Asociația cultural-științifică „Dimitrie Ghika - Comănești”, Centrul de Informare Europeană „Europe Direct Valea Trotușului Comănești”, Primăria orașului Comănești, Academia Română prin Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii, iar printre parteneri s-au numărat Inspectoratul Școlar al Județului Bacău, Colegiul Tehnic „Dimitrie Ghika” din Comănești, Biblioteca Orășenească Comănești, Serviciul Public Județean pentru Promovarea Turismului și Coordonarea Activității de Salvamont Bacău, cotidienele „Deșteptarea” și „Bacău Expres”.

Dumitru  
Brăneanu

Doamne, cât de frumoasă este lumea pe care ai dăruit-o spre bucuria sufletului omenesc! Doamne, cât de sluită și urâtă am făcut-o noi, oamenii, cu lăcomia noastră după cât mai mult, cât mai ușor și fără scrupule! Ne-ai dat o lume perfectă, și noi am ciopârțit-o, am siluit-o, am stors-o ca pe o lămâie și i-am construit un chip hidos și schimonosit, după hidoșenia noastră. Am ajuns să nu ne mai înțelegem între noi și apoi cu mediul în care trăim. Ne considerăm zei, dar avem picioarele de lut și sucombăm la prima amenințare a unui virus. Avem sufletele uscate precum bureții vegetali de lufa-lufa. Până și anotimpurile sunt bolnave de Covid SARS 2. Iarna este mai mult o toamnă prelungită, primăvara dezorientată își pune coronită încă din februarie, vara se dă împușcată în aripă și o calcă pe sândăluțe pe toamnă. Toamna se lăfăie pe cuprinderea de la un an la altul. În unele zone ne înecă ploile, în alte zone ne distruge grindina, iar în altele seceta ne-a stors și de ultima picătură de apă. Am distrus sistemele de irigații convingi că odată cu democrația noastră originală, Dumnezeu ne va da ploaie la comandă! Câtă neghiobie! Și dacă aceasta ar fi singura prostie, dar sunt mii și mii, și astăzi tragem consecințele. După spusele inteligenței populului, toamna se numără bobocii. Se pare că anul acesta vom număra boboci rahitici și mai puțini ca altă dată. Nu putem da vina pe coronavirus întrucât acesta este prea inteligent să se amestece cu boii, măgarii și potăile din grădina Domnului! Continuăm să ne luptăm cu teama de noi înșine, de cei din jur și mai ales de lumea în care trăim. Imbolnăvirile cu covid raportate de autorități par a nu mai avea sfârșit. Știrile curg ca un pârâu negru și urât mirositor. Cât adevăr, câtă manipulare în toată această nebulnie numită pandemie? Ne pregătim de alegerile locale de parcă nu avem un cuțit înfipt în spate. Nimic nu ne mai amenință când vine vorba de ciolane pline de carne macră. Probabil că organizatorii alegerilor au încheiat o înțelegere cu coronavirusul, o pacta romana! Indemnizațiile de președinte, primar sau consilier sunt destul de consistente. Merită riscul! E firesc și nefiresc să uităm și de pandemie, și de amenințarea globală și chiar de apocalipsă. Că după terminarea scrutinelor elec-

DE LA UN GÂND, LA ALTUL

## Logica globalizării: viitorul a început ieri!

torale ne așteaptă o perioadă de tăcere cu botnite și închiși în casă, asta este altă poveste care se conturează în orizontul cunoașterii. Vom trăi și vom vedea cum arată iarna covidică în grădina Maicii Domnului! În timp ce unele țări au câștigat războiul cu virusul (vezi China, Japonia, Coreea de Sud, în curând și Rusia), noi așteptăm ca niște marțafai cumini să ne binecuvânteze Occidentul atâteafăptuitor cu un vaccin-minune. Imi vine în minte zicala puțin adaptată: *afară e vopsit gardul UE și USA, înăuntru e leopardul OMS și al Oculței*. Câteva întrebări rămân fără răspuns: de ce în protocolul OMS nu s-a prevăzut efectuarea autopsiei pe decedații de covid? De ce s-au folosit atâtea imagini false pentru a crea frică și teamă în opinia publică? Dacă s-au vindecat peste jumătate dintre cei infectați, de ce nu se aplică tratamente preventive celor care sunt asimptomatici sau predispuși la infectare?! Ce se ascunde în spatele acestei așa-zise pandemii? De ce s-au instalat în grabă antenele 5Gxx, în timp ce poporul stătea cuminte în stare de urgență și autoizolare? Despre un prim scop al acestei nebunii am scris în numerele trecute. Reamintim dorința oculței evreiești privind pregătirea omenirii pentru a-1 primi pe Messia politic al poporului ales. Dar aripa oligarhică a neamurilor din Oculța mondială ce urmărește? Aici este nodul gordian al acestei povești deloc încântătoare, care ne privește pe toți cetățenii planetei. De ce? Fiindcă tehnologia avansează mai repede decât putem noi intui și gândi. Veți spune: bine, bine, dar ce legătură are cu starea planetei? Noi nu realizăm că sub ochii, oblăduirea și buna noastră credință se desfășoară un proces ale cărui consecințe le vom simți din plin în câțiva zeci de ani. Pe la începutul pandemiei, câteva voci din high-class afirmau necesitatea dispariției persoanelor vârstnice, a celor cu probleme de sănătate. Pare ceva hilar. Și totuși există o relație strânsă cu tehnologia. Putem spune fără a greși: viitorul a început ieri. Deja suntem tot mai mult asaltați de roboți care ne iau locul în bănci, în industrie, în servicii, medicină, telefonie etc. Deja și în administrația publică roboții încasează impozite, amenzi, stăbilesc drepturi și obligații. În curând vor deveni profesori, asistenți manageri, casieri în supermarketuri etc. Veți spune: ei, și ce e rău în asta? Vom avea mai mult timp pentru noi, pentru a ne trăi din plin viața. Este rău, fiindcă fiecare robot va înlocui 3, 4, 10 sau chiar mai mulți salariați. Care vor rămâne fără venituri. Își imaginează cineva că

oligarhii lumii își vor pune la dispoziție averile pentru a susține milioane de oameni șomeri sau asistați sociali? În curând vom vedea roboți care vor conduce singuri avioane, trenuri de mare viteză, automobile. Roboții vor cuceri sistemul solar în numele statului globalizat, în căutarea materiei prime pentru tehnologiile de vârf. Roboții vor lupta în războaie globale. Robotul va fi cel mai periculos concurent al omului, agreat de toate companiile, oligarhiile și administrațiile din lume. În societatea și economia globalizată el va fi principalul actor. Liniștit, rapid în decizii și operații, înlocuind zeci de funcționari, specialiști, ingineri, muncitori etc., fără a ridica prea multe probleme existențiale, de sănătate și consumuri diverse, va fi unealta perfectă pentru a ține masele sub ascultare. Inseși instituțiile de învățământ vor rămâne o amintire prin fotografiile bunicilor și străbunicilor. Învățământul se va face la domiciliu, pe platforme on-learning. Încă un lucru important: roboții nu vor plăti asigurări medicale, asigurări sociale și alte taxe și impozite pentru care companiile și celelalte structuri organizaționale economice plătesc importante procente din veniturile lor. Astfel că cei bogați vor deveni și mai bogați, iar cei disponibilizați vor trăi din ajutoare sociale. Veți spune că se va face reconversia forței de muncă. De acord. Dar în ce domenii? Poate în justiție, salubritate, parțial în turism, produse manufacturate, în religie, politică, ziaristică, în sport, cultură, în construcții civile sau în magazine de cartier sau de familie și în alte câteva domenii secundare. Astfel vor fi disponibilizați sute de milioane de oameni, care vor deveni o masă critică. Adăugați pensionarii, care nu vor mai primi pensii decât în limita fondurilor disponibile (dacă va fi posibilă și asta). Iată motivele pentru care populația lumii trebuie redusă cu 1/2 până la 2/3, pentru a evita o explozie socială globală. Tot ce constituie o povoaară trebuie aruncat peste bord! Pare S.F. Acum zece ani, astfel de previziuni păreau fantasmagorice. Astăzi sunt realitate și se dezvoltă exponențial sub ochii noștri. *Cu pandemie sau fără, lumea tot năpârlește pielea unui trecut excitant pentru unii sau dezastru de alții. Pielea nouă nu e una prea comodă pentru generațiile adulte, dar atractivă pentru cele tinere*. Dar despre viitorul oligarhilor și roboților în opoziție cu restul societății, în numeroase viitoare ale revistei. Până atunci, atenție la neatentie: virusul este o realitate pe care nu trebuie să o neglijăm. Un an școlar fără măști și covizi. Și o toamnă mai potolită și bogată!

## Ioan Uleanu- Un poet și pasiunea lui lichidă

(Continuare din pag. 6)

în multe privințe, cu majoritatea, ar putea să-și facă o idee, pentru că Ioan Uleanu pomenește în treacăt de ritmul, structura, desfășurarea acestuia, chiar dacă ținta scrisului său e alta. Cărtea, la fel ca și celelalte pe care le-a publicat înainte, cuprinde catrene, pe care, prin titlul volumului, le înscrie, cu o notă șagalinică, totuși, în aceeași proiectată epopee a cafelei („Cafe-i-da” pentru „O mie și una de...Cesti” – Editura Mușatinia, Roman, 2020), alcătuită dintr-o amplă suită de texte encomiastice, unde autorul pune accentul nu pe construcția versurilor sau pe realizarea artistică, pe transmiterea vreunei concepții despre poezie, ci pe revărsarea trăirilor covârșitoare, declanșate de, așa cum ziceam mai sus, pasiunea fără egal pe care o trăiește cu ardoare și neobosit cel ce alege să se dedice băuturii fermecătoare, pe care o descrie, o evocă, o invocă, îi consacră rolul de

martor și participant la tot ce i (se) întâmplă, recunoscându-i, în felul acesta, definitiv, suveranitatea, drept care, prin motto, sugerează hotărârea de a nu se opri, de a continua, așadar, această cursă a elogiilor: „Mă doare pana, cât am scris / Despre cafeaua neagră / Beau și eu una, e un vis... / Și pana-mi, iar aleargă...”

Fără îndoială, în consecință, prin versurile dedicate unei atât de mari pasiuni, Ioan Uleanu se proclamă, indirect, un supus al materiei (într-una dintre cele mai rafinate forme de manifestarea ale ei), râvnită, visată de-a lungul timpului de foarte mulți și, de aceea, și alte sentimente, inclusiv iubirea, le vede tot prin vâlul pe care îl așază peste realitate cafeaua, în viziunea autorului având darul de a o înobilă. În plus, este tentat să dialogheze cu alte scrieri, ale sale ori ale altor autori, luând mereu cafeaua drept mediator. „Te duci și tu și-n urma ta...” / Rămâne-aceeași (tristă) poveste de iubire... / Nu vom mai sta la umbra mărului... la o cafea... / Voi bea-o singur... voi fi doar eu... și ceașca mea... „De astăzi, atât mi-a mai rămas...” / Să-mi bea cafeaua, singur... la ultimul popas / La masa dăruită-n falnicele stânci / În care, însuși timpul... lăsat-a urme-adânci...”



Virgil Diaconu

PLANdemia

Niciodată nu am crezut că voi scrie din realitatea imediată, când i-realitatea imediată era atât de aproape de mine. Și acum, iată că o ființă din realitatea imediată, o ființă minusculă, plină de sânge și de ventuze înfometate, îmi intră în casă prin toate canalele TV... Ea se plimbă pe ecran de dimineața și până seara, plină de sânge și de ventuze înfometate, mărită de un milion de ori, ca să o pot vedea și ca să îmi bage frica în oase.

Vezi, toți redactorii TV relatează de la fața locului despre numărul mare de morți și de sicrie flămânde, despre toți cei răpuși până acum în lume de către această ființă minusculă de import, plină de sânge și cu 1000 de ventuze înfometate, care se plimbă nestingherită prin lume și pe toate posturile TV, conform contractelor încheiate de curând între Guvern și trusturile de presă. Ființa această plină de sânge, care a ocolit lumea ca să ajungă la mine.

Desigur, toate posturile TV participă la aceleași Plan. Toată media face reclama acestei ființe născute în Laboratoarele Răului, cu scopul de a face „curat” în jurul ei, pentru că deja suntem prea mulți și facem prea multe probleme Oculței mondiale... Așadar, prea multe revolte, prea multe drepturi, prea multe libertăți.

Tocmai de aceea vor să ne bage frica în oase. Tocmai de aceea ei plimbă pe ecrane aceași ființă plină de sânge, aceleași informații funebre, aceiași medici apocaliptici, aceleași saloane de spital, pline ochi, aceleași sicrie... Vezi, PLANdemia preparată în Laboratoarele Răului are multe chipuri. Iar despre ea nu pot vorbi decât medicii aleși de Guvern, plătiți de Guvern, conform Marelui Plan și fondurilor puse la dispoziție. Altfel, cum să ne bage frica în oase în mod „științific”?

Trebuia făcut ceva, iar oculța mondială a găsit soluția și a trimis-o pe această ființă însângărată, preparată în Laboratoarele Răului, ca să facă curat... O ființă pe care nici nu o vezi cu ochiul liber, însă pe care experții spaimei au avut grijă să o mărească de un milion de ori și să o plimbe pe toate ecranele TV ale democrației noastre color, de dimineața și până seara, pe toate ecranele, pentru ca tu să o vezi în toată splendoarea ei luciferică și să îți intre bine în creier... adică să îți creeze sinapsele fricii și astfel să te țină mai bine în lesă! Iar tu să stai în banca ta și să le dai ascultare! Și să nu mai ieși în stradă ca să îți ceri drepturile, ca în decembrie. Nemulțumitule, revoltatule!

Deja Sinistrul sănătății a interzis necropsiile, așa încât toți morții vor fi puși pe seama acestei ființe primite gratis din Laboratoarele Satanei, pe seama acestei ființe însângărate de atâtea victorii... Vezi, inocularea fricii are metodele ei, sinapsele spaimei sunt deja create.

Totul este spre binele tău, a spus reprezentantul oculței mondiale, mai ales acum că am șters de pe YouTube toate filmele nocive, care aveau tupeul să ne contrazică. Nu îți fă probleme, specialiștii noștri nu vor lăsa nicio urmă din filmele și comentariile neautorizate de noi, așa că în final tot noi vom avea dreptate! Așa că mai bine uită-te la programele finanțate de noi sau la filmele de dragoste...

În fond, ce este adevărul ca să îți bați capul cu el?

Și în timp ce adevărul este șters de pe YouTube, scânteile focului veșnic satureate de sânge merg pe ecrane la braț cu ultimii morți, cu sicriile din toată lumea și cu gropile negre. Cu gropile negre săpate din vreme, ca să nu ne prindă moartea nepregătiți... Desigur, după cât de bine a fost plătită, mass-media din toată lumea a reușit să închieie în cuști milioane de cobai. Ni s-a dat chiar și muzică, iar noi ascultăm extaziați acest cor al destinului, dirijat de Oculța. Și ne uităm la filmele de dragoste, chiar dacă noi nu mai avem dragoste...

Planul este pus destul de bine la punct. Probabil că se testează cât de ascultători putem fi, închiși în casele noastre de beton, probabil că se testează singurătatea; și ce randament putem da, noi, cobaii secolului 21, în „serviciul de acasă”, în „universitatea de acasă”, în „revolta de acasă”... Probabil că se testează cum suportăm digitalizarea noastră continuă și ireversibilă.

Desigur, în acest timp deja se montează în neuronii noștri camerele de luat vederi, pentru ca ei să îți urmărească în secret toate gândurile, nerv cu nerv și celulă cu celulă.

Camerele de luat vederi vor filma totul, iar gândurile tale vor fi afișate pe ecran literă cu literă, nerv cu nerv și frunză cu frunză. Gândurile tale vor fi postate pe ecranele Guvernului, ciripit cu ciripit, nor cu nor, val cu val...

Gândurile tale vor fi afișate pe marele ecrane, pentru ca ei să știe precis când ieși în stradă să îți ceri drepturile și astfel să fii oprit la vreme de forțele de ordine, de bastoanele de cauciuc, de tunurile cu apă! Pentru că de-acum înainte nu mai poți să gândești ce vrei tu să gândești și ce nu îți dă voie Oculța să gândești...

Și dacă nu vor reuși nici cu presiunea mediatică, nici cu camerele de luat vederi din gândurile și visurile tale, atunci vor încerca cu noile vaccinuri! O injecție pentru adormirea libertăților noastre, pentru controlarea și manipularea noastră discretă va fi de ajuns... Desigur, ciparea noastră va fi pentru ei o mare izbândă. Dormi liniștit!, a spus reprezentantul Guvernului. De-acum vom gândi noi pentru tine. În fond, ce e adevărul ca să îți bați capul cu el?

Dormi liniștit!, a spus reprezentantul. Oricum, de astăzi necropsiile sunt interzise, pentru ca noi să trecem totul pe seama acestei ființe, abia evadată din Laboratoarele Răului, lăudat fie numele Sinistrului sănătății care a interzis necropsiile, lăudat fie el, lăudat! Lăudat fie el pe toate pe ecranele mântuirii noastre color, pe toate ecranele răbdării noastre color, lăudat! Lăudat, până ce îi va găsi Domnul un loc mai bun de odihnă!

Dar nu vă faceți griji, toate aceste restricții, teste și experiențe se petrec în toate țările civilizate, deci vă dați seama că voi participați la un plan internațional și că nu sunteți lăsați de izbeliște, Doamne ferește!, a spus reprezentantul. Oculța mondială veghează asupra ta, dormi liniștit! Există un Plan. Pandemia este, de fapt, o PLANdemie. Guvernul are grijă de tine, dormi liniștit!

Atâta doar că scânteia din focul veșnic, înecată în sânge și plină de ventuze înfometate, se ține scai de mine, pe unde mă duc. Ea îmi spune destul de clar ce anume mă așteaptă dacă ies pe furiș din casă ca să fur o frunză, un ciripit, o rază din lumina Domnului; un nor, un val, sau un ciob din stelele însămânțate pe cer.

Da, șobolanii din cașcavalul puterii ne așteaptă cu inima la control, cu gândurile și toate visurile la control, pentru ca ei să știe totul despre noi și să ia măsuri din vreme, dacă tot s-au săpat atâtea gropi, care au rămas goale, dacă tot nu s-a făcut planul de morți urmărit!

Deja a sosit dimineața, iar cineva ne bate la ușă...



Nicolae Scurtu

Inscripții băcăuane

O EPISTOLĂ NECUNOSCUTĂ A LUI GEORGE GENOIU

O contribuție însemnată la cunoașterea itinerarului creator al dramaturgului, criticului de teatru și publicistului **George Genoiu** (1933–2016) o constituie, desigur, literatura sa de frontieră.

Au rămas de la acest important om de teatru însemnări, memorii, amintiri și epistole, cât se poate de elocvente, privitoare la literatura contemporană și la unii dintre cei mai valoroși scriitori care au făcut parte din gruparea revistei *Ateneu*.

Se cuvine să precizez că dramaturgul George Genoiu a condus, cu inteligență și priecpere, revista *Ateneu* în perioada 1982–1989, unde au colaborat toți scriitorii valoroși ai aceluși timp, pe care trebuie să-l rememorăm cu o anume simpatie.



E p i s t o l a , necunoscută, pe care o transcriu aici, este trimisă istoricului și criticului literar Alexandru George (1930–2012), unul dintre cei mai reprezentativi esești ai momentului, care i-a recomandat, elogiios, o carte de teatru la Editura *Cartea Românească* și, astfel, a fost invitat să colaboreze la prestigioasa publicație din Bacău.

Relațiile dintre scriitori, pe atunci, erau de o perfectă urbanitate, iar sentimentul coeziunii era autentificat de valoarea operei fiecăruia.

Remarc, cu reală plăcere, intenția lui George Genoiu de a schimba și îmbunătăți, structural, imaginea revistei *Ateneu*, una dintre cele mai valoroase publicații literare din spațiul românesc.

\*

ATENEU  
Revistă de cultură  
Bacău, Str[ada] Războieni, nr. 15  
Tel[efon] ~ 16071.12497  
Bacău, 3 iunie 1982

Stimate domnule Al. George,

În primul rând, vă rog să-mi îngăduiți să vă mulțumesc pentru referatul pe care l-ați semnat pentru susținerea volumului meu de teatru (1) ce urmează să apară la Editura „Cartea Românească”. N-am avut prilejul s-o fac până acum. Scrisoarea mea are drept scop să vă informeze că revista *Ateneu* și-a reluat apariția lunară, iar mie îmi revine misiunea s-o conduc.

Deoarece doresc să facem din publicația băcăuană o tribună a valorilor, vă rog să încredințați redacției un eseu (2) de 7–10 pagini, colaborare care ne-ar onora.

Vă rog să mă înțelegeți și să fiți solidar cu gândurile noastre de bine pentru cultura românească.

Cu sincere sentimente de stimă și prețuire,  
George Genoiu

Note

• Originalul acestei epistole, inedite, se află în biblioteca doamnei Carmen Constantin din București.

1. George Genoiu ~ Însoțitorul nevăzut. Teatru. București, Editura Cartea Românească, 1983.

2. Alexandru George, din motive necunoscute, nu a dat curs invitației lui George Genoiu de a colabora la revista *Ateneu*. Se cunoaște o singură colaborare a lui Al. George la această publicație ~ George Bacovia. 15 ani de la moarte ~ *La plânsul poetului* în *Ateneu*, 9, nr. 5, mai 1972, p. 4.



Adrian Simeanu



## Cartea zilelor noastre

### Un tandem malefic

Djugasvili și Beria. Adică dictatură și unealta sa. Criminali cu bună știință. De fel din Georgia. Purtați de soartă pe culmi. Nu doar de putere, ci, îndeosebi, de ticăloșie. De cruzime. Inumanitate. Corupție, carierism, parvenitism. Politicianism feroce. Egoatrie. Minciună. Uneltiri o droaie. Lașitate. Lipsă de scrupule. Patologie, până la urmă. Nefericire, în ultimă instanță, pentru milioane și milioane de oameni nevinovați. Care-au pierit cu voia și din cauza lor decenii la rând...

Căinoși chiar între ei. Ca și pe la noi, de altfel. Fiindcă nu suportau niciun afront. Nicio părere contrară. Considerându-se cei mai grozavi. Beria gudurându-se și lingusindu-l pe Stalin în permanență. Mistificând c-un tupeu enorm. Inventând dușmani și pericole neîntemeiate. Omorând în dreapta și-n stânga înfiorători. Rude, prieteni, colegi, adversari, inamici. Pentru generalisim, bolșevism și soviete. Veritabil Himmler comunist. Umblând după demnități și avantaje la care alții nici nu visau. Atât că până la urmă o justiție divină le-a luat piuitul și s-au dus în iad, cuvenit înmiiit...

Toate astea și-ncă alte scoase util din arhive și mărturii stau astăzi în pagini de carte demne de citit. Amy Knight, o cercetătoare americană bine pregătită, a oferit lumii recent un volum\* realment util despre satrapii de vârf ai unui veac nu tocmai senin în a doua parte-a lui. Bolșevismul din Răsărit, comunismul din Europa de Est și nu numai creând și lăsând după ele suferință, nemărginit. Textul se citește lejer și fără probleme. Semn indubitabil că septuagenara de peste ocean mânuiește condeiul cu rost și pricepere cuceritoare. Ca un novelist aproape. E documentată-mbeșugată și familiarizată cu arealul istoric în chip adecvat. La fel cu ideologia, politica vremii. Deopotrivă, echilibrată în afirmații, evaluări, judecăți. Informația

e cuprinzătoare, structurată chibzuit și te-mbie norocos la lectură cu folos. Fincă scoate la lumină istoria cândva cenzurată. Adevăru', pe cât se mai poate. Urât, odios, cumplit, de nenumărați trăit. E clar, socot concluziv, că Amy a făcut o treabă cert de apreciat și de recenzat. Tocmai ce eu încercam în aste rânduri puține, ca răsplată de la mine pentru truda-n slove la fix rânduită. De atâția alții îndelung râvnită, da' neizbutită...

\*Amy Knight, **Beria. Mâna dreaptă a lui Stalin**, Ed. Corint, 2018

## Muzica zilelor noastre

### Meșteru` Tiberian

Clujean, sibian. Azi, bucu-reștean. Mort după pian. La fel după jazz. Îmbinându-le cu folos și zelos pe-amându-le. În interpretări rafinate, elegante, pregnante constant. Deoarece Mircea are-ntr-însul știință și pasiune din plin pentru gen. Umblă pe clape cu atâta dăruire, îndemănare, spontaneitate și lejeritate încât copleșește. Uimește și convinge că jazzul, mai tânăr, stă față-n față la masă cu simfonica multidentenar. Preluându-l ades în știmele sale ingenios, radios. De unde și simfo-jazzul select, tot mai căutat în zilele noastre...

Din fericire, profesoru` Tiberian îi învață și p-alții-n Conservator muzică dintr-asta. Fiind un instrumentist școlit, vrednic, renumit. A cântat și cântă cu d-ăi grei în bransă. Eu îl reascultai ultima oară la Capitală, în compania big-band-ului de pe Berthelot. Cu Natsis, Tegă, Milea, Burneci, Zmău, Ioniță, ca să menționez doar câțiva la repezeală. Ceilalți, desigur, cu nimic mai prejos decât ei. Nici că s-ar putea, atâta vreme cât Ionel Tudor, neobosit, le e-ndrumător, șef și dirijor. Iară Radioul, instituție de rang național. Cu deschidere internațională și artiști pe măsură în structura sa...

Așa că asistai la un concert mustind de ritm, improvizată, culoare, nuanțe, savoare. Cu piese celebre ori cu proprii creații. Mircea, de pildă, punând pe note cu consecvență. Precum dovedi și de astădat'. Întru fala, astfel sporită original, a muzicii autohtone de jazz. Fremătătoare, răscolitoare, nepieritoare vreodată...

Firiță Carp



## Apus

Îi plăcea să întâmpine crepusculul admirându-l din carlinga comodă a amintirilor, în simfonia nedescifrate îndeajuns vreodată, mănunchi de floricele întru alungarea urâtului probabil, îl trecuse în rezervă, deci își lua noul lui baston dotat cu sonerie și lumină, îl căra doar așa, ca să fie, nu-i erau de folos nici lumina nici sunetul, desigur, poate la oraș i-ar fi fost utile, dar aici ce și cine să vadă, pe cine și de ce să avertizeze, în imensitatea câmpiei doar singurătatea își preumbla tăcerile și tainele, nici măcar în pădure nu i-ar fi trebuit bastonul, dar așa era obișnuit de o bucată de vreme, să-și asigure senzația unui sprijin, la fel de înșelător în câmp ca în pădurea în care nu mai intra demult, acum nici nu ar fi avut de ce, zăpada se topise dar nu invadase încă seva imprimării, ori poate o invadase dar nu băgase el de seamă, oricum în ultima perioadă spiritul său de observație se tociase, se și mira cum de sesizase peria deasă a copacilor, pe care o distingea în depărtare împungând cerul cu țepii ramurilor neîmpovărați încă de mugurii primăverii, și se minuna cum ea, această perie, purta semnele înșelării ca pe o eșarfă înmuată la un capăt în oranj, în timp ce fluturarea penumbrei părea a aduce din spre celălalt capăt noaptea mai repede, însă era cu siguranță o iluzie, fiindcă soarele încă mai avea de adăstat în bucata lui de eșarfă, încă mai sugera traiectoria trecerii spre întuneric cu un punctișor de lumină, așa i se părea și lui cercetând capătul pictat al eșarfei, mai era de așteptat până la întâlnirea cu stelele, apariția unui alai de copii din inima pădurii, însoțit de un cor de răsete zglobii, opri pentru o clipă scurgerea timpului, dar numai pentru o clipă, căci o dată cu trecerea cărdului de glasuri cristaline înșelarea și-a reluat înaintarea, a început să cuprindă cu indiferență ei totul, peste toate așezându-se nepăsător întunericul, pentru bătrânul singuratic, prăvălit peste bastonul cel nou, dotat cu lumină și sonerie, venind ca o noapte adâncă, înfinită...

## Seri de muzică la Tescani

Anul acesta, editia cu numărul 41 a Festivalului „Enescu – Orfeul Moldav” s-a desfășurat doar la Tescani, la Secția „Dumitru și Alice Rôsetti Tescanu – George Enescu” a Muzeului Național „George Enescu”. Condițiile determinate de starea de alertă au permis un număr mic de participanți. Modest omagiu la împlinirea a 139 de ani de la nașterea celui mai important compozitor român, dintotdeauna.

La Tescani, ca întotdeauna, mirifică natura, verdele omniprezent, tivit discret cu nuanțe de arămiu tomnatec. Toate cele patru seri de recital s-au ținut în aer liber. Joi, când, după mulți ani, orchestra revenea să concerteze la Tescani, exact în perioada de pandemie, ploaia a încurcat planurile, așa că instrumentiștii și parte de public s-au îndreptat către sala Ateneu. Sub bagheta lui George Hărtan orchestra au parcurs lucrări de Ottorino Respighi - *Dansuri antice* (Suita nr. 3), George Enescu - *Intermezzo op. 12*, Edvard Grieg - *Suita Holberg op. 40* (pentru instrumente de suflat), Paul Dukas - *Fanfare pour précéder La Péri*, Andrea Gabrieli - *Canzone în Sol Major pentru suflători de alamă*, Aron Copland - *Fanfare for the Common Man*. Prima seară a Festivalului i-a avut ca protagoniști pe membrii Cvartetului Consonanțe: Andrei Onofrei, vioara I, Ștefan Epuran, vioara II, Iulian Bolog, violă, George Bășnea, violoncel, cu Ciprian Cărare invitat, cu lucrări de: Johann Sebastian Bach, George Enescu, Antonio Vivaldi și Ciprian Porumbescu. În 4 septembrie a debutat Trio - ul Nova Caeli: Ioana Pecingină - vioară, Ioana Mardare - violă, Ana - Maria Cioroparu - flaut, cu Serenade de Ludwig van Beethoven și Max Reger și, la final, duminică, 5 septembrie am ascultat Trupa Graiu: Alina Ciocă - voce, Sergiu Popa - chitară, Adrian Chepa - percuții, bass, drămbă - cu un interesant și bine prezentat program. Trupa Graiu are apariții televizate și participă în importante festivaluri precum: Festivalul Internațional de Folclor București, Festivalul de Film și Istorie Râșnov, Tam-Tam Festival Brașov, Tre-Kultur Mix Peninsulea Dacia, "7 IN 7 Art Festival" Buzău 2019, ne-a livrat un concert de folclor vlah - în dialectele românești, graiuri din Bucovina, Maramureș, Bihor, Vlașca, Tessalia, Macedonia, Istria, Meglen ori Pind, reinterpretate. Fondat în anul 1994, Cvartetul *Tiberius*, a beneficiat de îndrumarea muzicienilor din cvartetele Amadeus și Chilingirian - șansă pe care au valorificat - o la maximum. Grație importantelor concerte susținute în țară și străinătate și a premiilor valoroase, din anul 2008 *Tiberius* este cvartet de coarde al Filarmonicii de Stat din Tg.Mureș. Prezenți pentru prima oară la Tescani, membrii Cvartetului *Tiberius*: Molnár Tibor - vioara I, Lokodi Károly - vioară II, Molnár József - violă, Zăgoni Előd - violoncel și invitatul lor, violoncelistul Filip Cristian Papa (solist, membru al Cvartetului *Ad Libitum* de la Filarmonica ieșeană, „Moldova”), au interpretat magistral două dintre capodoperele muzicii camerale universale: Cvartetul în Sol Major Kv 156 de Wolfgang Amadeus Mozart și Cvintetul cu două violoncele de Franz Schubert. **Ozana Kalmuski-Zarea)**

(Continuare din pag. 14)

## Bibliotecarul lui Constantin Severin

Se pare că nici avertismentul lui Thoth (*Omule, tu crezi că trăiești, dar să știi că e doar viață în moarte*), ori adagiul aceluiași, asemănător celui biblic din **Geneză**, (*Ordinea care a emis lumina este cuvântul, iar din cuvânt se nasc viața și existența tuturor lucrurilor*) nu-l pun pe gânduri în mod serios, după cum îl lasă rece vestea că în zonă s-a răspândit ciuma sexului. Cum să rezisti unei Ane, descoperite la hanul *Craçu Dracului*, având un trup de nimfă cu sânii tari și picioare lungi, chipul senin cu ochii de un verde intens, năsul în vânt și părul castaniu curgând peste umeri, o privire retractilă și dulce, interiorizată (...)? E de speriat faptul că uneori, în mo-

mente de dragoste spastică, aventurierul acesta declină statutul îngerilor, aducându-i la starea de zei ai grotelor sale: *Imi trecea prin mîntea fluidă și exaltată gândul barbar că până și îngerii noștri păzitori se sărutau cu nesaț*. Bibliotecarul se dovedește, la scară umană, a fi el însuși un Turn Babel, de vreme ce o cafenea e considerată un fel de *axis mundi*, fiind convins că *noi suntem simultan oameni, arhetipuri și zei și*, ca să ajungi la nemurire, ar trebui să *mori pentru lume*, precum Tudor din Vladimiri. Personajul, în cei 250 de ani, cât a vegheat infernul subpământean, resimte, la un moment dat povara timpului, pentru ca, în

final, să aibă impresia, după scufundarea noii Atlantide de pe Dunăre, că *și-a pierdut busola și îi e greață de eternitate și de lumea în care trăiește*. Se pare că e doar o impresie de moment, căci vechea busolă i-a rămas credincioasă. Etanșezând cele două intrări ale bibliotecii (subteranele rămân în stăpânirea Diavolului), el părăsește miniona insulă pentru a călători, în 1975, nedezmintindu-se, în brațele fierbinți ale unei stewardese, către o insulă-continent, cu destinația Melbourne și cu aceeași iluzie de învingător al timpului Romanul lui C. Severin are câteva linii de forță ce se cer numaidecât evidențiate. Suntem în fața unei construcții epice solide în care autorul risipește informații de istorie și cultură, mai ales din Europa.

Scrierea dă impresia că însuși naratorul e un longeviv, extrem de atent la structura societății europene, acoperind secolele XVI - XX, se află în mijlocul evenimentelor prezentate. Ochiul său de artist vizual, obișnuit cu expresia ideii prin formă și culoare, surprinde în detaliu portrețe de personaje, în special feminine. În sfârșit, prezentul roman e o scriere în-cercuită de un crez artistic prin același text aflat la începutul și la finalul opului: *Nicio întâmplare nu poate fi povestită fără riscul de a năru realul dintr-o insulă de cuvinte, pietrificată în stomacul cosmosului*. Cum suntem doar sub imperiul inspirației, de bună seamă că nu ne rămâne decât să aproximăm, într-un efort, uneori disperat, de a găsi „cuvântul ce exprimă adevărul”.

Romică C. Ghica



### CELOR DE LA GUVERNARE

Inactivi, fără implicăție  
Ni se justifică, fără preget  
Cu-aceeași vagă explicație,  
Că nu se mai găsesc bani la buget.

### APROPO DE LEGE

Nimeni nu este mai presus de lege,  
În Constituție se stipulează,  
Aleșii, însă, prea clar se-nțelege,  
Discret și foarte des o eludează.

### ȘANSE REDUSE

Pe la mulți medici am tot fost mereu,  
Chiar și la spitalul-vilă de pe dâmb,  
Aproape toți mi-au spus că-i foarte greu  
Pentru că inima mea bate cam strâmb.

### BINE ȘI NU PEA

Toți doctorii mi-au confirmat mereu  
Că la anii mei înc-aud bine  
Mă intristez, însă, atunci când eu  
N-aud și de bine despre mine.

### IMPLACABILUL SFÂRȘIT

Acum, că am aproape veacul,  
De la viață n-am ce să mai capăt,  
Ori ce fac nu-mi mai găsesc leacul...  
Cred că viața mi-a ajuns la capăt.

### RĂSPUNS LA CRITICI

Guvernul PNL-ist, partidul  
Au luat pentru oameni măsura  
De-a-i amenința cu COVID-ul  
Ca să le mai închidă gura.

# Sergiu SECHELARIU P R I M A R

**EXPERIENȚA FACE  
DIFERENȚA!**

**10**   
**LOCUL DE VOT  
PE BULETINUL DE VOT**

**f Sergio Sechelariu**